

150
din

VREME

1. septembar 2011.

broj 1078

Region

**Beograd - Zagreb
via Priština**

**VUK JEREMIĆ
IZMEĐU TENISA I KOSOVA**

IGRA NA MREŽI

Portret savremenika ▶ Stiv Džobs, Apple

VREME

Na ovoj stranici u štampanom
izdanju nalazi se reklama

izdavač

NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor

Stevan Ristić

pomoćnik direktora

Vojislav Milošević

finansijski direktor

Daniela Vesić

glavni urednik

Dragoljub Žarković

odgovorni urednik

Filip Švarn

pomoćnik glavnog urednika

Aleksandar Ćirić

sekretarijat

Mirjana Kalezić

redakcija

Dejan Anastasijević,
Aleksandar Anđić (foto@vreme.com),
Dimitrije Boarov, Slobodan Bubnjević,
Sonja Ćirić, Jovan Dulović,
Slobodan Georgijev, Jovana Gligorijević,
Nebojša Grujić (kultura@vreme.com),
Andrej Ivanji (svet@vreme.com),
Jelena Jorgačević, Zoja Jovanov,
Tatjana Jovanović,
Jasmina Lazić (medjuvreme@vreme.com),
Zoran Majdin, Saša Marković,
Ivana Milanović Hrašovec,
Milovan Milenković, Milan Milošević,
Teofil Pančić, Ana Radić (vreme uspeha),
Saša Rakezić (strip@vreme.com),
Tamara Skrozza, Zoran Stanojević,
Tatjana Tagirov, Dragan Todorović,
Tanja Topić, Momir Turudić, Biljana Vasić,
Miloš Vasić, Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija

Dragoslav Grujić (arhiva@vreme.com)
Jelena Mrda (foto@vreme.com)

tehnička redakcija

Ivan Hrašovec (ur.), Vesna Srbinović,
Tanja Stanković, Vladimir Stankovski,
Slobodan Tasić; **korektori:** Ana Ćuk, Marija
Halupka, Stanica Milošević;
lektori: Katarina Pantić, Živana Rašković,
Ivana Smolović; **daktograf:** Zorica Nikolić

internet izdanje

http://www.vreme.com
Marija Vidić (urednica)
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata

(prodaja@vreme.com)
Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo

Slavica Spasojević

marketing

(marketing@vreme.com)
Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

štampa

Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028
COBISS.SR-ID 16907266

04 Međuvreme

08 ZOOM: Vikiliks i viđeni Srbi

10 Hrvatsko-srpski verbalni hladni rat:
Predizborne uvrede i podmetanja14 Drugo suđenje Ramušu Haradinaju:
Krunski svedok pod amnezijom18 Vuk Jeremić između tenisa i Kosova:
Tuča oko prvog reketa ili igra na mreži22 Upotreba policije:
Oblokavanje u prisustvu vlasti24 Elektroprivreda Srbije, promena koncepcije i
filozofije: Kao sav ostali svet26 Zaduženost građana:
U začaranom krugu dugova

29 Vreme uspeha

41 Nuspojave: Kapuljače i pokrovitelji

42 Ljudi i vreme

45 Lisica i ždral: Mihajlova doktrina

KULTURA

46 Lampe Singidunuma: Recte Illuminas

48 Kultura i politika: Nasleđe za budućnost

50 Inicijative: Beograd bez botoksa

52 Biografije: Kit Ričards i život o struni

53 In memoriam: Dragan Klajić (1950-2011)

54 TV Manijak: Munja

SVET

56 Meksiko: Meksiko: Rat protiv narko-kartela

60 Rat u Libiji: U ime naroda

62 Krhko primirje na Sinaju: Božji i drugi ratnici

64 Portret savremenika: Stiven Džobs

MOZAIK

67 Šesti, antipartokratski Sajam šljiva u Osečini:
Šljiva po šljiva

70 Košarka: Korak do najboljih

72 Prinudno sletanje PZL M18:
Leteća kamila na kvantaškoj pijaci

74 Pošta

76 Strip: Propast naroda i seoba u Ameriku

78 Vreme uživanja: Brijanje

Šefčet Kabaši uhapšen je i predat Tribunalu po ranijoj optužnici za nepoštovanje suda, zato što je odbio da svedoči na prvom suđenju Haradinaju. Jedan je od dva ključna svedoka koji su odbili da svedoče na prvom suđenju, potom na slobodi u SAD čiji je državljanin; po drugi put je odbio da svedoči protiv Haradinaja u novembru 2007, sada se ničega ne seća

Piše: Aleksandar Ćirić

Policiju koriste za razne stvari, što je već postalo neprijatno. Kažu da ih treba bolje plaćati, pa se neće osvrutati za tezgama. Ili je o nečemu drugome reč?

Piše: Miloš Vasić

"Plaćam samo ono što odmah 'iseku'", počinje priču Milan N. iz Beograda. On je usvojio strategiju neplaćanja komunalija jer mu se, kako kaže, tako više isplati

Pišu: Petra Živić i Radmilo Marković

Na naslovnoj strani: Vuk Jeremić
Foto: Miloš Cvetković

Uragan Irena protutnjao je Njujorkom, ostavio za sobom ljudske žrtve i veliku materijalnu štetu, ali nije uspeo da sruši duh Njujorčana. Neki su surfovali ulicama, drugi su gradom vozili pedaline, a dečak sa fotografije snašao se sa sandučetom za novine.

Foto: Mike Segar / Reuters

01/09/11 - 07/09/11

prognoza vremena

31/08/11
<http://www.meteos.rs>

min°C max°C	četvrtak	petak	subota	nedelja	ponedeljak	utorak	sreda
Beograd	18 31	20 30	18 28	17 29	18 31	20 30	18 28
Vojvodina	15 30	17 30	16 27	14 29	16 30	18 29	15 27
centralna i južna Srbija	14 33	15 34	15 30	15 30	15 32	17 32	16 29

Biometeorološka situacija će biti **relativno povoljna**. U najtoplijem delu dana mora se smanjiti aktivnost na otvorenom. Za sve je neophodna i adekvatna **zaštita** od sunca pri dužem izlaganju.

broj nedelje

104

Tokom proteklih nedelju dana, u požari-
ma širom Srbije izgore-
lo je 104 hektara šume
i 1400 hektara niskog
rastinja, kažu u sekto-
ru MUP-a za vanredne
situacije.

NASILJE NAD ŽIVOTINJAMA

Nema opravdanja

“Što je stvorenje bespomoćnije, ima više prava na ljudsku zaštitu od ljudske okrutnosti”, pisao je Mahatma Gandhi šaljući jasnu poruku – o veličini nacije i njenom moralnom napretku može se suditi po načinu na koji se postupa prema životinjama.

U sredu uveče, 24. avgusta, u centru Smedereva, pronađen je pas sa odsečenom prednjom levom i zadnjom levom nogom. Povreda je bila stara dan ili dva. Načinjena je stručno, ekstremiteti su sečeni baš ispod zglobova. Veterinar koji ga je operisao tvrdi da povrede nisu mogle nastati slučajno, kao i da skoro nikada nije sreo tako miroljubivog psa. Pošto su životinji odsečene baš prednja leva i zadnja leva noga, teško je očekivati da će ponovo da prohoda.

Dan ranije, u Kraljevu, ispred azila za pse pronađena je kuja kojoj je nepoznati počinilac odrao kožu sa vrata. Kako pišu dnevne novine, keruša je do smrti bila na nogama.

Petnaestogodišnji D. Ž. iz Zaječara postavio je u ponedjeljak (29.8) na svoj Fejsbuk profil fotografiju odrubljene pseće glave na panju. U pozadini je džak u kome se nalazi telo psa, a svuda se vide tragovi krvi. Na pitanje šokiranih ljudi zašto je to uradio, odgovorio je: “Zato jer me ujeo: D.”

Ovoliko količina okrutnosti nema objašnjenja. Strah, otupelost, loša situacija u društvu pa otud nedostatak empatije, ništa od toga ne može nimalo da opravda obesnu surovost nepoznatih počinilaca, koji će, sudeći po dosadašnjim iskustvima, ostati nepoznati organima gonjenja ili su previše mladi da bi im neko pravno “zamerio”.

“Zastrašujuće je. Ukoliko je mladiću od 15 godina zabava da ubije psa, odseče mu glavu, a onda se pohvali preko Fejsbuka, jasno je da, najblaže rečeno, ima sadističke sklonosti i da predstavlja opasnost za društvo u celini. Očigledno je tu prisutna i potreba da se privuče

foto: Reuters

pažnja na sebe, ali i nedostatak bilo kakvog osećaja krivice”, kaže za “Vreme” Nada Vujošević, klinički psiholog. “Takva i tolika agresija i brutalnost koju su ti ljudi iskazali prema životinjama sigurno ne može da se ograniči samo na životinje. Oni će kad-tad biti spremni da povrede drugo ljudsko biće, ako im se ono na neki način zameri i ako su im okolnosti ‘povoljne’.”

Ona dodaje da spoljni činioci, kada je reč o ovako dramatičnim ispoljavanjima agresije, mogu biti okidači, ali “oni samo provociraju ono što već postoji u nama”. Nada Vujošević smatra da u slučaju petnaestogodišnjeg D. Ž. veliku odgovornost snose roditelji.

Slučajevi nasilja nad životinjama u poslednje vreme su učestali. Obično nakon takvih vesti odmah usledi ono pitanje – ako je neko spreman da psu odseče dve noge i to tako smišljeno da ga onemogućiti da ikada više hoda, šta bi bilo da mu se neki čovek našao na putu. Pošto će najverovatnije svi ostati nekažnjeni, pitanje bi trebalo formulisati samo malo drugačije. Šta će biti kada mu se sutra neki čovek nađe na putu?

JELENA JORGAČEVIĆ

Retro

Naš pretraživač kaže da se u 505 članaka objavljenih u “Vremenu” pominje ta reč, ili neka njena izvedenica – u tekstovima o rokenrolu, o automobilima, o pozorištu, o televiziji, o *retro* štimungu, o stripu, o muzici, o baletu, o stilu, o izgledu, o *retro* ikonografiji, o oglašavanju, o marketingu, o garderobi, o postmodernoj umetnosti, o erotici, o *retro* kiču, o urbanističkom haosu, o neredima u Britaniji, o privatizaciji, o koalicionim pregovorima, o srpskoj vladi, o *retrogradnim* političkim idejama (naravno)...

Retro može da označi i nešto *staromodno*, ali sada najčešće opisuje oživljavanje nečega iz prošlosti, što više nije *moderno*, ali može biti *in*. Neki to ironično oživljavanje ishabanih stilova nazivaju i “nesentimentalnom nostalgijom”. Latinsko *retro* (unazad, u prošlim vremenima) tako slika duh našeg vremena kao nekakvu *retrofiliju*.

Retro može da označi i tehnološko zastarevanje (pisaće mašine, registar kase, glomaznog mobilnog telefona). Sve češće, međutim, *retro* obeležava dizajnersko oživljavanje starih marki (automobila, telefona).

Ima zanimljivih kulturoloških eseja na temu *retro* – kultura preporoda. Govori se o *retro* roku, *retro* stilu i *retro* modi.

Poneko pominje, *retro* pogled na život, a neki tom rečju obeležavaju i socijalni konzervativizam, ali tu smo već na terenu dalekosežnih kontroverzi, jer mnogi borbeni antikonzervativni elementi neguju *retro* stil, *retro* luk, a teže i *retro* šiku.

U jeziku današnjih mlađih generacija *retro*, kako izgleda, češće ima pozitivnu nego negativnu konotaciju – za razliku od nekadašnjeg doba kada je reč *retro* pripadala komitetima i ideološkim komisijama i kada seminari, simpozijumi, savetovanja i kongresi nisu prolazili bez pretećih reči: *retrogradni* reakcionar, mračnjak koji vuče natrag, starim narodnim izrazom rečeno, nazadguz, nazadnjak (onaj koji nije za napredne misli i napredan život). U Leksikonu bezbednosti Obrena Đorđevića (Partizanska knjiga, Beograd, 1986) neki od tih izraza se povezuju i s rečju reakcija: “lat. re+agere, suprotno raditi, nazadnjaštvo, mračnjaštvo, kontrarevolucija...”

U starom uličnom žargonu nije bilo reči *retro* – moderno je bilo *modiš*, konzervativac je bio *konzerva*, i to je bilo sve.

I, šta čovek na kraju da misli: da li je ta *retrofilija retrogradna*, ili vodi preporodu?

MILAN MILOŠEVIĆ

Koliko biste platili za lep san

Kada je prvi put uzeo ajfon u ruke, Bil Gejts je zadivljen i pomalo zavidan pomislio kako Microsoftovi inženjeri i dizajneri jednostavno nisu ciljali dovoljno visoko. Ovo je sam priznao nekoliko godina kasnije, doduše komentarišući ajped, koji na njega nije ostavio tako snažan utisak. Svedjedno, jedan od dva najveća čoveka u svetu računara priznao je da ga je konkurent ostavio bez daha. A taj konkurent je Stiven Džobs, čovek koji je izmislio Apple za koji mnogi pogrešno misle da je korporacija koja proizvodi računare i gadžete, a zapravo je firma koja naše snove pakuje u lepo dizajnirane aparate i servise. Koje smo, radosno, spremni da kupimo iako nisu jeftini.

Prošle nedelje Stiv Džobs objavio je da se povlači sa mesta prvog čoveka koji operativno rukovodi kompanijom Apple. To znači da više neće dnevno donositi odluke vezane za rad kompanije. Razlog je odavno poznat, Džobs je teško bolestan, pre nekoliko godina presađena mu je jetra, ali biće da se stvari ne kreću u najboljem smeru. Što se vidi i na njemu, bolesno je mršav, pokreti su mu usporeni, ali i dalje uspeva (tačnije, uspevao je) da podigne na noge ne samo salu u kojoj je predstavljao nove Appleove proizvode već i ceo svet koji ih je uglavnom nestrpljivo očekivao. Nije izgubio ni gram od svoje harizme, naprotiv. Korišćenje Appleovih proizvoda doveo je na granicu religije, bolje rečeno, Bil Gejts nam je računar doneo na sto, a Stiv Džobs nam ga je smestio u srce.

Kada je početkom osamdesetih nagovarao tadašnjeg direktora Pepsija da pređe u Apple, Džobs ga je pitao da li želi da celog života prodaje šećernu vodicu ili da promeni svet. Ispostavilo se da taj lik, neki Džon Skali, nije dobacivao dalje od gaziranih pića jer je ubrzo izbacio Džobsa iz Applea i kompaniju doveo na rub propasti. Džobs se vratio 1996. nakon što je napravio NeXT kompjuter (osnova za budući OS X) i osnovao kompaniju Pixar, koja je napravila revoluciju u animiranju filmova pomoću kompjutera (*Priča o igračkama* i tako dalje). Da je samo to uradio, zaslužio bi mesto u istoriji, ali on je u proteklih 15 godina osmislio nekoliko revolucionarnih aparata (ajmek, ajpod, ajfon, ajped) i servisa (ajtjuns i ajklaud u nastajanju) tako uspešnih da je Apple od firme na ivici stečaja postao najbogatija kompanija na svetu, sa više keša (78 milijardi dolara) od američke države!

U vreme kada je ceo svet mislio da se za muziku više nikada neće plaćati, on je uspeo da nas ubedi da za svaku pesmu platimo 99 centi, a zauzvrat nam je omogućio da uživamo i u kupovini i u slušanju te muzike. Slično je uradio sa filmovima, a na redu su novine. S tim da će glavni deo tog posla morati da obave njegovi naslednici, no to je druga priča o kojoj svetske berze još nisu formirale mišljenje, osim sumnji.

Ima onih koji misle da je pravi tvorac Applea Stiv Voznjak, genije kompjuterske arhitekture. Što je potpuno pogrešno. On je, doduše, pomerio granice onoga šta mogu kompjuteri. Stiven Džobs je pomerio granice onoga šta mogu ljudi.

Sve više inostranih studenata

foto: A. Andić

Broj inostranih studenata koji na Beogradski univerzitet dolaze preko programa razmene znatno se povećao od uvođenja Bolonjske deklaracije. Studenti evropskih zemalja koji se odlučuju da godinu dana provedu studirajući u nekoj drugoj zemlji, na raspolaganju imaju nekoliko programa razmene – Basileus, Erasmus Mundus, CEEPUS. Fakultet političkih nauka važi za jedan od najpopularnijih među inostranim studentima, a predmeti Istorija balkanskih odnosa i Savremeni balkanski odnosi su ubedljivo najpopularniji.

Na Fakultetu političkih nauka (FPN) u Beogradu kažu da se broj inostranih studenata povećava iz godine u godinu. U proteklih pet godina, semestar ili celu godinu na programima razmene na ovom fakultetu provelo je više od trideset studenata. Ivana Šunderić-Ilić, koordinator za međunarodnu saradnju na fakultetu, kaže da su to najčešće studenti iz Slovačke, Estonije, Češke i Španije. Ona objašnjava da je sve veći broj stranih studenata posledica uvođenja evropskog sistema prenosa bodova. "To i jeste ideja Bolonjske deklaracije – da vam se ispiti priznaju ma gde u Evropi završili semestar", kaže Ivana Šunderić-Ilić.

Fakultet političkih nauka će u zimskom semestru na programima razmene pohađati oko dvadesetoro stranih studenata.

Programi razmene sprovode se preko evropskih programa razmene, ali i preko bilateralnih sporazuma vlada evropskih država. Tako su preko bilateralnog sporazuma saradnje, slovački studenti semestar proveli na fakultetima Beogradskog

univerziteta.

Isti programi otvoreni su i za studente sa Beogradskog univerziteta koji semestar ili godinu žele da provedu u novom akademskom okruženju.

Međutim, iako je interesovanje naših studenata u porastu, broj onih koji odu na strane univerzitete manji je od broja stranih studenata koji dođu na naš fakultet. "U proteklih pet godina, samo dvanaest naših studenata je otišlo na razmenu na strani fakultet", kaže koordinator za međunarodnu saradnju na FPN-u, ali dodaje da se interesovanje povećava. "Studenti polako uviđaju mogućnosti koje im se pružaju. Iz godine u godinu prijavljuju se u sve većem broju, a ove godine na programe razmene otići će njih osmoro."

Iako nastavu slušaju na srpskom jeziku, stranim studentima je omogućeno da ispite polažu na engleskom. "Nastavu slušaju sa redovnim studentima, ali su za njih predviđeni dodatni termini konsultacija, gde na engleskom jeziku dobiju poseban tretman", objašnjava Ivana Šunderić-Ilić.

PETRA ŽIVIĆ

(011)
3290 846
utorkom i četvrtkom 19-22h

Pravo u glavu

U ponedjeljak, 29. avgusta, u Gradskoj upravi grada Leskovca medijima je rečeno da je načelnica društvenih delatnosti Suzana Stanković-Ilić – smenjena. Razlog je izbor jedne od knjiga koju je najboljim osnovcima i srednjoškolcima, kao nagradu, uz diplomu i petice u knjižicama, podelio, lično, gradonačelnik Slobodan Kocić. Izgleda da je tu knjigu – pre svih u Leskovcu – pročitala jedna od nagrađenih učenica čiji je otac i prijavio neprikladnost poklona.

“Bio sam zaprepašćen kada mi je kćer pokazala pasus iz knjige u kome pisac skardnim rečima piše o seksualnom činu između muškarca i četrnaestogodišnje devojčice”, rekao je otac devetogodišnje nagrađene učenice.

Kao reakciju na skandal, gradonačelnik Kocić je na odgovornost pozvao načelnicu društvenih delatnosti Suzanu Stanković-Ilić zatraživši od nje da podnese ostavku. Ona je to i obećala, ali nije ispunila obećanje zbog čega su je, na predlog gradonačelnika, smenili gradski većnici.

Suzana Stanković-Ilić se nakon

toga pravdala da “ako je napravljen propust, onda je za njega podjednako kriv i gradonačelnik”, jer je on potpisao nabavku tih knjiga. “Bio nam je odobren budžet od svega 30.000 dinara, pa smo morali da se uklopamo, a oslonili smo se na izbor knjižare s kojom, inače, sarađujemo”, rekla je smenjena načelnica. Činjenica je da niko od darodavaca knjigu nije pročitao.

Mediji pominju još jednu činjenicu, a to je da su i gradonačelnik i smenjena načelnica kadrovi Demokratske stranke. To je bila jedna od najviše “obrađivanih” informacija u komentarima na sajtovima medija koji su preneli ovu vest: “Ne mogu da verujem da je konačno neko zbog nečega otpušten” i slično.

Druga zanimljiva grupa komentara govori o tome zašto se deci nisu poklanjali klasici kao provereno nekontroverzna literatura. Pravdanje o ograničenom budžetu pada u vodu jer se na svakoj trafici mogu naći makar izdanja “Večernjih novosti” u kojima su klasici svetske ili ruske ili francuske književnosti, a njihova

cena nije veća od 400 dinara po knjizi.

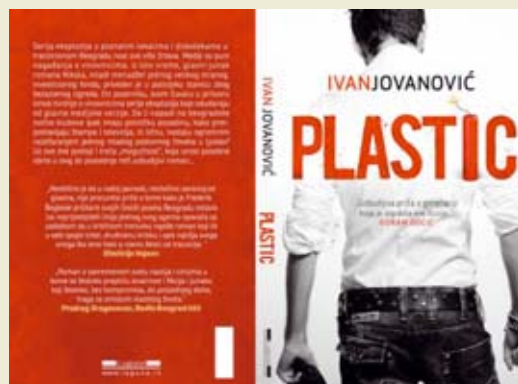
Treća zanimljiva činjenica u vezi sa Jovanovićevom *Plastikom*, knjigom koju je devojčica dobila na poklon, jeste da je to Jovanovićev književni prvenac i da se jednostavnim ukucavanjem naslova sazna da je to “šokantni triler koji otkriva pravo lice tranzicije i noćnog života u Srbiji”. Neko bi pomislio da jedina korist iz celog skandala jeste “rekla-ma” za tu knjigu, ali, usled nečije greške, autor je u medijima potpisan kao Ivan Ivanović.

U jednom intervjuu, na novinarsko pitanje “Šta čitalac treba da očekuje od romana *Plastik*”, pisac, pukim slučajem, sporne knjige, odgovorio je: “Treba da očekuje udarac u glavu. I to prilično težak udarac.”

Inače, kakva je sporna knjiga, koja, pritom, na internetu

nije dobila baš sjajne kritike, lako može (besplatno) da se pročita i na sajtu izdavača (Laguna). Za detaljiste evo jednog dela iz tog ponuđenog odlomka: “Ispustio sam cigaretu iz usta i bacio je na pod. Zgazio sam je. Dugo mrcvario na podu. Toliko dugo da je devojčici sa golim leđima prišao dečak sa mongoloidnom facom. Naravno, on je bio redovna mušterija u ovoj adekvatnoj zameni glamura za maloletnike. Prislonio se uz njeno rame i krenuo da šapuće nešto na uho devojčici. Kažiprstom je skidao znoj sa njene blago zakrivljene lopatice i igrao se sa njom, najverovatnije zamišljajući kako se isto tako ona igra sa njegovim testisima. Po mogućstvu – svojim jezikom. Smejala se. Znao je da će pristati na piće.”

MIRKO RUDIĆ

MEDICINA

Sastanak udruženja fizijatara

Redovni sastanak Upravnog odbora Udruženja za fizikalnu rehabilitacionu medicinu Evrope ove godine će biti održan – u Beogradu, 1. i 2. septembra. Na radnom delu sastanka biće rešavano pitanje iz oblasti reorganizacije službe za rehabilitaciju, protokola za rehabilitaciju raznih patoloških stanja i planiranje stručnog usavršavanja fizijatara u Evropi. Udruženje fizijatara Srbije iskoristilo je prisustvo vodećih evropskih stručnjaka iz oblasti rehabilitacije da organizuje edukativni seminar za članove udruženja fizijatara Srbije. Prof. dr Laslo Švirtlih, član predsedništva Udruženja

fizijatara Srbije, kaže za “Vreme” da je odluka UO-a Udruženja za fizikalnu i rehabilitacionu medicinu Evrope da svoj redovni sastanak održi u Beogradu izuzetna čast za Udruženje fizijatara Srbije i Srbiju u celini, priznanje za dosadašnje uspehe u organizaciji službe rehabilitacije i naučnoistraživačkom radu naših stručnjaka. “Zahvaljujući izuzetnom angažovanju prof. Milice Lazović, predsednice Udruženja, kao i ostalim našim stručnjacima UO Udruženja fizijatara Evrope ovim sastankom želeo je da izrazi svoje priznanje za dosadašnji rad Udruženja fizijatara Srbije, kao i priznanje

za višedecenijsku aktivnost naših stručnjaka u ovom domenu. Ovaj sastanak je jedan od dokaza da se služba fizikalne medicine u Srbiji posle dvadeset godina vraća na one pozicije koje je pre uvođenja sankcija imala u Evropi – što znači u vrh evropske fizijatrije”, kaže prof. dr Švirtlih. Osim mogućnosti da se na sastanku fizijatara 1. i 2. septembra razmene znanja i iskustva, ovaj događaj ima i drugu dimenziju – otvara vrata Srbiji da u dogledno vreme bude organizator najznačajnijih evropskih manifestacija iz oblasti fizikalne medicine i rehabilitacije.

► zoom

piše: Dragoljub Žarković

Vikiliks i viđeni Srbi: Kako su se uzajamno ogovarali i potkopavali i kako su se Amerikanci sprdali s gorostasima naše javne scene zagrcnute slatkim prelivom preko šnicle

Shvatio sam da je Dinkić ogovarao Tadića, da su svi ogovarali Koštunicu, da je Palma raskrinkan kao Arkanov čovek, da su Nikolić i Vučić oduvek bili protiv Šešelja i još svašta nešto što sam i sam znao, kao i većina građana u Srbiji, a ponešto od toga sam znao i bolje nego američki izveštači

Ambasade:

Izvor površnih vesti

TABLOIDI SU SE dočepali novih Vikiliksovih otkrića o izveštajima američke ambasade iz Beograda u kojima se, na tabloidnom nivou, prepričavaju razgovori s akterima domaće javne scene. Ruku na srce, nema tu ništa što nismo znali o našima, ali i o Amerikancima.

Između rozbifa i pite od jabuka, prelivene sladoledom, naši ljudi su skloni da lupaju gluposti, isto kao što su spremni da na Dan državnosti, nezavisnosti SAD, stanu u red pred rezidencijom još u podne, usred julske pripeke piju ugrejanu koka-kolu, jedu lažne pljeskavice, sve da bi bili viđeni u društvu ekscelencije najveće svetske sile koja je posle javljala da ovi naši imaju slab karakter, tanke živce i dvoličnu politiku.

A onda oko osam stotina depeša uhvati Vikiliks, pa se onda naši dočepaju Vikiliksa i tu se ne zna ko manje zna, a ko je veći idiot. Oduvek sam tvrdio da su te ambasade praznaci lošeg novinarstva i površnih analiza, ogovarači u svetskim razmerama i život me je naučio da tamo ne idem, osim kad mi kuma peva, ali to je jednom go-dišnje, zna se gde, a i onda se pravim blesav.

Proveo sam, zbog službene dužnosti, gotovo celu noć nad hiljadu i nešto strana tih papira. Shvatio sam da je Dinkić ogovarao Tadića, da su svi ogovarali Koštunicu, da je Palma raskrinkan kao Arkanov čovek, da su Nikolić i Vučić oduvek bili protiv Šešelja i još svašta nešto što sam i sam znao, kao i većina građana u Srbiji, a ponešto od toga sam znao i bolje nego američki izveštači.

Ali, nečega tu nema – paljevine američke ambasade u Beogradu. Ako ima besmislenih detalja, poput ispovesti Vlajka Senića o

lažnom monarhizmu Vuka Draškovića, morala bi tu negde da bude i priča o događaju koji je temeljno uzdrmao srpsko-američke odnose.

Dva su zaključka mogućna: da onaj ko pušta presretnute beleške američke diplomatije ne razume značaj ovog događaja, prvi, i drugi, zaključak da je izveštaj o tome po stepenu tajnosti klasifikovan na način koji je i Vikiliksu bio nedostupan. Naravno, moguć je i treći zaključak – da ja to nisam pronašao u šumi dojava o tome ko je s kim večerao i kakve je sve gluposti lupao. Ali, čitaocima “Vremena” obećavamo da ćemo u narednom broju objaviti dosije pod radnim naslovom “Srbija, iz ugla američke ambasade”, s ambicijom da na osnovu objavljenih dokumenata utvrdimo kako su se uzajamno lagali, obmanjivali, ogovarali i potkopavali i kako su se Amerikanci sprdali s gorostasima naše javne scene zagrcnute slatkim prelivom preko šnicle.

Kandidati:

Dačić, Đilas i ostali

OD RANE JESENI najavljuju se predizborne kampanje, što nije nelegitimno ni prerano jer datum održavanja izbora sada jeste tehničko pitanje. Koaliciona vlada Mirka Cvetkovića izgurala je pun mandat pa sve da izbori budu oko Nove godine ili u aprilu i prirodno je da se partije, ambiciozne posebno, pripremaju za taj čin.

Željko Obradović, SPS-ov kadar i ministar prosvete u vladi Srbije, otišao je najdalje i kandidovao, ovih dana, Ivicu Dačića za premijera. Nije to ništa novo. Tadić je, da bi sastavio ovu koalicionu vladu, Dačiću već dao mesto prvog potpredsednika vlade i ministra unutrašnjih poslova, a zlobnici tvrde da bi Dačić dobio i mesto patrijarha samo da se setio da ga traži.

foto: Reuters

Dačić je, naime, i 2008. godine kada je ova vlada sastavljana, figurirao kao kandidat za premijera, ali je tada Tadić bio u nešto jačoj poziciji pa je Ivica dobio utešnu nagradu – prvi potpredsednik, nešto kao prva pratilja mis sveta, osoba koju zbog te titule ne bi niko upamtio da Dačiću nije data i realna moć – prvi pendrek Srbije, bez pratilja.

Dobro, a šta ćemo s Draganom Đilasom? On tvrdi da je njemu važniji drugi mandat na mestu gradonačelnika Beograda od bilo koje druge titule i funkcije, čak i premijerske. Nije to bez neke dalekovidne pameti. Upravljanje Beogradom donosi vidljive uspehe, a upravljanje Srbijom ne donosi ništa vidljivo, niti je to lako ostvarivo u četvoro godišnjem mandatu.

Sudeći po pabircima s Vikiliksa i Amerikanci ga vide kao premijera Srbije, ali to je bilo pre nego što je Đilas postao drugi čovek Demokratske stranke, neko za koga se veruje da bi tu stranku mogao brzo i da preuzme. Apsurdno jeste, ali to u nekoj hipotetičkoj ravni povećava šanse Dačića da, pri približno ponovljenim rezultatima iz 2008. godine, preuzme premijersku palicu.

Upravljačko-savetnički sloj okupljen oko Borisa Tadića lakše bi svario Dačića, nego što bi podnosio Đilasa. Nije tu reč o ljudskim karakteristikama, već o prirodi političkih odnosa. To su ljudi svikli da se vrte oko jedne osovine, neke vrste srpskog centra sveta, i dvopolnost moći doživeli bi kao oblik kastracije.

Naravno, sva ova razmatranja imaju smisla ako na narednim izborima, kad god oni da budu, Demokratska stranka ostvari rezultat koji joj omogućuje da se pogađa oko premijera ili da ga postavlja. O tome američka ambasada ništa ne javlja, odnosno nešto javlja, ali nema ko da nas obavesti. Meni se čini da će DS i dalje imati jak

koalicioni kapacitet, a ako premijer ne bude Ivica Dačić, tu je, recimo, Krkobabić Stariji ili neko treći, samo teško da će to biti Đilas, jer to podrazumeva ubedljiv trijumf DS-a, a u to je teško poverovati.

Slika sa bazena: Kako ove čike skaču?

BIO SAM PRETPROŠLOG vikenda na ekskluzivnom bazenu u okolini Beograda. Negde do tri po podne bilo je sve u redu. Srednja klasa s osrednjom, dakle normalnom decom. Kad ti, inače poslušni mališani, krše kućni red i sa ivice bazena skoče u vodu, naiđe neki čika koji roditelje opomene da to nije dozvoljeno. Onda mi podvignemo na decu i ona više ne skaču.

A onda je došla “nova klasa” koja se najbolje vidi kad je u gaćama. Na njih petorici osam krstova, što oko vrata što na telu. Jedan je preko obe sise namalao hram Svetog Save. Išarani su kao ženke anakonde u vreme parenja. Površnim uvidom, njih petorica imaju devet mobilnih telefona. Skaču u vodu preko dečjih glava, pljuju u bazen i galame. Devojke su slične, samo što su više para potrošile na telesnu doradu nego na krečenje, mada je svaka napisala ponešto iznad stražnjice.

Običan svet počeo je tada evakuaciju kao što biva i u drugim segmentima života, a kad sam, s obe noge s one strane bazenskih vrata, dakle pošteno kukavički, upitao redara što i njima ne brani da skaču, on me je pogledao kao poslednjeg idiota koji ne shvata realnost sveta u kome živi i gde bezočniji i jači pobeđuju. Nešto slično Kosovu, mada o tome nismo raspravljali. Još me muči sumnja da sam ja bio budala koja je platila ulaznicu.

Predizborne uvre

Nije da naši političari ne znaju da će najnovija prepucavanja najviše koštati građane Hrvatske i Srbije, ali tvrda retorika treba im za unutrašnju upotrebu: Hrvatska će krajem godine na birališta, Srbija najkasnije idućeg proleća

Nakon mjesec dana “hladnog rata”, verbalnog srećom, predsjednik Srbije Boris Tadić spustio je loptu i izjavio u Pragu da su “određeni stavovi i izjave koje su izneli hrvatska premijerka Jadranka Kosor i šef srpske diplomatije Vuk Jeremić – apsolutno neprihvatljivi”, kao i to da su “srpsko-hrvatski odnosi i suviše važni da bi neko liko neodmerenih izjava njihov razvoj dovelo u pitanje”.

Počelo je sa obilježavanjem “Oluje” 4. avgusta, a završilo sa Kosovom i četnicima.

Premijerka Jadranka Kosor je, naime, na centralnoj proslavi u Kninu u prvoj rečenici, pozdravljajući okupljene, pozdravila i hrvatske generale prvostepeno osuđene u Haškom tribunalu zbog ratnih zločina u toj istoj “Oluji”, Antu Gotovinu i Mladena Markača. To je u Kninu bilo dočekano dugačkim pljeskom, ali je izazvalo i reakcije javnosti, ne samo iz redova

srpske manjine već i brojnih komentatora hrvatske stvarnosti.

Usput je Kosorova održala i – prvu u nizu koji se potom nastavio – lekciju susjedima: nikad, rekla je, Hrvatska neće prihvatiti da joj se predbacuju njene pobjede, to su bile pobjede demokracije i slobode nad velikosrpskom Miloševićevom politikom agresije, razaranja i mržnje, a Domovinski rat je bio pravedan, obrambeni i oslobodilački. “Bilo bi dobro da

de i podmetanja

Fotografije: Reuters

PRIJATELJI NA SVE STRANE: Boris Tadić i Ivo Josipović, Jadranka Kosor i Hašim Tači

i naši susjedi razumiju da su upravo ovdje slomljeni zubi tiraninu, a time je i njima otvoren put u demokraciju”, lupnula je hrvatska premijerka, usput dodajući da svi osumnjičeni za ratne zločine moraju pred lice pravde. Jasno: njen nekadašnji šef Franjo Tuđman je bio veliki vojskovođa, a Gotovina i Markač, iako prvostepeno osuđeni, njoj nisu zločinci, već heroji.

KOSOVSKA EPIZODA: Taj nadmeni stav pokazala je hrvatska premijerka i na Kosovu, koje

je posjetila samo dan nakon što je Zagreb i Beograd pohodila njemačka kancelarka Angela Merkel, prošle srijede, 24. avgusta. Neki hrvatski mediji čak su kasnije konstatirali da se Kosorova pokušava pokazati jednako jakom i autoritativnom kao Merkelova. U svakom slučaju, s Hašimom Tačijem se ispričala onoliko, pa na konferenciji za novinare izjavila da Kosovo u Hrvatskoj može imati “najboljeg prijatelja” u Jugoistočnoj Evropi, da “podupire teritorijalnu

cjelovitost Kosova” i osobito kosovska “nastojanja da svaki građanin i svaka građanka imaju jednaka prava, jednako mjesto uz poštovanje svih ljudskih i manjinskih prava”, da bi na kraju poentirala da će Hrvatska “kao lider u regiji učiniti sve napore da zaista pomogne u obnavljanju dijaloga između Beograda i Prištine, to je jedini put”.

Na stranu inflacija “lidera u regiji”, ali ono što se nakon toga događalo pokazuje da u obje ►

ZAGREB, PA BEOGRAD: Angela Merkel drži lekcije

države ne postoji iskrena želja da se odnosi dvije zemlje doista poprave i postave na zdrave noge i da je i dalje jezik uvreda i nepovjerenja na snazi. Ne mijenja to niti činjenica da se tako zbori, na obje strane, zbog unutrašnjopolitičkih (ili politikantskih) motiva, a ne zbog nekakve pravde i istine, kako to pokušavaju predstaviti.

“Pozivanje na stara neprijateljstva, koliko god ona mogla biti živa, kao osnovu za nova prijateljstva, u okvirima bivše Jugoslavije i Balkana veoma je zabrinjavajući tip politike i političkog djelovanja”, ocijenio je Milorad Pupovac, saborski zastupnik i predsjednik Srpskog narodnog vijeća. Dodao je i da, iako *status quo* politika nije ni dobra ni održiva, politika jednostranog i nasilnog uspostavljanja teritorijalne cjelovitosti i državne suverenosti ne može i ne smije biti alternativa dijalogu i pregovorima. Također, kaže, eventualni hrvatski doprinos rješavanju otvorenih i bolnih srpskoalbanskih odnosa bio bi i realniji i kredibilniji ukoliko bi ta pitanja bila riješena. “S vlastitim ratnim i političkim repovima najavljujati sudjelovanje u zatvaranju vrata tuđih problema nije ni realno ni politički korisno”, kaže Pupovac.

BANJALUČKA EPIZODA: Odgovor nije trebalo dugo čekati. Srpski šef diplomacije Vuk Jeremić oglasio se odmah narednoga dana, i to iz Banja Luke, gdje je s Miloradom Dodikom razmatrao poruke koje je u Beogradu ostavila Angela Merkel. “Kome je Jadranka Kosor najbolji prijatelj, tome ne trebaju neprijatelji”, rekao je Jeremić, na što se odmah javila i Kosorova: da su zauvijek prošla vremena kad su hrvatski premijeri dolazili u Beograd po mišljenje i dozvole.

Prije koji dan se oglasio i predsjednik Boris Tadić: “Ja kao predsjednik nikada sebi ne bih dozvolio da pozdravim optužene ili osuđene u Haškom tribunalu, jer oni koji su osuđeni u Haškom tribunalu su ljudi koji su učinili mnogo protiv civilizacije. Nemoguće je, ako ste

demokrata, upućivati pozdrave ljudima koji su optuženi za zločine protiv čovečnosti”, kazao je u intervjuu Tanjugu, pokazujući da nije zaboravio na ovogodišnje obilježavanje “Oluje”, dodajući da “neevropsko ponašanje gospođe Kosor, veličanje ratnih zločinaca, kao i njena poseta Kosovu”, svakako ne mogu biti doprinos unapređenju odnosa Srbije i Hrvatske. “Partnerstvo Hrvata i Albanaca ne sme da se gradi na štetu trećeg, u ovom slučaju srpskog naroda”, kaže Tadić, konstatirajući da premijerki

► **“Pozivanje na stara neprijateljstva, koliko god ona mogla biti živa, kao osnovu za nova prijateljstva, u okvirima bivše Jugoslavije i Balkana veoma je zabrinjavajući tip politike i političkog delovanja”**

– Milorad Pupovac

Kosor raspirivanje starih neprijateljstava služi za ostvarivanje finansijske koristi Hrvatske.

Kad je o “Oluji” riječ, teško je ne složiti se s predsjednikom Tadićem; nedopustivo je veličanje osuđenih (makar i nepravomoćno) za ratne zločine. Jadranka Kosor se i tom Tadićevom izjavom osjetila pogođenom, pa je uzvratila da je Tadić prošle godine tražio zabranu proslave “Oluje” – nije! Naglasio je da zločini ne smiju biti zaboravljeni, da se s Haškim tribunalom mora surađivati, ali da se nakon 15 godina mora gledati u budućnost i zajedno sa Hrvatskom rješavati probleme koje imaju izbjeglice. Ove godine, povodom 16. godišnjice “Oluje”, u saopćenju je naveo da građani Srbije 4. avgusta tuguju i odaju počast svim nevino stradalima u zločinima koji se ne smiju zaboraviti, kao i to da je pravedno da se odgovorni

za zločine počinjene u toj akciji nalaze u Haškom tribunalu.

Uz izmišljotinu o zabrani, našlo se u Kosoričinoj reakciji i Draže Mihailovića i veličanja četništva u Srbiji; u redu, ima i toga, ali umjesto da se bavi boljkama srpske stvarnosti, mogla bi se pozabaviti onime što joj se zbiva pred nosom, svojim ministrom policije Tomislavom Karamarkom, koji mrtav-hladan izjavljuje da je za njega “uvreda kad ga netko nazove anti-fašistom”, iako je antifašizam kao jedna od temeljnih vrijednosti upisana u hrvatski ustav.

EKONOMSKA EPIZODA: Kad je o Kosovu riječ, istina je da se Kosorova ponašala kao da namjerno želi zabiti prst u oko susjednoj Srbiji, trabunjajući o prijateljstvima temeljem ujedinjenosti u borbi protiv zajedničkog srpskog neprijatelja i to s Tačijem, čiji se donedavni bliski suradnik Ramuš Haradinaj upravo u Den Hagu čupa od optužbi za ratne zločine po drugi puta (vjerovatno također uspješno, jer su svjedoci ili na smrt prestrašeni, ili su pobijeni). To je najbolje poentirao već citirani Milorad Pupovac.

No, ima i druga strana te hrvatsko-kosovske priče. Hrvatska je priznala samostalnost Kosova i odlazak hrvatske premijerke trebao bi biti sasvim normalan gest. Teško da je predsjednik Tadić u pravu kad u “neevropsko ponašanje” Kosorove stavlja i njen posjet Kosovu; pitanje je samo zašto to nije učinila ranije, jer je već dvije godine nasljednica Ive Sanadera u premijerskoj fotelji.

Onaj drugi dio njegove ocjene da raspirivanje starih neprijateljstava služi za ostvarivanje finansijske koristi Hrvatske je također sporan. Ako je Srbija u carinskom ratu sa Kosovom, uslijed koje je tamo ostala “rupa” od 500 milijuna eura koje valja nekako popuniti nakon što su kosovske vlasti zabranile uvoz iz Srbije, teško da se krivica za taj rat može svaliti na bilo koga tko bi sada nešto tamo da ušićari. Evo su se i Bugari i Crnogorci i Turci i Makedonci već

razmislili s ponudama svojih proizvoda po Kosovu, pa zašto ne bi i Hrvati?

U svakom slučaju, s Jadrankom Kosor je putovalo i oko 70 hrvatskih privrednika, koji u srpsko-kosovskom ratu oko pečata vide svoju šansu, jer ni u Hrvatskoj ne cvatu ruže s poslovima, izvozom i novcima općenito.

Osim ekonomije koja je u cijeloj stvari – kad se maknu u stranu izjave nepametne za dobrosusjedske odnose (koje bi i Zagreb trebao “uzgajati” sa susjedima, jednako kako se to iz EU traži i od Srbije, pa i prema Kosovu) – činjenica je i to da je i hrvatska manjina, kao i srpska na Kosovu, u nezavidnoj situaciji.

MANJINSKA EPIZODA: Hrvati na Kosovu skoncentrirani su uglavnom u Janjevu. Od nekadašnjih pet hiljada žitelja tog sela i susjedne Letnice, južno od Prištine, blizu Gračanice (ukupno je na Kosovu prije 1991. godine živjelo njih oko devet hiljada), danas ih je ostalo samo 270 i svi su nezadovoljni odnosom vlasti u Prištini, ali i lokalne vlasti na čijem su čelu Albanci. Istina je da ih je većina iseljena početkom devedesetih godina prošloga vijeka, po zamisli velikog meštra “humanog preseljenja” Franje Tuđmana, koji ih je vabio i smještao u srpske kuće po Hrvatskoj, ali se ovi malobrojni preostali na Kosovu nisu dali iz svojih kuća i sa “svojeg ognjišta” i danas su u nezavidnoj situaciji. Jasno je to i iz onoga što se desilo za vrijeme boravka hrvatske premijerke na Kosovu, koja je nakon Prištine otišla u posjet Janjevu. Usprkos obećanju, njen domaćin i kolega Hašim Tači nije joj se pridružio u Janjevu na organiziranom skromnom dočeku, a nije bilo

Foto: Reuters

PRIVATNO I JAVNO: Borut Pahor, privatno iz Beograda, službeno u Ljubljani

niti predsjednika općine, inače Albanca. Dobar primjer za to kako “lider u regiji” hoće “učiniti sve napore” da se nastavi dijalog između Prištine i Beograda, a da niti za vlastitu manjinu kao najbolji evropski prijatelj ne može učiniti ništa konkretno da bar malo poboljša njenu tužnu (i prilično univerzalnu) manjinsku sudbinu.

Predsjednik Tadić je “spustio loptu”, iako se njegov neodlazak u Dubrovnik u kojem je prije nekoliko dana vrlo uspješan i zapažen koncert održala Beogradska filharmonija, pod ravnanjem dirigentske palice velikog Zubina Mehte, u Hrvatskoj tumači kao odmazda za Kosoričinu kosovsku epizodu. Tamo ga je čekao hrvatski

predsjednik Ivo Josipović, koji pak, kako je najavljeno, dolazi u Beograd na predstojeći samit nesvrstanih, što će valjda biti prilika za nove pomirbene i umirujuće izjave koje od Tadića i Josipovića slušamo kad god se sretnu.

TUŽNI NASTAVAK: Hrvatska premijerka, pak, i dalje “vozi po svome”. U ponedjeljak, na dan posvećen nestalima, opet je imala Srbiju na jeziku: “Obećavam da ćemo sve učiniti, jer dužnost nam je raditi na rasvjetljavanju sudbina 999 nestalih 1991. i 1992. godine i još 805 osoba iz 1995. Glavni ključ problema je u Beogradu, tamo su svi dokumenti i podaci. Taj ključ treba staviti u bravu, to je nulti preduvjet za daljnju susjedsku suradnju i odnose sa Srbijom”, rekla je u Petrinji. Taj njen nulti preduvjet, međutim, drukčije zvuči kad se ima u vidu da u broj nestalih ni ona, niti državna vlast, ne računa nikoga osim “svojih”. Državne institucije u Hrvatskoj, naime, niti dan-danas nemaju jedinstveni popis svih, Hrvata i Srba i ostalih nestalih hrvatskih državljana u ratu od 1991. do 1995. godine.

Od ovog verbalnog rata u kojem ni Kosorova niti Vuk Jeremić, a i mnogi drugi, ne biraju riječi, štete će imati samo građani s obje strane granice. Nije da naši političari to ne znaju, ali tvrda retorika treba im za unutrašnju upotrebu: Hrvatska će za tri mjeseca na birališta, Srbija nešto kasnije, a dotle se valja obračunati sa “crvenima” (u hrvatskom slučaju), partizanima, antifašistima i ostalima koji bi im eventualno mogli pokvariti predizborne računice.

Tatjana Tagirov

Izvozno-uvozne brojke

Od 2000. godine Hrvatska gospodarska komora ima svoje predstavništvo na Kosovu, osnovano na inicijativu tadašnjeg hrvatskog predsjednika Stjepana Mesića i predsjednika HGK Nadana Vidoševića.

U to vrijeme, na kosovskom tržištu radile su tek dvije hrvatske firme, jer gotovo deset godina nije bilo nikakve poslovne suradnje.

Godine 2009. izvoz Hrvatske na Kosovo iznosio je 55 milijuna eura, a uvoz u Hrvatsku iznosi 1,5 milijuna eura. U 2010. godini izvoz iz Hrvatske na Kosovo porastao je na 60 milijuna eura, a uvoz iz Kosova u Hrvatsku na 2,5 milijuna eura.

Za usporedbu, 2009. godine stanovnicima Kosova je od albanske dijasporе stiglo 1,7 milijardi eura!

U septembru 2006. godine potpisan je privremeni ugovor o slobodnoj trgovini između Vlade Republike Hrvatske i UNMIK-a, te na Kosovu danas radi oko 120 firmi iz Hrvatske. Oko 40 poduzeća ima svoja predstavništva, a ostala djeluju posredstvom zastupnika, distributera ili dobivenih međunarodnih natječaja. Prema podacima predstavništva HGK na Kosovu, hrvatske firme koje djeluju na Kosovu različitih su profila, od prehrambene industrije, građevinarstva, farmacije do uslužnih djelatnosti.

Nasuprot tome, u Hrvatskoj radi tek nekoliko firmi, uglavnom iz sektora energetike i distribucije prehrambenih proizvoda.

Krunski svedok pod amnezijom

Šefcet Kabaši uhapšen je i predat Tribunalu po ranijoj optužnici za nepoštovanje suda, zato što je odbio da svedoči na prvom suđenju Haradinaju. Kabaši je bio stražar u logoru OVK u selu Jablanica 1998. Jedan je od dva ključna svedoka koji su odbili da svedoče na prvom suđenju, potom na slobodi u SAD čiji je državljanin; po drugi put je odbio da svedoči protiv Haradinaja u novembru 2007, sada se ničega ne seća

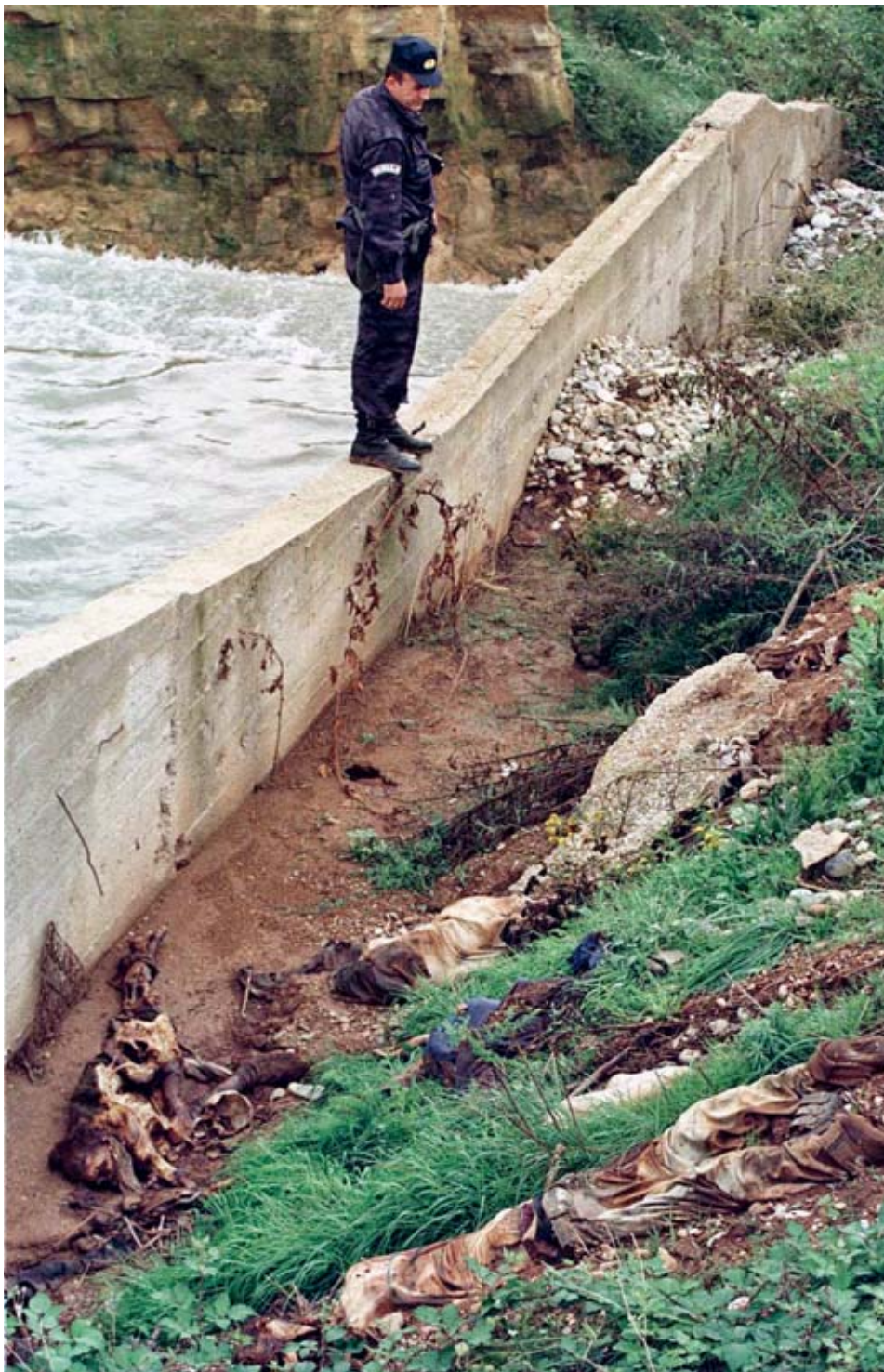
BIVŠEM PREMIJERU I nekadašnjem komandantu Oslobodilačke vojske Kosova (OVK) Ramušu Haradinaju od pre dve nedelje ponovo se sudi jer je prvobitna oslobađajuća presuda poništena zbog zastrašivanja svedoka. U prvom suđenju Ramuš Haradinaj i Idriz Baljaj su aprila 2008. oslobođeni krivice, a trećeoptuženi Brahimaj osuđen je na šest godina zatvora. Žalbeno veće Haškog tribunala je u julu prošle godine poništilo oslobađajuću presudu i odlučilo da suđenje bude delimično ponovljeno po šest od 37 tačaka optužnice. Odluka je doneta i s obzirom na "jak utisak" veća da su svedoci u prvom suđenju bili zastrašivani. A neki likvidirani ili na čudan način stradali, može se dodati.

DVE STRANE: Tužilaštvo tvrdi da su optuženi u zoni Dukadin – koja obuhvata opštine Dečani, Peć, Đakovica i Klina – zlostavljanjem i ubistvima civila, "suzbijali stvarne ili percipirane neprijatelje OVK". Prvi štab nalazio se u porodičnoj kući Haradinaja u Glođanima, potom je preseljen u Jablanicu, gde su aktivnostima OVK rukovodili Ramuš Haradinaj i njegov ujak Lahi Brahimaj.

Odbrana tvrdi da je Haradinaj nevin i da je "borac od časti" koji "nikada nije naredio ni odobrio napade na civile". Odbrana ističe da samo dva neverodostojna svedoka tvrde da su Haradinaja videli u Jablanici za vreme zlostavljanja pritvorenih. Odbrana takođe smatra da za zbirku objavljenih intervjuua – svojevrementno bestseller u Prištini – nema dokaza da ih je Ramuš Haradinaj zaista dao, niti je poznat novinar koji ih je radio. Mada bi to – po logici stvari i političkoj bliskosti – mogao da bude novinar Bljerim Šalja, današnji potpredsednik Haradinajevе Alijanse za budućnost Kosova.

Tužilaštvo namerava da dokaže mučenje i ubistvo trojice mladića, Srbina Ivana Zarića i Roma Burima Beka i Agrona Beriše iz sela Dolac, koje su Haradinaj i Brahimaj mučili i ubili u Jablanici.

Ključni svedok tužilaštva na ponovljenom

DVA STANJA: Radonjičko jezero 1998.
i Ramuș Haradinaj u Hagu 2011.

suđenju Šefčet Kabaši uhapšen je i predat Tribunalu po ranijoj optužnici za nepoštovanje suda, zato što je odbio da svedoči na prvom suđenju. Kabaši je bio stražar u logoru OVK u selu Jablanica 1998. On je jedan od dva ključna svedoka koji su odbili da svedoče na prvom suđenju, potom je bio na slobodi u SAD čiji je državljanin; po drugi put je odbio da svedoči protiv Haradinaja u novembru 2007, sada naprasno uhapšen u Holandiji. “Kao Albanac sa Kosova, kažem vam da uništavate živote ljudi u mojoj zemlji. Nisam u položaju da svedočim pred takvim Tribunalom, bez obzira šta me pitate”, rekao je 2007. posredstvom video-linka.

Opet odbrana: “Iako je možda bilo zločina u Jablanici, tek treba dokazati da li je Ramuș Haradinaj direktno učestvovao u njima”, jer “nije imao svakodnevnu kontrolu” nad Jablanicom.

Prvog dana suđenja svedočio je Zoran Stijević, bivši radnik Državne bezbednosti, tvrdnjom da je Ramuș Haradinaj kontrolisao puteve oružja iz Albanije ka Kosovu, što je potvrdio i bivši komandant Glavnog štaba OVK Bislin Zirapi. Seoske grupe OVK su “nabavljale oružje u Severnoj Albaniji i to preko Glođana, gde je glavni bio Ramuș Haradinaj, i potom su se vraćali na Kosovo istim putem”. Glođane je, inače, rodno selo Ramuša Haradinaja. “U početku se oružje delilo besplatno, a posle je to

preraslo u biznis”, rekao je Stijević.

Glođane se u medijima zloslutno pojavilo krajem avgusta 1998: “Vreme” je tada pisalo da 8. septembra “srpske snage bezbednosti napadaju sela Glođane, Rznić, Belege, Požare, Gramočel i druga mesta u okolini Đakovice”. Tog dana srpski izvori vest o borbama nisu potvrdili, ali su grupi novinara koji su se zatekli na području između sela Glođane i Jablanica – jedva sat-dva po okončanju sukoba, po rečima prisutnih policajaca – pokazali nekoliko leševa u stanju poodmaklog raspadanja, pronađenih u i pored kanala za vodu kojim se puni Radonjičko jezero. “Otkrili smo 12 tela, ali strahujemo da broj osoba, najverovatnije Srba, ovde streljanih, dostiže 40”, izjavio je policijski pukovnik Dragutin Adamović.

Policija je, pozivajući se na izjave neimenovanih zarobljenih pripadnika OVK, procenila da je reč o ljudima pobijenim od maja do početka septembra. Prvog dana stratište su obišli, osim novinara, i članovi diplomatske posmatračke misije Rusije i SAD.

ŠETANJE KRIVICE: Kosovska štampa na albanskom optužila je vlasti u Beogradu da “spekulišu sa leševima bez imena”, da se u izveštajima ne pominju nikakvi svedoci zločina, a da su na snimcima vidljiva “samo dva ili tri leša”. Istovremeno, Udruženje bivših albanskih

političkih zatvorenika Kosova ocenilo je da vesti o masovnim grobnicama srpskih civila na Kosovu predstavljaju farsu kojom režim u Beogradu pokušava da “optužuje pre nego što sam bude optužen za zločine i državni teror”.

Glavni štab OVK odbacio je 12. septembra odgovornost za zločine u Klečki i Glođanima izjavom da “srpske vlasti sada otkrivaju grobnice i zločine koje su nedavno počinili glavni Miloševići zločinci”. Istim saopštenjem iz “Političke deklaracije br. 8” OVK je od međunarodne zajednice zatražio da formira grupu specijalista koja bi ispitala zločine na Kosovu, a od sunarodnika da se pridruže borbi i ne vraćaju oružje jer će – dodaje se nedvosmisleno preteći – “ukoliko neko prihvati takvu sramotu, odgovarati pred sudom i istorijom”.

ISTRAGA: Stručnu ekipu sudskih medicinara je predvodio prof. dr Dušan Dunjić, a u timu su bili i prof. dr Branimir Aleksandrić, asistent dr Dragan Ječmenica i dr Marija Đurić-Srejić, tada docent na Anatomskom institutu Medicinskog fakulteta u Beogradu.

Osim skeleta i čaura od metaka, na licu mesta pronađeni su i drugi tragovi koji ukazuju na prirodu zločina. Reč je o delovima kablova isečenim, po svoj prilici, sa aparata za mužu krava iz obližnje staje poljoprivrednog dobra, bodljikavoj žici vezanoj u omču na kojoj je pronađen dugačak pramen crne kose i ljudsko tkivo, žica kojom je bio vezan jedan od pronađenih skeleta, kao i to što na kostima ima oko 14 prostrelnih rana, uglavnom na lobanjama i, u jednom slučaju, na karlici.

Za nedelju dana rada identifikaciju je od stranih medija posetila i snimila samo ekipa italijanske televizije RAI UNO. Ni međunarodni posmatrački tim nije pokazao veće interesovanje za postupak identifikacije, koju su nešto malo snimili tek na ponudu sudsko-medicinske ekipe; zanimalo ih je najviše da li su utvrđeni tragovi mučenja.

Pronađeni ostaci bili su u fazi odmaklog ▶

truljenja i velikim delom svedeni na kosti. Zna-
lo se da je, stručnim rečnikom govoreći, naj-
manji broj pronađenih osoba 34. Posle sud-
sko-medicinske, antropološka analiza ostata-
ka obuhvatala je određivanje starosti, telesne
visine, metričkih i morfoloških karakteristika
lobanja i zuba, odnosno utvrđivanje znakova
ranijih oboljenja ili povreda na kostima.

Podatke je davala ili potvrđivala rodbina
stradalih; poslednja faza identifikacije bilo je
prepoznavanje odeće, obuće – uglavnom pla-
stične papuče i gumeni opanci – i stvari pro-
nađenih na ili uz ljudske ostatke – prstenje,
rajf za kosu, šnala, ključ, tabakera, minduša...
“Identifikacija je noćna mora”, kaže Marija Du-
rić-Srejić, “a odgovornost koju smo svi osećali
bila je kao da život zavisi od toga.” Iz perspek-
tive takvih osećanja, uspeh je delimičan: od
najmanje 34 osobe identifikovano je 12. Sta-
rost tri žene i devet muškaraca kreće se od 32

poslova Robina Kuka da – pošto je lično obišao
reprezentativne grobnice, više nema nedoumi-
ca oko ispravnosti NATO napada na Jugoslavi-
ju – spada u tipičnu političku propagandu, od-
nosno, preciznije, nalaženje naknadnog izgo-
vora za počinjenu svinjariju. Primer: kako bi
NATO/Kuk tumačio otkriće 86 dečjih, ženskih
i staračkih leševa, većinom izrešetanih iz bli-
zine, spaljenih živih ili neposredno po usmr-
ćenju – da Džejmi Ši nije “priznao” bombar-
dovanje kolone albanskih izbeglica na putu
Đakovica–Prizren?

RACAK: Pitanje nije samo retoričko, budući
da je na Kosovu već postojao presedan u diskri-
minaciji žrtava zločina na bazi etničke pripad-
nosti. Razlog za to što “multietnički” zločin u
Glođanu nije privukao pažnju međunarodne
zajednice stigao je tri meseca kasnije, 15. janu-
ara 1999, kada je na scenu stupio Viljem Voker
(65), šef Verifikacione misije OEBS na Kosovu.

oružja kojim je delovano iz daljine; nije bilo tra-
gova drugih i naknadnih povreda; nijedna po-
vreda nije naneta posle smrti. Na šakama 37 od
40 tela metodom parafinske rukavice otkrive-
ne su barutne čestice, dokaz da su neposredno
pre smrti rukovali vatrenim oružjem. Svi pogi-
nuli imali su na sebi civilnu odeću – ali po ne-
koliko pari, desetak je ispod odeće nosilo duge
vojničke gaće inostrane proizvodnje, a na no-
gama vojničke čizme; nekoliko mladih osoba
nosilo je crne kožne jakne i crne džins panta-
lone (“uniforma” vojne policije UČK).

Na dan 17. marta, šef finske ekipe Helena
Ranta održala je u Prištini konferenciju za no-
vinare na koju nisu bili pozvani ni pušteni jugo-
slovenski eksperti, niti je ona saopštila rezulta-
te rada ekspertskih timova. Umesto toga, Helen
Ranta pročitala je svoje komentare “koji pred-
stavljaju lično viđenje autora dr Helene Ranta i
ne bi trebalo ni na koji način da budu tumačeni

► **“Kao Albanac sa
Kosova, kažem vam da
uništavate živote ljudi
u mojoj zemlji. Nisam u
položaju da svedočim pred
takvim Tribunalom, bez
obzira šta me pitate”**

do 66 godina; ako je od značaja, reč je o četvo-
ro Albanaca (među njima jedna žena), jednom
Romu i sedmoro Srba (dve žene). U najmanje
sedam slučajeva identifikacija nije dobila za-
vršnu potvrdu, jer su porodice tvrdile da žrtve
nisu “njihove”. O razlozima odbijanja prepo-
znavanja može se samo nagađati, u rasponu
od straha da porodica ne bude prokažena kao
“izdajnička”, do odbijanja saradnje sa “nepri-
jateljem”. U slučaju četvoro identifikovanih Al-
banaca reč je o dvojici katolika, jednom musli-
manu i Albancu oženjenom Srpkinjom.

U međuvremenu, od Klintonovih 100.000
mrtvih kao povoda za humanitarno bombar-
dovanje SR Jugoslavije do kraja juna 1999. po-
daci o broju albanskih žrtava su splasnuli na
10.000 ili manje – otuda političke, analitičke
i medijske ocene da otkrića posle “oslobođe-
nja Kosova” i prvi objavljeni rezultati istraži-
vanja masovnih grobnica “ne zadovoljavaju”.

Izjava tadašnjeg britanskog ministra spoljnih

U pratnji odabranih novinara – samo zapad-
nih medija – obišao je okolinu sela Račak, gde
su svi ubijeni bili Albanci. Na licu mesta dao je
izjavu: “Jugoslovenske snage bezbednosti di-
rektno su odgovorne za masakr 45 civila u selu
Račak, kraj Štimlja”, dodajući da “niko od ubi-
jenih nije nosio uniformu, svi su bili u civilnim
odelima i izgledali su kao skromni meštani al-
banskog sela”. Posle toga, Voker je pokušao da
spreči pristup istražnim organima (“srpskog”) suda u Prištini.

Sudskomedicinsku ekspertizu žrtava iz Rač-
ka obavile su, počev od 22. januara, tri ekipe
forenzičara: jugoslovenska, белоруска i finska.
Finski tim – pozvan na inicijativu Jugoslavije –
nastupao je kao ekspertska ekipa EU; svi su ra-
dili po usaglašenom protokolu, ceo postupak
je praćen video-zapisom i, najzad, sva tri tima
su dala usaglašeno mišljenje o svakom slučaju
ponaosob. Šta su njihovi nalazi? Na telima po-
ginulih pronađene su samo povrede iz vatrene

kao zvanična komunikacija od strane Odelje-
nja za sudsku medicinu Univerziteta Helsinki ili
ekspertskog tima patologa EU”. Nedelju dana
kasnije, 24. aprila, NATO je započeo napad na
Jugoslaviju. Tri dana pre toga, Viljem Voker je
na čelu Verifikacione misije OEBS napustio Ko-
sovo, zloslutno preteći da mu za povratak više
neće biti potrebna jugoslovenska viza.

Očekivane izjave o očekivanim stvarima dali
su političari nižeg ranga, recimo Grejem Bluit:
“Očekivao sam stvarno stravičnu sliku i žao mi
je što moram da kažem da smo je i našli. Posao
dobro napreduje.”

Dvanaest godina kasnije, Haški tribunal svoj
posao privodi kraju. Suđenje Ramušu Haradi-
naju – koji je, nije zgoreg setiti se – iz pritvor-
ske jedinice Haškog tribunala pušten kako bi
učestvovao u svojoj sopstvenoj izbornoj kam-
panji na Kosovu, nekako počinje. Po drugi put;
ne zna se kako će se završiti.

Aleksandar Ćirić

Narodna biblioteka Srbije

biblioteka informacionog društva 21. veka

Energetska kompanija EFT Group donirala je najsavremeniju informacionu tehnologiju Narodnoj biblioteci Srbije. Računarski su opremljene elektronska, multimedijalna, naučna, referensna, čitaonica za slepe i slabovide, kao i čitaonice posebnih fondova. Pored štampanih publikacija, korisnicima će biti dostupni i milioni digitalnih dokumenata, informacija i zbirke podataka.

Otkrijte znanja, ideje i imaginaciju 21. veka u Narodnoj biblioteci Srbije!

www.eft-biblioteka.net

Tuča oko prvog rek

OBRATI PAŽNJU:
"Stari" TSS,
Milka Forcan pre
transfera u Uniju
profesionalaca

Foto: Tanjug

Sveznajuća beogradska čaršija već priča da novoosnovana unija teniskih profesionalaca lobira gde treba i prijateljski ubeđuje određeni svet da se ovako ili onako pridruži akciji promena u Teniskom savezu Srbije. Odmah posle prošlonedeljne skupštine Milan Jerinkić, predsednik Teniskog saveza Vojvodine, izjavio je da je došlo do kompromisa i da će posle meča naše Dejvis kup reprezentacije sa Argentinom na čelo TSS-a doći Vuk Jeremić. To još niko nije potvrdio

Tenis je trenutno sport broj jedan u Srbiji. Nacija obožava naše tenisere i ta ljubav je uzvraćena. Idilično stanje u srpskom tenisu jedino kvari sukob u Teniskom savezu Srbije (TSS) u kome se dve struje bore za

prevlast. Sve je počelo u januaru ove godine na Skupštini TSS-a na kojoj je za novog predsednika ponovo izabran Slobodan Živojinović. Njegov protivkandidat, Srđan Đoković, otac Novaka Đokovića, zajedno sa grupom delegata

koji su ga podržavali, napustio je Skupštinu uz konstataciju da je Statut TSS-a, koji je usvojen na toj skupštini, nezakonit. Đokovićeve pristalice su posle toga potražile pravdu na sudu. Dok se čekala odluka Ustavnog suda, osnovali

eta ili igra na mreži

Fotografije: Miloš Cvetković

Verovali ili ne: Vuk Jeremić

“Velika mi je čast i zadovoljstvo da na ovaj način promovišem diplomatsku službu i uručim pasoše ljudima koji su dali veliki doprinos srpskom tenisu. Naša zemlja i naš narod su prošli kroz izuzetno težak period. Posledice tog perioda se i dalje osećaju. Kao rezultat tog doba u jednom delu sveta ostala je izuzetno loša slika, loš glas i predrasude o nama. Najefikasniji način borbe protiv toga su energija istrajnost, ljubav prema sopstvenoj zemlji, osmeh i dobra volja. Mislim da nema nikoga na svetu ko ne bi mogao da kaže da vi niste apsolutni šampioni u svim tim kategorijama”.

(Iz govora održanog teniserima kada im je dodelio diplomatske pasoše, 25. aprila 2011.)

su Uniju teniskih profesionalaca Srbije, koja je u javnosti prepoznata kao organizacija pristalica Srđana Đokovića i konkurencija TSS-u.

Na čelu Unije nalazi se Vuk Jeremić, ministar spoljnih poslova Srbije. U medijima su počele

da se pojavljuju vesti o tome ko je sve pristupio Uniji. Tako je, kao senzacija, odjeknula vest da je član postala Milka Forcan, koja je pre toga bila predsednica Upravnog odbora TSS-a, a ovaj događaj bio je okarakterisan kao “teniski

transfer godine”. Ubrzo su počele i špekulacije oko toga da je sve što se događa u vezi sa Teniskim savezom Srbije zapravo politička bitka između G17 plus i Demokratske stranke. Prema mišljenju dela javnosti, Demokratska

stranka preko Vuka Jeremića pokušava da pod svoju kontrolu stavi TSS, koji je navodno, pod prevelikim uticajem Snežane Samardžić-Marković, članice G17 plus i ministarke sporta i omladine. Kao argument koji govori u prilog teze da je u pitanju politička bitka, navođena je i rasprava Snežane Samardžić-Marković i Vuka Jeremića. Naime, ministarka sporta pitala je ministra spoljnih poslova na osnovu kojih kriterijuma je njegovo ministarstvo dodelilo pet diplomatskih pasoša teniserima. U podtekstu je lako čitati pitanje ravnopravnosti srpskih sportista u njihovom poslu “najboljih ambasadora”.

Kada je Ustavni sud presudio da je neustavna tačka 37. Statuta TSS-a po kojoj odluke sa Skupštine stupaju na snagu odmah, a ne pošto postanu pravosnažne, dakle, za osam dana, Đokovićeve pristalice su ovu presudu protumačile kao dokaz da je i izbor Slobodana Živojinovića za predsednika TSS-a bio nezakonit i da moraju biti održani novi izbori za čelnog čoveka Saveza.

Prošle nedelje održana je Skupština TSS-a na kojoj je samo izmenjen osporeni član Statuta, ali nisu održani izbori za organe koji rukovode Savezom. Ovakav ishod Skupštine bio je i očekivan jer je iz TSS-a bilo saopšteno da je Ustavni sud u svojoj presudi konstatovao da je član 37. statuta nezakonit, da on mora biti promenjen, kao i da će to biti učinjeno na Skupštini.

ZA SADA NIŠTA: Toplica Spasojević

Fotografije: Tanjug

Verovali ili ne: Srđan Đoković

“Ne postoji ideja, niti ambicija da se kandidujem za mesto predsednika, niti za bilo koju drugu funkciju u Teniskom savezu Srbije.”

“Zar mislite da u Srbiji nije moguće organizovati egzibiciju u kojoj će učestvovati Nadal ili Mari? Moguće je, i te kako. Mogao sam da dovedem Nadala, ali nisam hteo.”

“Tokom sedam godina vladavine sadašnjeg rukovodstva TSS-a srpski tenis nije imao nikakav napredak. Klubovi su osiromašeni i razjedinjeni, trenerska organizacija je u katastrofalnom stanju, odnosi sa igračima i njihovim porodicama su jako loši, a infrastruktura je ista kao pre sedam godina. Upravo to su razlozi zbog kojih promene u Savez treba uneti odmah.”

“U neverici sam. Ne mogu da shvatim da vi delegati podržavate Đorđa Antelja, Slobodana Živojinovića, Dušana Orlandića. Ovde je nerad, a vrh Teniskog saveza Srbije samo se kiti tuđim perjem. Dejvis kup su osvojili igrači. Da li je moguće da ste protiv prvaka sveta? Ništa niste uradili za njihov napredak, za napredak dece, novih talenata koji dolaze. Što se tiče Antelja i Živojinovića, oni sami znaju kako su se ponašali ranije prema Novaku. Antelj ga je izbacio pre nekoliko godina iz kluba (Gemaks), dok je Živojinović u četvrtfinalu Vimbldona pre dve godine, kada je Novak igrao protiv Hasa, navijao za Nemca. Imam svedoke koji su ga tom prilikom čuli.”

Iako je izgledalo da će se strasti smiriti, to se nije dogodilo. Odmah posle Skupštine TSS-a na kojoj je izmenjen osporeni član statuta, Milan Jerinkić, predsednik Teniskog saveza Vojvodine, izjavio je da je došlo do kompromisa i da će posle meča naše Dejvis kup reprezentacije sa Argentinom na čelo TSS-a doći Vuk Jeremić.

U razgovoru za “Vreme” Milan Jerinkić je objasnio da je njegova izjava rezultat dogovora koji je postignut posle pregovora koji su vođeni u TSS-u.

“Sukob do koga je došlo nipošto nije ličan, već je koncepcijske prirode. Svi želimo da se napredak srpskog tenisa nastavi i da se ovo ‘tenisko čudo’ pretvori u trajan proces. Uloga TSS-a u održavanju visokog kvaliteta srpskog tenisa

je presudna, jer on mora da obezbedi uslove za razvoj teniskog podmlatka”, kaže Jerinkić. “Smatramo da je Slobodan Živojinović previše komotan kao predsednik TSS-a i da mi zbog toga, iako je on na čelu Saveza već devet godina, još nemamo Nacionalni teniski centar. Teniski savez Vojvodine, na čijem sam čelu, izgradio je kompleks Prve srpske teniske akademije, koja predstavlja regionalni centar za razvoj tenisa. Stoga mislim da je neophodno da sličnu ustanovu imamo i na nacionalnom nivou.”

U javnosti su se čuli i glasovi onih koji misle da je neobično da se na čelu TSS-a nađe političar koji se tenisom bavi samo rekreativno. Jerinkić objašnjava da bi Jeremićevim dolaskom na čelo TSS-a bili na dobitku i tenis i

Verovali ili ne: Slobodan Živojinović

“Kandidovaću se za sledeći mandat jer želim da ono što sam započeo i završim, a to je Nacionalni teniski centar, koji je neophodan za razvoj i budućnost tenisa u Srbiji.”

“Jedva čekam da se održi Skupština na kojoj će napokon delegati i predstavnici klubova iz cele Srbije reći ono što imaju da kažu. Posle toga će se mediji okrenuti drugim temama, jer u činjenici da je Boba Živojinović po treći put predsednik TSS-a nema nikakve senzacije.”

“Najteži izbori do sada, sigurno. Trebalo je da slavimo uspeh naših igrača, a mi smo došli u situaciju da samo nekoliko dana posle toga niko i ne priča o Dejvis kupu.”

“Neću da komentarišem moguće opstrukcije. Svi koji žele dobro tenisu, a ima ih takvih, bez obzira što se ne slažemo u svemu, uvek su dobrodošli.”

“Apsolutno stojim iza ideje tenisera koji smatraju da su našem savezu potrebne promene. Ne vidim nijedan razlog zbog kojeg igrači ne bi nastupali za Srbiju. Mislim da oni prvo igraju za sebe, pa za državu, nebitno je ko vodi tenisku organizaciju. Već smo uspostavili neke kontakte, i nadam se da ćemo i ove godine biti uspešni u Dejvis kupu kao i prethodne.”

“Nema razloga da neko dobije otkaz zato što je podržavao neku drugu ideju. Mi smo ovde iz jednog razloga, a to je da tenis u Srbiji podignemo na viši nivo.”

država. “Ono što naši teniseri rade u svetu ima isti efekat kao i delovanje deset ambasadora odjednom. Vuk Jeremić, budući da je ministar spoljnih poslova, najbolje može da iskoristi uticaj koji naši teniseri imaju u svetu. Sa druge strane, u okvirima naše zemlje, Vuk Jeremić će svojim ugledom moći da pomogne daljem razvoju tenisa.”

Na pitanje da li su oni koji sada podržavaju dolazak Vuka Jeremića na čelo TSS-a svojevremeno pružili podršku Srđanu Đokoviću prilikom kandidature, Jerinkić je odgovorio da su u pitanju isti ljudi. Dodao je i da je njihova svojevremena podrška Srđanu Đokoviću proistekla iz uverenja da Novakov otac može da unapredi srpski tenis.

Toplica Spasojević, predsednik Upravnog odbora TSS-a kaže da, ukoliko su pregovori o smeni predsednika TSS-a i vođeni, “ljudi koji su te pregovore vodili nisu imali ovlašćenja da to čine”.

“Institucije koje sada rukovode Savezom su demokratski izabrane. Delegati koji su izabrali ova tela mogu menjati njihov sastav, ali to mogu uraditi samo na Skupštini TSS-a. Drugi način da do smene dođe jeste ostavka nekog od čelnih ljudi iz TSS-a. Bilo koji drugi način smene rukovodećih ljudi TSS-a, osim ovih koje sam naveo, iluzoran je”, objašnjava Toplica Spasojević.

Na zamerke da Nacionalni teniski centar nije sagrađen, Spasojević odgovara: “Pripreme za

izgradnju Centra su uveliko odmakle. Trenutno je u toku promena Detaljnog urbanističkog plana i uveren sam da će početkom sledeće godine biti postavljen kamen temeljac, a krajem sledeće godine Centar će biti u potpunosti završen.”

Uzdržanost koju su u svojim izjavama pokazali Jerinkić i Spasojević pokazuje da nijedna od sukobljenih strana ne želi da se rasprava svede na pijačni nivo. Ovakav stav nailazi na podršku u teniskim krugovima, ali postavlja se pitanje šta o svemu što se događa misli teniski *vox populi*.

Oni koji su svojevremeno podržavali Srđana Đokovića kažu da su to učinili jer smatraju da je on bio presudan za Novakov uspeh, pa će zato moći i da pomogne razvoj tenisa u Srbiji. Njihovi oponenti smatraju da Novaka ne bi bilo bez Jelene Genčić i Nikole Pilića, koji su ga trenirali. O dolasku Vuka Jeremića na čelo TSS-a takođe postoje oprečna mišljenja. Jedni smatraju da država treba da iskoristi popularnost naših tenisera u svetu, a drugi objašnjavaju da je posao tenisera samo da igraju tenis.

Postoji nešto u čemu se svi slažu – nije dobro što se tenis u Srbiji doživljava kao stvar od nacionalnog značaja. Kao argument za takvo razmišljanje navodi se fudbal koji je nekada imao taj status, a danas se, baš zbog toga, nalazi na niskim granama.

Tvrđnja da tenis kod nas ipak ne bi trebalo da bude shvaćen kao nacionalno pitanje, zaslužuje da se o njoj razmisli. Ovaj problem je važniji od toga ko će biti na čelu TSS-a jer se tiče budućnosti ovog sporta u Srbiji. Tenis je individualan sport. Svaka nacija se ponosi svojim velikim teniserima, ali njihovi uspesi se u svetskim okvirima doživljavaju kao njihovo lično dostignuće. Uostalom, da li smo se mi divili Rodžeru Federeru ili Švajcarcima? Ana Ivanović je više puta proglašavana za najlepšu teniserku na svetu, ali to ne znači da su i Srпкиnje najlepše na svetu. Ni mi nismo mislili da su Ruskinje najlepše na svetu u vreme kada je najlepša teniserka bila Ana Kurnjikova.

U neveseloj svakodnevici, Srbi žele da čuju lepe vesti. Naši teniseri su gotovo jedini izvor takvih vesti i nacija na tome treba da im bude zahvalna. Ukoliko želimo da se uspeh u ovom sportu nastavi, reket možda ne mora biti prepušten teniserima, ali ga svakako treba sačuvati od mešetarenja bogom danih.

Vladan Stošić

Oblokavanje u prisustvu vlasti

Policiju koriste za razne stvari, što je već postalo neprijatno. Kažu da ih treba bolje plaćati, pa se neće osvrutati za tezgama. Ili je o nečemu drugome reč?

SLIKE IZ POLICIJSKOG ŽIVOTA: Sudija u piću, intervencija na ulici, žrtva

PROŠLE NEDELJE U Blacu, ispod Kopaonika, održana je još jedna među našim omiljenim “-ijadama”, “šljivijada”, valjda. Kako sama reč kaže, nisu se ždrale šljive, niti pekmez od šljiva, nego se lokala rakijčina šljivovica. Tu je, naravno, bilo i prigodno takmičenje (bez toga ne ide): ko će više da popije i da – valjda – ostane na nogama; ne vidimo drugi kriterijum u takvoj vrsti nadmetanja. Doduše, mogli su i da ih puste da u tom stanju voze traktor ili automobil, pa – ko stigne do, recimo, Kruševca bez prekršaja ili, ne dao bog, udesa, taj pobeđuje. Kakvi smo mi već, ni to više nije nikakvo čudo: loče se pivo, pa ko više popije; ima još takvih takmičenja, sa vinom valjda, pa šta. Još moraju i zdravice da deklamuju, pa kome se zapetlja jezik, taj otpadne. Razumete već.

E, sad: nije problem što su u tom Blacu lokali rakijčinu dok se ne obeznane, neka ih. Problem je u tome što su u žiriju, je li, bila i tri policijska službenika iz saobraćajne policije, u svojstvu veštaka valjda, sve u uniformama i sa onim “Draegerima” u koje ljudi duvaju da se vidi jesu li vozili pod dejstvom. Tako su policajci lepo učesnicima takmičenja

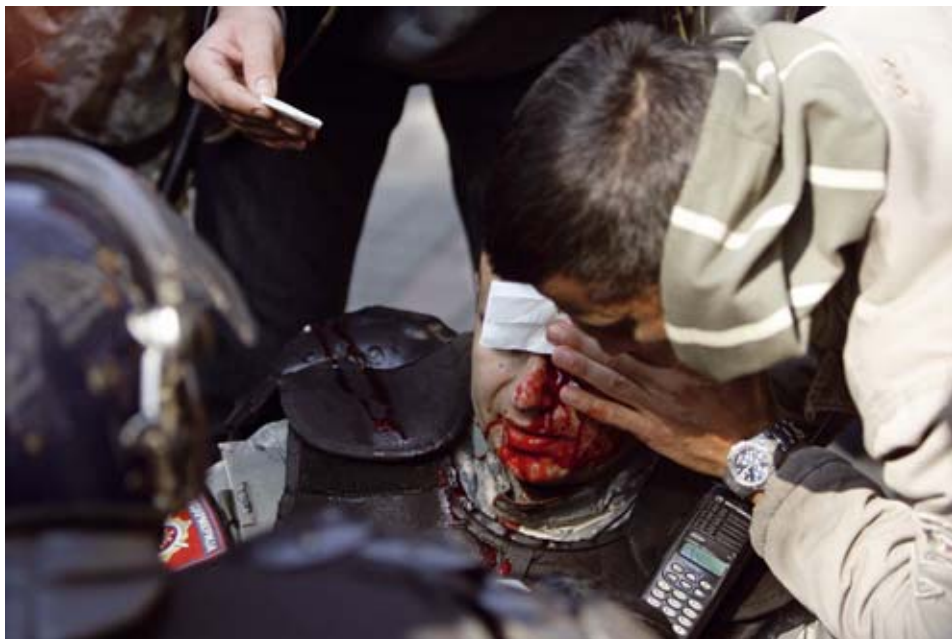
menjali piskove i očitavali nalaze sa uređaja, pa ko pobedi. Pobjednik je, ako vas baš zanima, naduvao celih 3,9 promila već toga što se meri; nije loš: u Hrvatskoj su imali jednoga sa 4,9 promila i doktori nisu verovali da je uopšte živ; imali su i onu gospođu sa 3,8 promila koja je promašila tunel Tuhobić (na auto-putu Zagreb–Rijeka) i završila u nekom kanjonu sa strane; našli su je nepovređenu kako spava kao beba, mislili su da je uređaj neispravan, kad ono zaista. Toliko poređenja radi.

Damir Okanović, direktor Komiteta za bezbednost saobraćaja Srbije, kaže za “Vreme” da mu je čudno zašto su baš saobraćajne policajce angažovali za to: “Alkometar može da se kupi u Tehnomaniji, recimo, za hiljadu i po dinara. Pitanje je kako je baždaren, ali to je pitanje za svaki alkometar: on služi da se pokaže prisustvo alkohola u krvi, a ako neko ima primedbu, uvek može na analizu krvi, što je onda egzaktni nalaz. Uostalom, ako svi duvaju u isti alkometar, svedeno je kako je baždaren. Ovde je o nečemu drugome reč: ne bi trebalo da policija učestvuje u takmičenju gde se nagrađuju ljudi koji najviše popiju.” Damir Okanović kaže i da ga brine taj običaj:

da se slave i nagrađuju ljudi koji najviše popiju. Dodaćemo: a bezbednost saobraćaja ionako nije bitna; vožnja pod dejstvom smatra se ionako za nešto normalno, pa koga uhvate – uhvate ga, šta da se radi... Što reče jedan iz kafane “Kalenić”: “Ja ne pijem kad vozim. Zauzete su mi ruke.”

Ministar unutrašnjih poslova Ivica Dačić gleda na taj događaj iz Blaca sa neodobravanjem: rekao je da učešće policajaca u takvim, kako da kažemo, “manifestacijama”, je li, ne priliči policijskom službeniku saobraćajne nadležnosti. Ne priliče policajcima ni neke druge stvari: da tezgare kao zaštitari u raznim manje ili više sumnjivim firmama i na splavovima; ili kao telohranitelji raznih bezbednosno interesantnih lica koja su odrani je poznata organima gonjenja, a žive od nedostatka dokaza – na primer. Ali se događa. Običan policajac sa ulice odmah će vam se požaliti na malu platu i veliki posao; da nema stan, a ima ženu i dete; da svakoga dana putuje čak odande negde; itd. U pravu je: tako je u suviše mnogo slučajeva.

Mi ne znamo da li su ti saobraćajci koji su bili deo žirija u Blacu uzeli i honorar; nadamo

fotografije: Reuters

se da nisu, ali čak i tako imamo problem. Ne znamo ni da li im je načelstvo odobrilo ta veštačenja, kako da kažemo; teško da nisu prvo pitali, u kom slučaju će da bride komandirske uši. Predsednik Nezavisnog sindikata policije Srbije Velimir Barbulov kaže za "Vreme": "Zakon o policiji, ovaj koji je već šestu godinu na snazi, zabranjuje policijskim službenicima da se bave poslovima nespojivim sa policijskim dužnostima, ali ne kaže konkretno koji su to poslovi. Tu bi barem jedan podzakonski akt, pravilnik, mnogo pomogao. Mi još nemamo ni zakon o fizičko-tehničkom obezbeđenju, pa sve te agencije rade praktično uz prećutnu saglasnost države i onda imamo ovo i ono. Policajci će tvrditi da tezgarenje u tim raznim FTO firmama spada u poslove bezbednosti."

Predsednik Policijskog sindikata Srbije Veljko Mijailović podseća da su odnosi policije i manjih lokalnih samouprava specifični: "Policija se u manjim mestima brzo stopi sa lokalnim vlastima i izlazi im u susret čak i u ovakvim stvarima. Kaže predsednik opštine komandiru da mu da tri policajca da ih narod ozbiljnije shvati, pa se onda upetljaju u ovakve probleme. Mora biti da je tim policajcima

to neko naredio; sami nisu otišli."

Verovatno će ti saobraćajci iz Blaca i njihovo načelstvo kazati da su se "veštačenja" poduhvatili iz pedagoških razloga; da narod ozbiljnije shvati policiju i zakone; ipak je policija nadležna za to dejstvo i promile. Velimir Barbulov iz NSP-a podseća da je reklamiranje alkohola (osim piva, ali to je druga priča koja, nažalost, ima veze s nečim drugim, a ne bezbednošću saobraćaja) zabranjeno; da se država ipak toliko trudi da ljudima objasni da voziti treba trezan, pa stoga ovo u Blacu nije baš najbolja poruka. Tu dolazimo na delikatni deo ove priče: na kulturu alkohola – ako to smemo tako da nazovemo. Mi imamo sve jaču kulturu Guče, Birfesta i (bez uvrede) Egzita; o kulturi dvolitarske "krmače" piva noću u parku i da ne govorimo. Dilasova noćna zabijacija nije pomogla, kao što su pametni ljudi odmah naslutili.

Nije to samo naš problem. Švedski proizvođači automobila već uveliko isprobavaju alkometar ugrađen u vozilo: ako vas nanjuši da ste popili, odbija da uključi sisteme i motor. Može i tako – dok pametni Nordijci ne pronađu način da ga neutrališu, a svakako će

ga pronaći. Onda će njihovi saobraćajci, čim uređaj postane obavezan deo opreme, morati još i to da kontrolišu.

Zamislamo sada nova takmičenja u kojima policija igra ulogu žirija: pljačka kladionice, na primer. Procenjuju se: maskiranje, naoružanje, količina opljačkanih para, taktika napada i bekstva, opšti utisak; u žiriju sede ljudi iz Kriminalističke policije, Interventne policije itd. Ili: protivpravno prisvajanje skupog motornog vozila. Ko što elegantnije drpi "Q7" ili "cayenne" i preveze ga do beloruske granice; ko efikasnije koristi najmoderniju tehniku za dekodiranje; ko ga proda za najveće pare. U žiriju sede oni iz motornih vozila, tehnike i SBPOK-a. Ili ko će prebiti više učesnika Parade ponosa: taktika, težina nanesenih povreda, umetnički dojam, povređeni policajci donose ekstra "bonus"; u žiriju su Interventna, Žandarmerija itd. Sve to, naravno, može da se pretvori i u rijaliti šou sa fantastičnom gledanošću, ima televizija koje jedva čekaju, znamo.

Uozbiljimo se, ipak. Ovo više nije ni smešno.

Miloš Vasić

Kao sav ostali svet

Prema Zakonu o energetici, od 1. januara 2013. godine Elektroprivreda Srbije neće više imati monopol na prodaju električne energije krajnjim korisnicima

OD TADA, ELEKTRODISTRIBUTIVNA delatnost, ovakva kakva je danas, više neće postojati, već će biti podeljena na dva funkcionalna dela. Jedan će biti maloprodaja – isporuka i naplata električne energije krajnjim potrošačima, potpuno u ravnopravnom položaju sa drugim distributerima, a drugi deo će biti operator distributivnog sistema u čijem će vlasništvu biti infrastruktura – trafo-stanice, bandere, provodnici i brojila, čija će osnovna delatnost biti prenos električne energije na srednje i niskonaponskoj mreži i baviće se isključivo inženjerskim poslovima – gubicima, pouzdanošću mreže i investicijama.

U srednjoročnom planu razvoja Elektroprivrede Srbije, od 2012. do 2020. godine, na investicije u distributivnu delatnost obraćeno je mnogo više pažnje i upućeno više sredstava nego što je to do sada bio slučaj. Istina, ni približno koliko se pažnje (i sredstava) opredeljuje

za izgradnju novih i revitalizaciju postojećih elektrana i otvaranja novih kopova uglja, ali...

Zaista, posle one nesretne decenije s kraja prošlog veka kad nas je snašlo sve što nas je moglo snaći, u prvoj deceniji ovog veka Elektroprivreda Srbije je relativno brzo postavila “na noge” proizvodne kapacitete, dok je distribucija bila na čekanju.

TRINAESTO PRASE: “Nije to bez logike: da bi se nešto distribuiralo, mora prethodno da se proizvede. Prirodno je, dakle, da u fokusu investicija prvo budu elektrane, da se dovedu u ispravno stanje, da se poveća nivo raspoloživosti i efikasnosti”, kaže za “Vreme” Miroslav Lutovac, direktor za strateško planiranje i inženjering u distribuciji u okviru Direkcije za strategiju i investicije. “To je u velikoj meri i urađeno. Međutim, kako sredstava nije bilo za sve, distributivna delatnost je u tom periodu bila ‘trinaesto prase’. Posledica toga je da

su osnovni parametri kvaliteta rada distributivne delatnosti – napon, broj prekida u napajanju i gubici u mreži – poprilično pogoršani.”

Tako su u prošloj godini ukupni gubici iznosili (čak) 15,1 odsto, a prevedeno u novac jače od 25 milijardi dinara ili četvrt milijarde evra. Ovi gubici imaju dva vida – tehnički i komercijalni. Tehnički gubici nastaju kao posledica pretvaranja električne energije u toplotnu zbog otpora provodnika, što u mreži, što u transformatorima. Taj gubitak je neminovan, ne može se izbeći, ali može da se smanji, recimo zamenom starih transformatora novijim, sa većim koeficijentom iskorišćenja. Takođe, gubitak može da se smanji i reorganizacijom mreže, da se visok i srednji napon dovede što bliže potrošaču, a da se niskonaponska mreža skрати koliko je god to moguće. A moguće je: u razvijenim zemljama tehnički gubitak na mreži nije veći od tri, a u okruženju negde oko šest odsto.

MODERNIZACIJA:
Uvođenje novih mernih sistema
Fotografije: Milorad Drča

“Procena je da su naši tehnički gubici reda devet odsto, a ‘ostatak’ je komercijalni gubitak”, kaže Lutovac i dodaje da se najveći deo tog ostataka samo eufemistički može nazvati komercijalnim, dok na srpskom jeziku postoji tačniji izraz – krađa, dok je manji, ali ne i zanemarljiv deo opet tehničke prirode: neispravni, odnosno nedovoljno ispravni merni uređaji – “satovi”. Nije teško izračunati koliko para odlazi u vetar, ali je zato znatno teže gubitak smanjiti. Za to su, naime, potrebni vreme i novac za modernizaciju postojećih i izgradnju novih trafo-stanica, redizajniranje mreže, zamenu brojila, optimizaciju mreže, odnosno poboljšanje upravljačko-nadzornog sistema.

MNOGO POSLA: Osnov distribucije električne energije su visokonaponski – 110 kilovoltni transformatori; na njih se nadovezuju srednjonaponski – 35, 20 i 10 kilovoltni, a na kraju niskonaponski, koji se nalaze na svakom čošku. “Trenutno su nam najvažniji oni 110 kilovoltni transformatori koji su u najgorem stanju”, objašnjava Lutovac.

Prema novom zakonu o energetici sve 110 kilovoltne trafo-stanice koje su do sada bile u vlasništvu Elektromreža Srbije, javnog preduzeća kojem je osnovna delatnost prenos električne energije od proizvođača do distributera, prelazi u vlasništvo Elektrodistribucije. “Nama su 110 kilovoltne trafo-stanice u sistemu najveće, a Elektromreži najmanje, poslednja karika u sistemu, takoreći poslednja rupa na svi-rali, pa je u njih – 110 kilovoltne trafo-stanice – shodno statusu, najmanje ulagano: u dosta lošem su stanju, tačnije: zrele su za ozbiljnu rekonstrukciju. U toku je izrada studije koja će pokazati koliko će za taj poduhvat biti potrebno sredstava, posle toga sledi izrada planova...”

Reč je, veli Lutovac, o ogromnom poslu. “U poslednjih pet godina završili smo osam trafo-stanica, a sada treba to isto da uradimo sa ovih 54. U najboljem slučaju sve će biti gotovo za desetak godina.” To je što se tiče “teške energetike”. Priča je slična i kad je reč o

niskonaponskim trafoima. Naime, dobar procenat tehničkih gubitaka generiše se u niskonaponskoj mreži:

PAMETNA MREŽA: “Problem sa strujom je što proizvodnja i potrošnja moraju u svakom trenutku da budu izbalansirane. Do sada je distributivni sistem imao pasivnu ulogu: primi energiju, prosledi je i gotova priča. E, sad se stvari menjaju: veliki je pritisak u Evropi – a i kod nas je to počelo – da se mali izvori obnovljive električne energije priključuju na mrežu, a za razliku od velikih izvora poput “obrenovaca”, “đerdapa”, “mali” se po pravilu priključuju na distributivnu mrežu. Tako, uskoro će se pojaviti aktivni učesnici na distributivnoj mreži koji će svojim ulaskom na mrežu menjati tokove energije, moraće da se najave, biće evidentirani, ali će morati da budu uzeti u obzir u planiranju razvoja mreže, neke neuralgične tačke će morati da se pojačaju, moraće da se obezbede nova priključna mesta...”

Elektroprivreda Srbije, Evropska banka za obnovu i razvoj (EBRD) i Evropska investiciona banka (EIB) objavili su javni poziv potencijalnim isporučiocima mernih sistema za distribucije EPS-a da podnesu prijave za pretkvalifikaciju za učešće na tenderu koji će biti raspisan u oktobru ove godine. Vrednost posla je 80 miliona evra.

Reč je o projektu uvođenja “pametnih mreža” u distribucije EPS-a, što je jedna od najvažnijih i najvećih investicija u Elektroprivredi Srbije. Najsavremeniji merni sistemi sa “pametnim brojilima” su samo jedan od segmenata koji će unaprediti kvalitet usluge kupcima i podići energetske i ekonomsku efikasnost EPS-a.

Naime, biće moguće daljinsko registrovanje i očitavanje potrošnje, omogućiti će daljinsko uključivanje i isključivanje kupaca, kontrolu potrošnje, čime će se rešavati i problem krađe.

ČIST RAČUN: “Takav sistem omogućiti će prodavcu struje da generiše račun svim potrošačima u isto vreme, svakog “prvog” u “00” časova, imaće mogućnost da neurednog platišu isključi sa mreže, a da niko “ne izađe na lice mesta”. Potezanje sekire kad majstori dođu da “iseku” struju, vezivanje “opasne kere” za banderu ispred kuće ako već do sata ne može da se dođe, ili šta već drugo čega se sve “neplatiša” doseti da “strujosekače” otera, definitivno će otići u prošlost.

S druge strane, potrošači će u realnom vremenu imati uvid u svoju potrošnju, statistiku i dijagrame potrošnje u ovom ili onom periodu: dnevne, nedeljne, mesečne, godišnje..., sve podatke koji su od velike važnosti za rukovanje sopstvenom potrošnjom. Takođe, u bazi podataka trajno će biti zabeležene sve oscilacije napona, tako da će svaki potrošač imati “crno na belo” dokaz da mu nije isporučeno, ako nije isporučeno, ono što je iskazano u računu, odnosno ono što Zakon o energetici predviđa: taj i taj napon, te i te frekvence, plus/minus toliko procenata. Pa kad iznenada pregori frižider, znaće se da li je “umro” od starosti ili zbog “strujnog udara” – i ko će to da plati.

“Pred nama je vreme kad će se u potpunosti promeniti koncepcija i filozofija rada distributivnog sistema. To izgleda kao daleka budućnost, ali ona dolazi”, zaključuje Miroslav Lutovac.

Zoran Majdin

U začaranom krugu dugova

“Plaćam samo ono što odmah ‘iseku’“, počinje priču Milan N. iz Beograda. On je usvojio strategiju neplaćanja komunalija jer mu se, kako kaže, tako više isplati. “‘Infostanu’ dugujem hiljadu, Elektroprivredi dvesta, a Poreskoj upravi petsto evra; dug za TV pretplatu i ne računam. Za razliku od toga, internet, kablovsku televiziju i račune za mobilne telefone plaćam redovno, jer odmah ‘seku’“

Foto: Filip Rudic

Milan kaže da je bolje da duguje državi, nego da uzme kredit od banke, koji bi mu bio potreban da bi mogao da redovno izmiruje dugove. “Nisam plaćao porez na imovinu i onda je oproštena cela kamata. Dugove za komunalije i struju su podelili na rate, a takve uslove plaćanja nikada ne bih mogao da dobijem kod neke banke”, objašnjava i dodaje da dvoje maloletne dece izdržava od honorara. “Moja fiksna primanja su jako mala, honorare isplaćuju retko i na osnovu toga pravim kućni budžet, kalkulišem”, kaže Milan.

Ovaj Beograđanin nema nikakva kreditna dugovanja jer mu se, po njegovoj računici, isplati da ne plaća dugove državi, zato što će “država popustiti pred masovnim dugovanjima građana”. “Ono što moram, plaćam. Da imam, plaćao bih sve. Nekad se desi da imam, ali neću da platim – na kraju, ne ponašam se ništa drugačije od države i njenog ophođenja prema onima kojima ona duguje.”

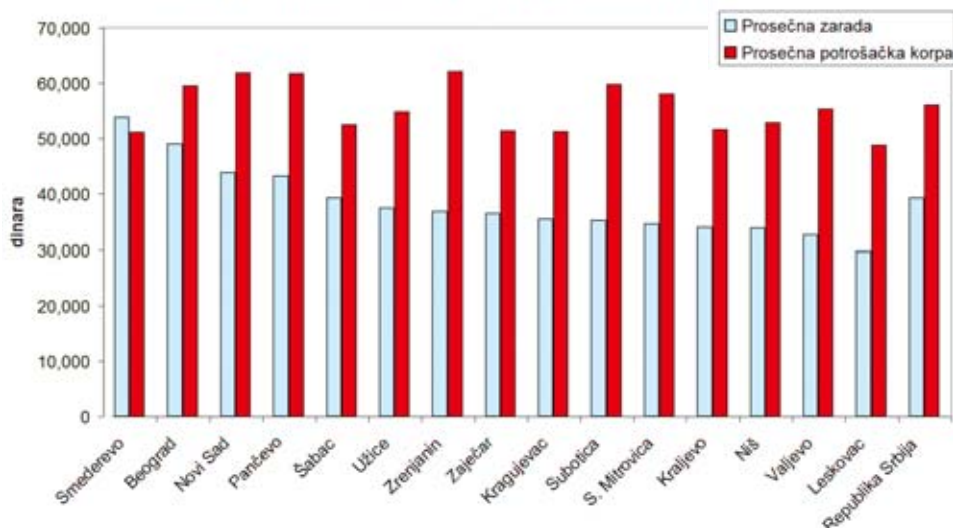
Revolt ili jedini način da se preživi? U svakom slučaju, Milan N. nije jedini koji ima problema sa dugovima. U junu je Prvi osnovni sud u Beogradu imao skoro dva miliona predmeta (2.000.000) u kojima poverioci traže naplatu dugovanja za komunalne usluge. Najviše dužnika ima Infostan, oko milion, a, prema poslednjim podacima, dugovi za struju su se približili broju od milijardu evra – građani duguju 430 miliona, a privreda nešto više od 500 miliona evra.

ZARADA VS. KORPA: Prema podacima Ministarstva poljoprivrede i trgovine, prosečna zarada u Srbiji je u junu iznosila nešto iznad

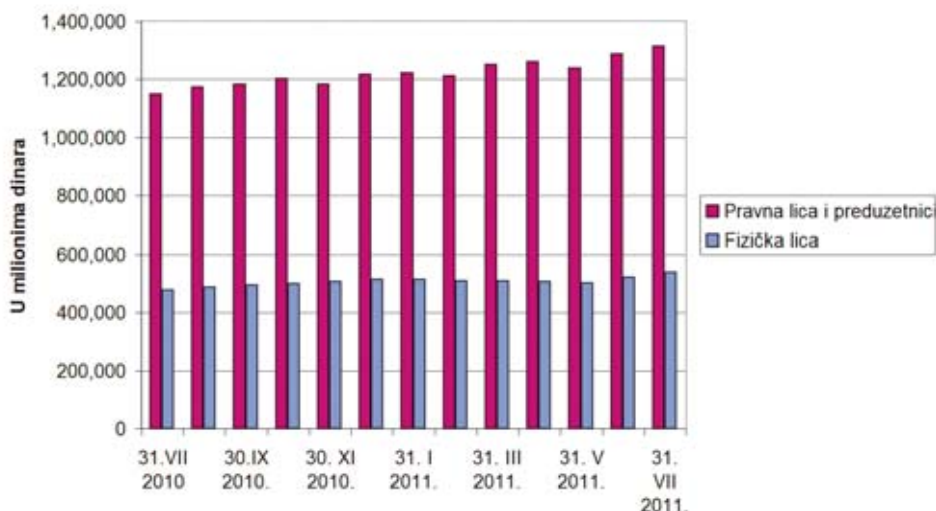
Uterivanje

Namirenje duga sudovi vrše popisnom procenom i prodajom pokretnih stvari dužnika. Poverilac ima pravo da nakon procene uzme stvari. Stvari neretko ostaju kod dužnika jer preduzeća kojima se duguje obično nemaju tehničkih mogućnosti da ih preuzmu.

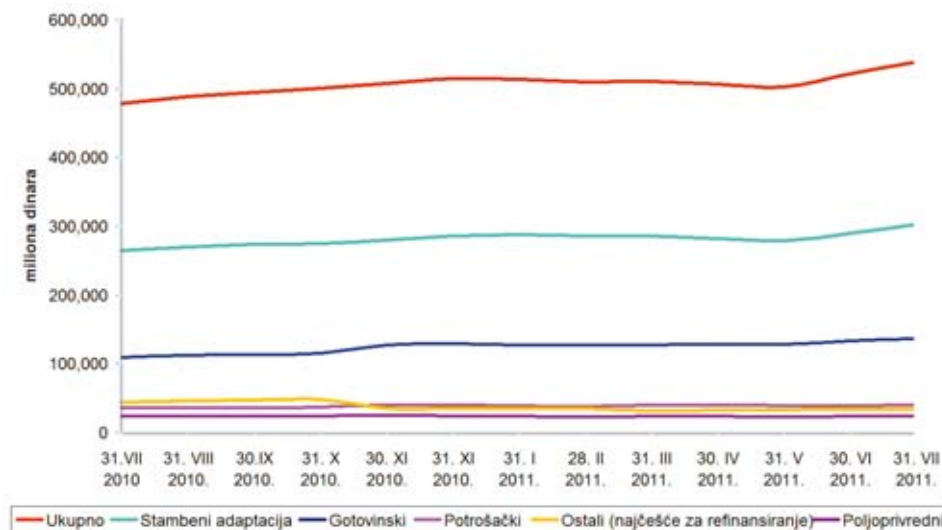
Odnos prosečne zarade i prosečne potrošačke korpe, jun 2011.

Kreditna zaduženost fizičkih lica, pravnih lica i preduzetnika

Stanje kredita fizičkih lica po vrstama kredita

Manje od minimalne korpe

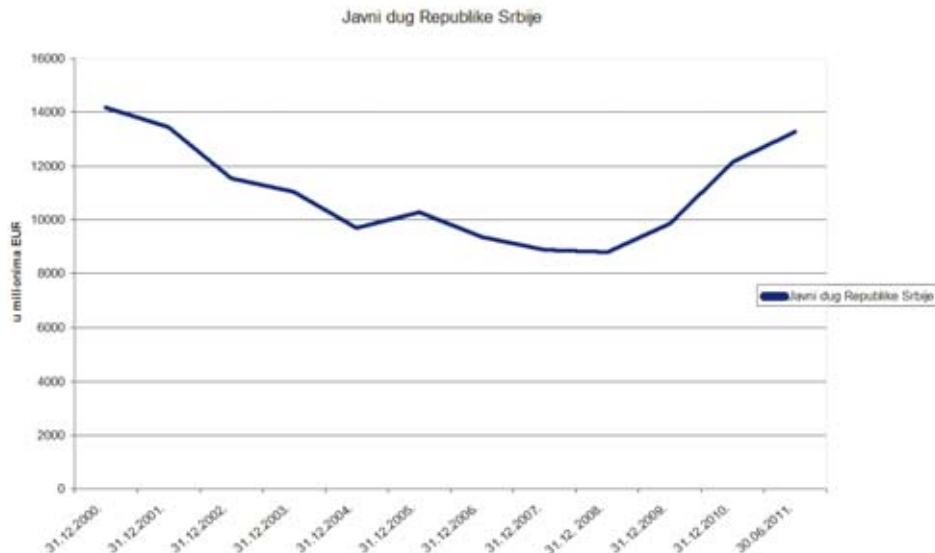
Ministarstvo poljoprivrede i trgovine je od januara 2011. godine metodologiju izračunavanja prosečne vrednosti potrošačke korpe uskladilo za standardima Evropske unije, te sada prosečna potrošačka korpa umesto 49, sadrži 75 artikala, a računa se da sadrži korpe podmiruje potrebe tročlane porodice. Da bi napunilo prosečnu potrošačku korpu, srpsko domaćinstvo mesečno treba da izdvoji 1,4 prosečne zarade.

Bez obzira na to što je prosečnom građaninu Srbije prosečna potrošačka korpa teško dostižna, neki elementi te korpe su, u stvarnosti, još i skuplji. Na primer, predviđeno je da prosečna tročlana porodica u restoranu za mesec dana potroši vrtoglavih 620 dinara – valjda da sve troje poruče jedan obrok i podele ga... Ili, trošak namenjen za komunikacije je oko 1500 dinara; ako plati pretplatu za fiksni telefon od 507 dinara, porodici ostaje dilema: da li da se odreknu interneta, ili mobilnih telefona. Oni nižih primanja koji su, silom prilika, orijentisani na minimalnu potrošačku korpu, tih dilema nemaju: sa predviđenih 736 dinara za komunikacije mogu da plate pretplatu i razgovaraju “u lokalu”. Naravno, ne mora se otići u restoran, niti se za “rekreaciju i kulturu” potrošiti 2200 dinara. Postavlja se, ipak, pitanje: dokle se može ići u onome “što se ne mora”?

39.000 dinara (najmanje u Leskovcu – 29.675, a najviše u Smederevu – 53.816), dok je vrednost prosečne potrošačke korpe za tročlanu porodicu oko 56.000. Slika ne izgleda tako mračno na prvi pogled, ali kada se uzme u obzir da se govori o proseku, da je u Srbiji više od 700.000 ljudi bez posla i kada se zaviri u prosečnu potrošačku korpu – slika se menja.

Za osnovne troškove života je predviđeno nešto više od 23.000 dinara, što pokriva troškove hrane i bezalkoholnih pića. Troškove stanovanja, vode, struje i grejanja bi prosečna porodica trebalo da pokrije sa 10.672 dinara. Za 23.000, porodica će za mesec dana pojesti 700 g junećeg mesa, osam kg jabuka ili popiti 13,5 litara mleka. Na obrazovanje će potrošiti 425 dinara, tako da se postavlja pitanje iz kojih knjiga uče studenti porodica sa prosečnim primanjima, ako udžbenici za fakultete nisu besplatni, a najjeftinija verzija (kopija) najjeftinijih stručnih udžbenika košta upravo toliko, oko 400 dinara?

Apsurda je u prosečnoj korpi mnogo. Za odeću i obuću je predviđeno nešto više od tri

hiljade dinara. “Najk patike koštaju 10.000”, kaže Čedomir Jonović iz Zaječara, grada sa jednom od najnižih prosečnih zarada. “Ja to svojoj kćerki ne mogu da kupim.” Porodica Jonović ima troje članova. Njima ni dve prosečne plate ne pomažu da napune prosečnu korpu. “Litar mleka dnevno je luksuz”, kaže Jonović i objašnjava da rupe u kućnom budžetu popunjava sezonskim radom i gajenjem povrća i voća za potrebe porodice. “Nikakav kredit više ne možemo da uzmemo, jer već otplaćujem prethodni”, kaže Čedomir.

KREDITI: Da li zbog niskog standarda ili najviših kamatnih stopa u regionu, građani Srbije se ne zadužuju preterano kod domaćih banaka. Po podacima Udruženja banaka Srbije (UBS), kreditna zaduženost građana Srbije je najniža u regionu. “U domaćim okvirima, kamatne stope, kako aktivne tako i pasivne, formirane su na nešto višem nivou u odnosu na okruženje. Osim ostalih faktora, na to najveći uticaj imaju stopa inflacije, koja je godinama već dvocifrena, rizik zemlje i visina obaveznih rezervi banaka kod Centralne banke”, kažu u UBS-u. Procenat građana koji kasne sa otplatom rata za kredit se smanjivao od 2004. godine i trenutno iznosi 3,4 odsto, a zaduženost po stanovniku je u proseku visine dve prosečne plate – u Hrvatskoj ili Sloveniji taj odnos je i do nekoliko puta veći.

Savetnik u Institutu za Evropske studije iz Beograda Miroslav Prokopijević objašnjava da relativno niska kreditna zaduženost građana zapravo pokazuje nizak standard zemlje. “Kreditno najzaduženiji su građani najprosperitetnijih zemalja”, kaže Prokopijević, i dodaje da privatni dugovi građana nisu problem, osim ukoliko ne dođe do nepredviđenih okolnosti na tržištu, kao što se to desilo u Americi za vreme

ekonomske krize. “Kreditna zaduženost građana Srbije ne bi trebalo da predstavlja problem i ne preči da postane deo javnog duga države. Ne bih rekao da će do toga doći, i nadam se da neće, jer je to situacija iz koje se teško izlazi.”

LOŠ PRIMER GRAĐANIMA: Da državi uopšte nisu potrebni ovakvi novi nameti, pokazuje porast i unutrašnjeg i spoljašnjeg duga u proteklih pet godina: u julu 2011. država se vratila na nivo dugovanja iz 2001. godine (vidi grafik). Na dan 30. juna, država je dugovala više od 13 milijardi evra, odnosno 41,25 odsto BDP-a, a po Zakonu o fiskalnoj odgovornosti taj udeo ne bi smeo da pređe 45 odsto. Prema rečima Miloša Bugarina, predsednika Privredne komore Srbije, javni dug Srbije nije preveliki, ali, ukoliko se nastavi trend zaduživanja iz 2010. i 2011. godine, “vrlo brzo bismo došli u ‘crvenu zonu’ zaduženosti, a time dobili i veliki problem servisiranja javnog duga od strane države”. Ipak, veći problem od javnog duga, kaže Bugarin, predstavlja nelikvidnost, čiji je generator država: “Obaveze koje država ima prema budžetskim korisnicima se neuredno isplaćuju, sa rokom koji je nekad duži i od 180 dana. Ako bi država na vreme izmirivala obaveze prema budžetskim korisnicima, onda bi i kompanije iz realnog sektora bile mnogo revnosnije kod izmirivanja obaveza prema državi.”

Od septembra, prema najavama iz Vlade Srbije, dugovi (makar unutrašnji) trebalo bi da počnu da se redovno plaćaju – država će se uredbom obavezati da buduće dugove privredi plaća u roku od šezdeset dana. O tome kako će se privatnom sektoru vratiti postojeći dug, oko milijardu evra prema podacima Unije poslodavaca Srbije, za sada nema reči.

Petra Živić
Radmilo Marković

VREME *Klub dobrih poslovnih ideja* USPEHA!

REDOVNI PODLISTAK NEDELNIKA "VREME", IZLAZI SVAKOG PRVOG ČETVRTKA U MESECU

AUSTRIJSKE BANKE U SRBIJI

Filantropija i fer
bankarstvo

VREME OSIGURANJA

Sigurnost u
privredi

ANDREAS HAJDENTALER,
AMBASADA AUSTRIJE

**Sledimo
dugoročnu
strategiju**

Sledimo dugoročnu strategiju

“Niko neće da investira u nekoj zemlji samo zato što je poreska stopa nešto niža nego u drugim državama. Investitori uvek imaju pred očima celokupnu – globalnu sliku”

Austrijska privreda ubedljivo je najveći strani investitor u Srbiji sa ulaganjima od 3,1 milijardu dolara od 2000. godine do danas, što je skoro duplo više od država koje su iza nje na listi ukupnih ulaganja. Iako su najvidljivije velike finansijske kuće, banke i renomirana osiguravajuća društva, danas kod nas posluje oko 400 austrijskih preduzeća, mahom malih i srednjih, a prema podacima iz juna, sve kompanije zajedno u Srbiji zapošljavaju 12.313 radnika. Takođe, Austrija nam je i važan spoljnotrgovinski partner, što se vidi i po činjenici da je u 2010. vrednost robne razmene iznosila 794,15 miliona dolara, a pokrivenost uvoza izvozom bila preko 75 odsto. O poslovnoj klimi, privrednim reformama i potencijalima za širenje poslovanja, razgovarali smo sa Andreasom Hajdentalerom, trgovinskim savetnikom pri Ambasadi Austrije u Beogradu.

“VREME”: Odakle dolazi poverenje u srpsko tržište i kakva vam je pozicija u drugim zemljama jugoistočne Evrope?

ANDREAS HAJDENTALER: Austrija je u mnogim zemljama jugoistočne Evrope jedan od najvećih, a često i najveći strani investitor. Za to postoje mnogobrojni razlozi, a jedan od njih je i činjenica da su nam geografski blizu. Od Beča do Bregence, glavnog grada naše zapadne pokrajine, ima oko 600 kilometara, a isto

toliko ima od Beča do Beograda. Nas povezuje istorija i međusobno razumevanje kulture i mentaliteta. U Austriji živi oko 300.000 Srba, a u Srbiji se zna za Austriju i austrijske firme. Posle pada čelične zavese, te firme su brže i pre drugih spoznale šanse koje se pružaju na tim “novim” tržištima nadomak njihovog praga. U ovom kontekstu bih napomenuo i to da austrijske firme u Srbiji slede dugoročnu strategiju. Ne postaje se najveći investitor u jednoj zemlji ako planirate da nakon šest meseci dignete sidro.

Prema podacima Privredne komore Srbije, oko 70 odsto austrijskih investicija izdvađa se za reforme koje se odvijaju u zemljama jugoistočne Evrope. Kako biste ocenili privredne reforme, ako poredite Srbiju sa drugim zemljama u tranziciji?

Postoji izreka da svet za napredak treba da zahvali nezadovoljnim, odnosno onim ljudima koji stalno teže poboljšanju situacije. U tom smislu svakako da uvek ima prostora za poboljšanje, pri čemu pre svega mislim na smanjenje birokratije, pojednostavljenje upravnog aparata i ubrzanje administrativnih procesa. Uvek je teško praviti poređenja, jer svaka zemlja ima svoju istoriju i svoju polaznu tačku. Zato mi dozvolite da to ovako formulišem: čestitamo Vladi Srbije na ostvarenim reformama

i radujemo se svakom novom poboljšanju.

Strani investitori se i dalje dosta žale na poslovnu klimu i nedoslednu primenu zakona, pa se trenutno sprovodi više projekata za poboljšanje uslova poslovanja. Sa kojim problemima se austrijska preduzeća i dalje susreću?

Kao što sam već napomenuo, jedna od naših glavnih molbi je smanjenje birokratije i ubrzanje administrativnih procesa. Bez obzira iz koje zemlje dolaze, investitori očekuju iste faktore: transparentnost, stabilnost, predvidivost i brzu i efikasnu birokratiju. Primera radi, prilikom izdavanja građevinskih dozvola. Niko neće da investira u nekoj zemlji samo zato što je poreska stopa nešto niža nego u drugim zemljama. Investitori uvek imaju pred očima celokupnu – globalnu sliku.

Koliko je kašnjenje usvajanja Uredbe o konverziji prava korišćenja građevinskog zemljišta u pravo svojine uticalo na nemogućnost novih austrijskih investicija?

Kompleksnost tema građevinskog zemljišta i prava svojine, a tu moramo dodati i temu Zakona o restituciji, svakako je od fundamentalnog značaja, i ovog puta se Vladi mora dati za pravo da to nije tema koja može da se reši za jedan dan. Međutim, teško da može da se preuveliča njen značaj, jer je pravo svojine na

GRAWE ELITE OSIGURANJE ŽIVOTA

Osiguranje života za slučaj smrti, doživotljenja i nastanka jedne od devet teških bolesti

www.grawe.rs

Osiguranje na **Vašoj** strani.

GRAWE osiguranje a.d.o. Beograd • Bulevar Mihajla Pupina 115D
Tel: 011 / 2092-600 • E-mail: office.beograd@grawe.rs

Andreas Hajdentaler, trgovinski savetnik pri Ambasadi Austrije

Foto: Milovan Milenković

zemlju za svakog investitora jedna od fundamentalnih stavki za donošenje odluke. Zbog toga je važno da se ta tema što pre reši.

Na koje austrijske investicije u Srbiji ste posebno ponosni?

Ja se radujem svakoj novoj austrijskoj investiciji bez obzira na to da li je u pitanju najveća grinfild investicija poput Vip mobilea, prva poput investicije Raiffeisen banke ili investicija nekog malog preduzeća. Najveći broj austrijskih firmi pripada kategoriji malih i srednjih preduzeća. Posebno su važne te male firme, jer potvrđuju da, iako male, mogu da budu veoma uspešne, a kao primer mogu da navedem pekara Auer iz Graca, koja je sa svojom srpskom ćerka-firmom Roggenart upotpunila srpski jelovnik austrijskim ražanim hlebom. A najviše se radujem investicijama koje su pred nama.

U kojim privrednim granama vidite najviše potencijala za nova austrijska ulaganja i kada očekujete njihovu realizaciju?

Kad je reč o novim investicijama, pomišljam na investicije u prerađivačkoj industriji u segmentima kao što su, na primer, ekologija i obnovljivi izvori energije, ali i na podizvođače za automobilsku industriju. Zbog svetske ekonomske krize, tokom poslednje dve godine došlo je do smanjenja austrijskih investicija u inostranstvu, dok se za vreme privrednog oporavka situacija ponovo obrnula. Što se Srbije tiče, nakon, nadam se, uspešnog dobijanja statusa kandidata za članstvo u Evropskoj uniji, očekujem pozitivne impulse, pri čemu

polazim od toga da će se Srbija i nakon izbora 2012. držati svog kursa ka EU. Srbija već sada ostvaruje 55 odsto spoljnotrgovinske razmene sa Evropskom unijom.

Kako ocenjujete mere Vlade Srbije u borbi protiv preliivanja ekonomske krize?

Vlada Srbije je, uslovljeno svetskom ekonomskom krizom, do sada imala težak mandat. U poređenju sa drugim državama, Srbija se dobro nosila sa ovom krizom, za šta je sigurno zaslužna i Vlada, iako to stanovništvo ne oseća u tolikoj meri. Zato bi trebalo da se još pojačaju napor za unapređenje privrede i reformi.

U Austriju se iz Srbije najviše izvoze gvožđe, čelik i električni aparati. Da li vidite potencijal za plasman srpskih poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda?

Vidim veliki potencijal koji se delom već iskorišćuje, pored ostalog i zahvaljujući austrijskim firmama koje su u tom segmentu investirale u Srbiji. U toj grupi, između ostalih, nalaze se i proizvođač sokova Rauch, prerađivač voća Grünwald sa svojom ćerka-firmom Podgorina, ali i saradnja između srpskih i austrijskih preduzeća u delu uzgoja goveda. Austrija će biti zemlja-partner Novosadskom poljoprivrednom sajmu 2012, jer smatramo da u tom domenu još postoji veliki potencijal za saradnju.

U Srbiji posluju velike austrijske finansijske kuće i multinacionalne kompanije. Međutim, privreda EU najviše počiva na malim i srednjim preduzećima. Kako vidite njihov položaj u Srbiji i da li imate neke pokušaje povezivanja

malih i srednjih preduzeća sa austrijskim? Kakve su njihove šanse za izvoz tamo?

Imamo preko 400 austrijskih preduzeća koja preko svojih predstavništava i firmi posluju u Srbiji, a među njima su i najveće banke i osiguravajuća društva čijim se uspesima Austrija ponosi. Većinu austrijskih preduzeća čine mala i srednja preduzeća, a takvih je najveći deo i među pomenutih 400 ovde prisutnih u Srbiji. Smatram da srpske i austrijske firme, baš zbog slične veličine i strukture, mogu dobro da sarađuju. Austrijske firme često imaju dobar *know-how* u interesantnim segmentima, a srpske firme, zahvaljujući povoljnijoj strukturi troškova, mogu da ga iskoriste za prerađu ili proizvodnju proizvoda iz tih oblasti. Zbog toga smatram da su šanse za izvoz vrlo povoljne.

Kakvu saradnju imate sa Privrednom komorom Srbije?

Sa Privrednom komorom Srbije sarađujemo permanentno i veoma dobro. Tako smo, na primer, krajem maja organizovali veliki forum "Srbija", koji je održan u Beču, a koji su otvorili predsednik Privredne komore Srbije Miloš Bugarin, i predsednik Privredne komore Austrije Kristof Lajtl. Forum je posetilo više od 200 austrijskih firmi. Srpska dijaspora u Beču, koja broji više od 200.000 ljudi, ima velikog uticaja ne samo kao ekonomski faktor zbog novca koji šalje u domovinu već i kao spona između dve zemlje koja je doprinela tome da Beč bude multikulturni grad u kome vredi živeti.

Ana Radić

Filantropija i fer bankarstvo

Banke su posvećene promovisanju etičnog poslovanja kao nezaobilaznog uslova i važnog pokazatelja profesionalizma velikih kompanija

Uporedo sa osvajanjem srpskog finansijskog tržišta, austrijske banke pokazale su se i kao važan partner lokalnih zajednica u kojima posluju, ključni donatori u humanitarnim projektima i sponzori sportskih aktivnosti i kulturnih dešavanja. Neke akcije iniciraju same banke, a u mnogim dobrotvornim akcijama partnerski sarađuju sa lokalnim zajednicama, nevladinim organizacijama i državnim institucijama. Takođe, iako nisu zagađivači, banke su posvećene unapređenju ekološke svesti zaposlenih, kroz akcije volontiranja i reciklaže, a bankarsku etiku neke su precizirale i dopunile etičkim kodeksom. Banke su posvećene promovisanju kontinuirane prakse društveno odgovornog ponašanja kao nezaobilaznog segmenta poslovanja i važnog pokazatelja profesionalizma velikih kompanija.

Kad je reč o oblastima koje su u posebnom fokusu austrijskih banaka, može se primetiti da ono što im je zajedničko jeste da aktuelni trenutak i stanje u društvu diktiraju prioritete među brojnim inicijativama koje podržavaju. Tako su skoro sve učestvovalе u pomoći obnove Kraljeva nakon razornog zemljotresa, snabdevanju narodnih kuhinja, u omladinskim projektima "Škola bez nasilja" i "Putujmo u Evropu", a veliku pažnju posvećuju socijalnoj inkluziji dece i pojedinaca sa posebnim potrebama, kao i edukaciji o evropskim integracijama.

TELETON I "ŽUTI PARKIĆI": U Raiffeisen banci kažu da je tendencija da se podrška odnosi na najugroženije i najslabije delove zajednice, kao što su deca, bolesni i stare osobe, kao i odgovarajuće institucije koje ovim društvenim grupama pružaju zaštitu i pomoć. Ova banka već četvrtu godinu zaredom realizuje humanitarnu akciju "Teleton", u saradnji sa Radio-televizijom Srbije i Narodnom kancelarijom predsednika, a uz podršku Ministarstva prosvete. U okviru projekta, čija je priprema u toku, Raiffeisen banka će donirati sredstva u iznosu od 100.000 evra Sekretarijatu za dečju zaštitu grada Beograda

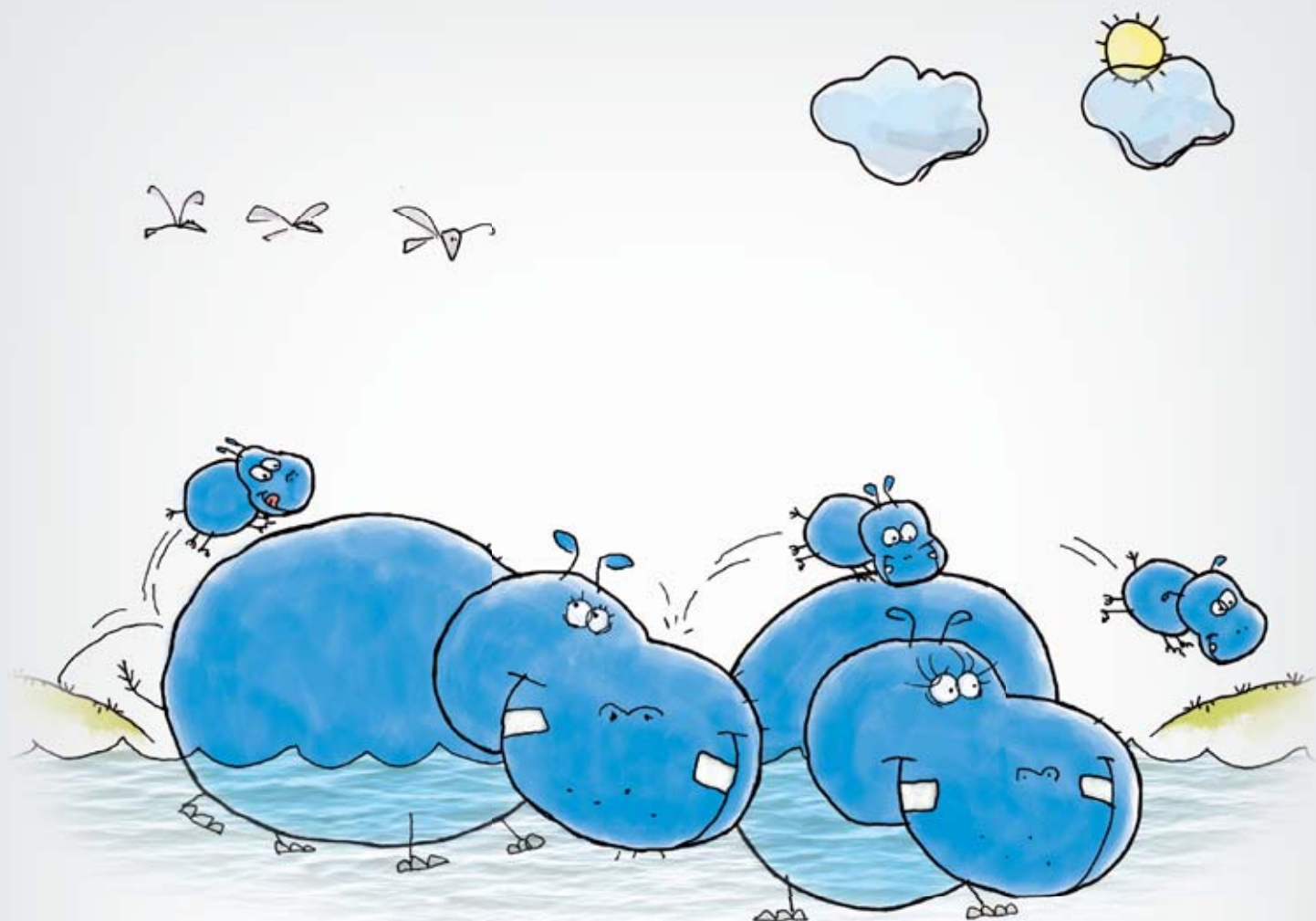
"Žuti parkići" izgrađeni su zahvaljujući Raiffeisen banci

za izgradnju prvog inkluzivnog servisnog centra u Srbiji, namenjenog deci sa posebnim potrebama. U prvoj akciji, 2008. godine, kupljena je medicinska oprema za odeljenja pedijatrije i neonatologije u bolnicama za decu širom Srbije, u drugom "Teletonu" banka je donirala novac za opremanje fiskulturnih sala u osnovnim školama u Srbiji, dok je u okviru treće kampanje banka pomogla obezbeđivanju boljih uslova u dnevnim boravcima za decu ometenu u mentalnom razvoju. Tokom deset godina, koliko posluje kod nas, Raiffeisen banka je deci Srbije poklonila 28 igrališta (popularni "žuti parkići") na najboljim lokacijama u gradovima i manjim mestima širom naše zemlje. Raiffeisen banka svoje humanitarne aktivnosti sprovodi i preko dva fonda: "Budimir Boško Kostić" i "H. Stepic CEE". Prvi fond osnovan je 2008. kao znak sećanja na prvog direktora banke. Među najznačajnijim akcijama ovog fonda izdvaja se donacija za SOS Dečje selo u Kraljevu i donacija dnevnom boravku za decu sa smetnjama u razvoju u opštini Valjevo. Prvi

projekat koji je Fond "H. Stepic CEE" podržao u Srbiji bio je "Terenski rad sa decom ulice", a projekat je razvijen u saradnji sa Ekumeniskom humanitarnom organizacijom iz Novog Sada.

INKLUZIJA I ŽENSKO PREDUZETNIŠTVO:

Smanjenje siromaštva i ublažavanje posledica loših socioekonomskih prilika u zemlji, ključni su ciljevi dobrotvornih aktivnosti Hypo Alpe Adria banke. Među bitnijim filantropskim davanjima ove banke je pomoć pri nabavci nove opreme u fizikalno-rehabilitacionom bloku škole za osnovno i srednje obrazovanje "Milan Petrović", za decu sa invaliditetom u Novom Sadu. Zahvaljujući donaciji vrednoj 2,3 miliona dinara, omogućena je rehabilitacija i adekvatna terapija i drugoj deci i mladima sa invaliditetom kako bi se pospešilo njihovo kvalitetnije i ravnopravno uključivanje u društvenu zajednicu. Zatim, pomoć narodnim kuhinjama prošle godine, kada su lokalnim kancelarijama Crvenog krsta u opštinama Doljevac, Majdanpek, Vladičin Han i Sjenica donirana četiri automobila,

U SVAKOM TRENUTKU. ZA SVAKOG KLIJENTA.

Sa Vama. Uz Vas. Za Vas. To je moto koji pokreće sve nas u Hypo Alpe Adria. Mi radimo tako da svaki naš klijent uvek dobije više od očekivane profesionalne podrške.

www.hypo-alpe-adria.rs

HYPOT ALPE ADRIA
SA VAMA. UZ VAS. ZA VAS.

koja se sada koriste za potrebe narodnih kuhinja. Donacijom domu za odrasle sa invaliditetom poboljšani su uslovi života korisnika doma za odrasla invalidna lica u Doljevcu. Zahvaljujući donaciji Hypo banke kupljeni su kompletna stolarska oprema i alati čime je stolarska radionica za korisnike doma bila u potpunosti osposobljena za rad. Među akcijama ove banke je i nabavka računara i saradnja sa Akademijom Forum, koja godinama organizuje program školovanja za rad na računaru i internetu, namenjena slepim i slabovidnim osobama. Hypo banka pridružila se Skupštini grada Beograda, Sekretarijatu za privredu i Nacionalnoj agenciji za regionalni razvoj i pomogla Etno mreži da realizuje svoju prvu izložbu pod nazivom "100 žena – 100 minijatura" i tako doprinela promišljanju ženskog preduzetništva i revitalizaciji kulturnog nasleđa Srbije. Hypo banka već godinama pomaže i održavanje "ASSEI Alpaha", letnje škole evropskih integracija, koju podržavaju i značajne institucije kao što su Centralna evropska inicijativa (CEI), Evropski fond za Balkan, kao i Ambasada Austrije u Srbiji. Banka uglavnom sama inicira akcije, ali i odgovara na pozive drugih institucija i pojedinaca. Hypo banka je podržala više od 50

različitih projekata u sferama u kojima je bilo potrebno pomoći zajednici, pre svega u kontekstu poboljšanja osnovnih životnih uslova socijalno ugroženih grupa, ali i unapređenja uslova rada umetnika, sportista kao i obrazovanja. Hypo Alpe Adria Banka potpisnik je i Globalnog dogovora Ujedinjenih nacija koji predstavlja jednu od najsnažnijih inicijativa za promociju i unapređenje korporativnog građanstva, a kojoj u Srbiji predsedava, takođe austrijska – Erste banka.

KULTURNA DECENTRALIZACIJA: Erste Banka je od 2006 do 2011. podržala preko 300 projekata, kroz gotovo sva mesta u kojima posluje u Srbiji. Preko 1, 7 miliona evra uloženo je u donacije i sponzorstva kao podrška projektima u oblasti kulture i umetnosti, nauke, socijalne i finansijske inkluzije, EU integracija, zaštite životne sredine, sporta, podrške lokalnoj zajednici, kao i za program volontiranja zaposlenih. Erste Banka, koja je poznata po kreativnosti u podršci mladima, inicirala je tri partnerska projekta. Prvi je "Centrifuga", program donacija usmeren na kulturnu decentralizaciju s namerom da se podstakne aktivizam mladih od 15 do 30 godina u cilju pokretanja kreativnih kulturnih sadržaja u mestima u Srbiji u kojima posluje Erste Banka, osim onih

na teritorijama velikih gradova (Beograd, Niš i Novi Sad). U okviru ovog projekta Erste Banka je tokom proteklih pet godina podržala 35 projekata iz više od 20 gradova Srbije, ukupnim ulaganjima koja premašuju 150.000 evra. Zatim, "Klub 27", konkurs za mlade talente kojim banka već četiri godine nagrađuje mlade talente u oblasti umetnosti, društvenih i humanističkih i prirodnih nauka, kao i iz tehnčko-tehnoloških oblasti. Ove godine je nagrađeno petnaestoro mladih, a fond za nagrade iznosio je preko 11.500 evra. Projekat se realizuje partnerski sa Balkanskim fondom za lokalne inicijative, a podržava ga i Ministarstvo za omladinu i sport.

Treći projekat "Podeli svoje znanje – postani mentorka", banka je pokrenula sa Ambasadom Sjedinjenih Američkih Država u Beogradu i Evropskim pokretom u Srbiji. Sličan projekat sprovodi se u još osam zemalja sveta, a posebno je značajan za jačanje ženske solidarnosti i ženskih prava. Cilj projekta jeste da okupi istaknute, uspešne žene iz različitih profesija, koje su voljne da svoje znanje i iskustva prenesu odabranim mladim ženama na početku karijere. Na mesto mentorke javilo se više od 40 uspešnih žena iz sveta biznisa, javnog i civilnog sektora.

www.erstegroup.com

Kako Vaša banka reaguje kada se stvari na poslovnom planu zakomplikuju?

Member of Erste Group

50,000 zaposlenih u preko 3,000 filijala i više od 17,5 miliona klijenata u 8 zemalja garancija su da Erste Grupa dobro zna šta radi. Kao jedna od vodećih finansijskih grupa u Centralnoj i Istočnoj Evropi, Erste Grupa više od 190 godina pomaže ljudima da obezbede sigurniju budućnost. Tokom ova dva veka prolazili smo zajedno kroz lepe, ali i nemirne periode. Nikada nismo bežali od problema, naprotiv, svaki izazov je predstavljao samo stepenicu više na putu našeg zajedničkog napretka. Finansijska situacija u svetu je podložna svakodnevnim promenama, zato je veoma važno da uz sebe imate stabilnog i pouzdanog partnera, koji će uvek voditi računa o Vama.

www.erstebank.rs

BANKARSKA ETIKA: Pitanje bankarske etike posebno je aktuelizovala svetska recesija. Raiffeisen banka po pitanju fer poslovanja sledi jasno zacrtane principe koje je postavila grupacija i kojih se dosledno pridržava više od jednog veka. Posebnu pažnju posvećuju poslovnoj zajednici u kojoj rade, jer je vrlo važno uspostaviti etičku ravnotežu i poštovanje pravila tržišta, sa principom ostvarivanja poslovne dobiti. U tom smislu, odgovoran marketing, odnosno korektno oglašavanje uslova proizvoda i usluga banke, uz poštovanje važeće regulative i integriteta konkurencije, takođe predstavljaju važnu etičku dimenziju poslovanja Raiffeisen banke. U tom smislu, osnovni principi su transparentnost i etičnost u radu (koji se manifestuju kroz fer i korektan odnos sa klijentima, konkurentskim kompanijama na tržištu, kupcima i dobavljačima, kao i medijima i drugim zainteresovanim stranama), kvalitetna usluga i raznovrsna ponuda proizvoda, kao i konstantna briga o klijentima i stepenu njihovog zadovoljstva uslugom. Društveno odgovorno poslovanje, ističu u Raiffeisen banci, nije dodatna aktivnost, već je princip i kvalitet koji je ugrađen u same osnove poslovanja kompanije. Smatraju da je takav pristup imperativ

Podrška kulturi: Hypo Alpe Adria

novog poslovnog doba, a njegov dodatni značaj leži i u činjenici da je korporativna odgovornost posebno važna u vremenima kada se zajednica suočava sa efektima globalne ekonomske krize.

U Hypo Alpe Adria banci ističu da posebnu pažnju posvećuju klijentima, jer je bitno da postoji uzajamno zadovoljstvo, razumevanje i poverenje. To postižu redovnim osluškivanjem i praćenjem svih promena na tržištu, ali i u ponašanju klijenta, njihovih mogućnosti i planova, i pravovremenim i transparentnim informisanjem i komunikacijom sa klijentima i opštom javnošću u svakom trenutku. Pored toga, bankari imaju odgovornost i prema poslovnoj i stručnoj zajednici, u

smislu aktivnog učešća u aktivnostima i inicijativama poslovne zajednice, a sa ciljem stvaranja pozitivnog poslovnog okruženja. Hypo banka finansijski podržava i ujedno učestvuje kao sagovornik na skupovima i konferencijama kako u zemlji tako i u regionu (poput "Kopaonik biznis foruma" i "Menadžment foruma na Bledu"), ali i u radu lokalnih stručnih organizacija.

Osim obavezivanja na poštovanje Kodeksa bankarskog ponašanja, Erste Banka je ustanovila i sopstveni Kodeks ponašanja za zaposlene i postavila stroga etička pravila vezana za primanje i davanje poklona. Erste Banka se obavezala i na poštovanje Priručnika za upravljanje sukobima interesa na nivou Erste Grupe, kojim se detaljno regulišu pravila i procedure vezane za čuvanje informacija, konflikt interesa i praćenje transakcija, kako bi se na vreme uočile potencijalne nepravilnosti. U banci je za ovaj deo posla odgovorna posebna Služba za kontrolu usklađenosti poslovanja. U pogledu sprečavanja pranja novca, Erste Banka je u svoje svakodnevno poslovanje implementirala i znatno širi spektar aktivnosti za sprečavanje pranja novca od minimalno propisanih.

A. Radić

VREME OSIGURANJA

Sigurnost u privredi

Wiener Städtische osiguranje u svojoj ponudi ima različite pakete osiguranja, koji su namenjeni kako velikim industrijskim i civilnim rizicima tako i malim i srednjim preduzećima. Njih odlikuje velika fleksibilnost pa svaki privrednik može odabrati paket osiguranja prilagođen konkretnim potrebama svog poslovanja.

S obzirom na značaj i bogatstvo koje predstavljaju ljudski resursi, privrednicima je ponuđeno i kolektivno osiguranje zaposlenih od posledica nesrećnog slučaja, gde su uključeni rizik smrti, invaliditeta, troškovi lečenja i dnevna nadoknada. Takođe, moguće je dodatno osigurati zaposlene od posledica teških bolesti i za slučaj hirurških intervencija, kada osiguravajuća kuća pokriva ove troškove.

Kod osiguranja imovine i imovinskih interesa iskustvo Wiener Städtische osiguranja pokazuje da se preduzetnici najčešće

odlučuju za osiguranje od požara, krađe i loma mašina. Osiguranje od požara i nekih drugih opasnosti kao što su udar groma, eksplozija, oluja, grad, manifestacija, demonstracija potrebno je svima, i manjim i većim preduzećima, s obzirom na štetu po poslovanje koju mogu da prouzrokuju ovi rizici. Uz to, moguće je ugovoriti i dopunske rizike kao što su osiguranje od dopunskih opasnosti – izlivanja vode iz vodovodnih i kanalizacionih cevi, poplave, bujice i visoke vode.

Osiguranje od opasnosti provalne krađe i razbojništva neophodno je svakom privredniku pogotovo ako je reč o vrednim zaliham. Na meti kradljivaca mogu biti oprema, nameštaj, mašine, aparati, novac u manipulaciji i za vreme prenoša i prevoza, a Wiener Städtische osiguranje u potpunosti pokriva ove situacije. Zaštita je još potpunija ukoliko se zaključi osiguranje mašina

od loma i drugih opasnosti, gde su predmeti osiguranja mašine, aparati, uređaji i instalacije.

U cilju obezbeđivanja potpune sigurnosti poslovanja Wiener Städtische osiguranje pruža mogućnost osiguranja od prekida rada usled požara i drugih opasnosti. U ovakvoj situaciji preduzetnik je i dalje opterećen fiksnim troškovima, a s druge strane ne ostvaruje dobit. Polisom osiguranja od prekida rada tako nastale troškove bi pokrila osiguravajuća kuća.

Posebnu ponudu Wiener Städtische osiguranje ima za osiguranje robe u domaćem i u međunarodnom kopnenom, pomorskom i avio-prevozu.

N.B.

WIENER STÄDTISCHE
VIENNA INSURANCE GROUP

Modernizovane kabine

AUSTRIAN AIRLINES

Komfortnija flota

U cilju poboljšanja kvaliteta usluge, uštede goriva, zaštite životne sredine i smanjenja troškova, avio-kompanija Austrian Airlines modernizovala je 32 aviona tipa "airbus A320" i "boeing 737", inovativnim kabinskim nameštajem i novim savremenim kožnim sedištim. Modernizovanje će se nastaviti u prvoj polovini 2012. godine na avionima A320 kojima je Austrian Airlines ove godine uvećao svoju flotu. Ključni element u novoj kabini je u potpunosti redizajnirano sedište napravljeno od laganih materijala koje zauzima manje prostora, pa se, u proseku, po avionu može ugraditi pet sedišta više. Takođe, novo sedište je i lakše od prethodnog, što omogućava Austrian Airlinesu da smanji ukupnu težinu aviona.

VIP MOBILE

Jačanje pozicija

Na kraju juna ove godine, Vip mobile je imao više od 1,5 miliona korisnika, što je rast korisničke baze od 19 odsto, u odnosu na 1,3 miliona korisnika na kraju istog meseca 2010. godine. Tržišno učešće kompanije na kraju drugog kvartala iznosilo je 14,7 odsto u poređenju sa 13 odsto u istom periodu prošle godine. Tokom drugog kvartala 2011, Vip je povećao prihode za 37 odsto – na 35,5 miliona evra u poređenju sa 25,9 miliona evra iz drugog kvartala 2010, što je direktan rezultat povećanja broja korisnika, posebno privatnih i poslovnih postpejd pretplatnika, i povećanja ukupnog mobilnog saobraćaja. U prvih šest meseci 2011. godine prihod je porastao za 34 odsto i iznosi 65,6 miliona evra.

WIENER STÄDTISCHE OSIGURANJE

Nastavak rasta

Posle ostvarivanja izuzetnog poslovnog rezultata u 2010. godini kada je uvećalo profit sedam puta i to u iznosu od dva miliona evra i pripisalo osiguranicima životnog osiguranja rekordnu dobit od 1,4 miliona evra, Wiener Städtische osiguranje beleži rast i u 2011. godini. Kompanija je u prvom kvartalu ostvarila odlične rezultate i povećala udeo na tržištu na 8,75 odsto što je najveće tržišno učešće od početka poslovanja. Premija u prvom kvartalu iznosila je 1,25 milijardi dinara što predstavlja rast od značajnih 23,2 odsto u odnosu na isti period prošle godine, što je posebno značajno ako uzmemo u obzir da je ukupno tržište osiguranja u Srbiji u prva tri meseca ove godine zabeležilo rast od 1,95

odsto. Snažan rast kompanija je zabeležila u oba segmenta – premija neživotnih osiguranja porasla je za 22,63 odsto, dok je premija životnih osiguranja veća za 23,9 odsto.

HEWLETT-PACKARD

Novi HP Peer Motion

Kompanija Hewlett-Packard predstavila je novi HP Peer Motion softver za udruživanje skladišta, što korisnicima omogućava da neprimetno premeštaju prostor dodeljen aplikacijama između virtuelnih i cloud computing okruženja, čime je proširio svoju ponudu u portfoliju konvergentnih storidža. Predstavljen je i novi P10000 3PAR storidž sistem s moćnim funkcijama za data centre primenljive i za privatne i za javne cloud sisteme, koji radi po modelu IT-as-a-Service. Nove funkcije omogućavaju konsolidaciju pristupa na nivou workloada za različite tipove upotrebe i različite tipove korisnika.

BANCA INTESA

Podrška agrobiznisu

U saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede, trgovine, šumarstva i vodoprivrede, Banca Intesa je postojeću ponudu kredita za poljoprivredna gazdinstva proširila uvođenjem kratkoročnih i dugoročnih kredita sa subvencionisanom kamatnom stopom. Kamatna stopa za korisnika pozajmice iznosi osam odsto na godišnjem nivou, a otplata ovih kreditnih modela moguća je u mesečnim, tromesečnim, šestomesečnim ili godišnjim anuitetima, uz veoma fleksibilna sredstva obezbeđenja. Maksimalan iznos kredita za fizička lica, preduzeća i preduzetnike koji su registrovani kao poljoprivredna gazdinstva iznosi pet miliona dinara, dok je za zemljoradničke zadruge predviđeno finansiranje u maksimalnom iznosu do 15 miliona.

DELTA AGRAR

Donacija domu u Kulini

Mesna industrija Yuhor i Delta fondacija uručili su Domu za smeštaj odraslih lica "Kulina" donaciju koja će podmiriti mesečne potrebe kuhinje ovog doma, u kome je smešteno 450

korisnika. Pomoć domu u Kulini deo je zajedničke akcije "Uvek ima mesta za dobre stvari i dobre ljude", koju su pokrenuli Delta fondacija i Yuhor. Donaciju u vrednosti 200.000 dinara čine Yuhorovi prehrambeni proizvodi. Delta fondacija sa domom u Kulini ima više-godišnju uspešnu saradnju, kome je, između ostalog, donirala i kompletno opremljeno sanitetsko vozilo.

CARLSBERG SRBIJA

Stipendije studentima

Kompanija Carlsberg Srbija je danas na svečanoj ceremoniji na Filološkom fakultetu, drugu godinu zaredom, do-delila stipendije najboljim studentima

Katedre za danski jezik i književnost, u okviru Grupe za skandinavске jezike i književnosti.

"Ovo je već drugi put da kompanija Carlsberg Srbija stipendira mlade i talentovane studente danskog jezika i književnosti, a planiramo da ovu tradiciju nastavimo još najmanje tri godine. Kao kompanija koja je tradicionalno među najboljim poslodavcima u Srbiji, do sada smo uložili preko 100.000 evra u različite programe stipendiranja u želji da pomognemo da mladi i perspektivni ljudi radom na sebi i stručnim usavršavanjem u inostranstvu unaprede svoju zemlju i obezbede joj bolju budućnost", istakla je Ivana Marković, menadžer ljudskih resursa kompanije Carlsberg Srbija.

Branko Radujko, generalni direktor Telekoma Srbija na proslavi u Beogradu

TELEKOM SRBIJA

Većinski vlasnici Arena Sporta

Dokapitalizacijom u iznosu od 7,7 miliona evra Telekom Srbija stekao je 26. avgusta većinsko (51 odsto) vlasništvo nad kompanijom HD WIN i sva četiri TV kanala Arena Sport, koje ova kompanija uređuje i emituje. Ova investicija predstavlja najznačajnije ulaganje Telekoma Srbija posle kupovine većinskog paketa Telekoma Srpske i osnivanja operatora m:tel u Crnoj Gori. Kompanija je na ovaj način ojačala svoje prisustvo u regionu, jer se program Arena Sporta emituje i u Hrvatskoj. "Predviđa se da će u narednoj deceniji najveći razvoj biti zabeležen u oblasti multimedije. U tom kontekstu prepoznali smo Arenu Sport kao najgledaniji sportski kanal, a njenim priključenjem Telekom porodici bićemo u mogućnosti da televiziju putem mobilnog telefona i interneta ponudimo ne samo u Srbiji, Bosni i Hercegovini i Crnoj Gori gde mi posluje, već i u drugim zemljama gde je Arena Sport prisutna", rekao je Branko Radujko, generalni direktor Telekoma Srbija.

PR INDUSTRIJA

Partnerstvo i preuzimanje odgovornosti

piše: **Bojan Jelačin,**
direktor agencije Pristop

Kao što se od početka ekonomske krize više puta naglašavalo, komunikacioni budžeti su smanjeni i postali restriktivniji po pitanju izbora kanala komunikacije. Sve je manje skupljih kampanja, a sve više do izražaja dolazi internet koji je, uz mobilne platforme, uneo najviše inovacija u komunikacijski biznis. Širenje društvenih mreža je omogućilo da se poruke prenose ne samo onim ciljnim grupama koje nas interesuju, na način koji je njima svojstven, nego – što je i najvažnije – da se prenose kroz kontekst koji te ciljne grupe interesuje. Prema iskustvu koje imamo u Pristop grupaciji, a koja je kroz agencije za upravljanje komunikacijama prisutna na sedam tržišta, sličan trend prisutan je i u regionu. Takođe, fer je priznati da su budžeti u oblasti PR-a malo manje "stradali" od marketinških. Delom zbog specifičnih ciljeva, koji se postavljaju pred PR, a delom i zbog toga što se ponekad kompanije izgleda nadaju da će ih ulaganja u PR manje koštati od ulaganja u oglašavanje, a da će ipak postići slične ciljeve i rezultate – što je netačno. Na nama u agencijama je da u takvom okruženju ponudimo što kreativnije projekte koji adekvatno rešavaju klijentov komunikacioni problem i da za to koristimo sva saznanja i resurse naše komunikacione industrije. PR kao industrija ne može se posmatrati izolovano, već kroz organsku povezanost sa različitim društvenim procesima. Upravo iz tog razloga, kao što se i samo okruženje menja tako i akteri uključeni u proces uspevaju da menjaju i prilagođavaju oblast odnosa sa javnošću. Treba očekivati da se uloga agencija sve više pretvara u savetničku, a savetnici u agencijama treba svoje znanje iz PR-a da prošire na sve oblasti komuniciranja, pa i na upravljanje drugim poslovnim procesima. Merenje rezultata PR kampanji nije novost, ali sve aktuelnije postaje preuzimanje odgovornosti PR agencija za rezultate svog rada, tako što sa klijentom stvaraju partnerski odnos u kome i agencija nosi svoj deo rizika i biva adekvatno plaćena tek ukoliko je postigla zadate ciljeve.

Spoj tradicije i modernog doba

Jedna od najstarijih i najuglednijih austrijskih građevinskih kompanija, koncern PORR AG, ima ogranak i u Srbiji. Glavno obeležje kompanije PORR je angažovanje na velikim i kompleksnim projektima, što najbolje potvrđuje rad na mostu preko Save kod Ade Ciganlije i izgradnja petlje "Radnička".

PORR AG koncern osnovan je 1869. godine i danas je prisutan u svim zemljama Srednje i Istočne Evrope kao visoko pozicionirana grupacija. Raspolaze širokom bazom veština na osnovu velikog internacionalnog iskustva u oblastima visokogradnje, niskogradnje, izgradnje železnica, puteva, mostova, tunela, kao i tehnologije zaštite životne sredine. Klijentima su na raspolaganju eksperti kompanije koji kroz iskustvo u oblasti koncesija i modela ugovora u svim oblastima, stoje na raspolaganju i za sva pitanja vezana za finansiranje.

PORR je u Srbiji prvi put bio angažovan 1908, a sa novim pristupom u našoj zemlji ova austrijska kompanija počela je 2003 godine.

"Najbolji na svakom polju" moto je kompanije PORR, što najbolje pokazuje uspešna realizacija projekata i u Srbiji od kojih se svakako izdvaja novi simbol Beograda – most preko reke Save.

Sa pilonom od 200 metra, i glavnim rasponom od 376 metara, most preko Ade Ciganlije postaće najvažnije obeležje grada i povećati kapacitet mreže, kako lokalnog, tako i tranzitnog saobraćaja. Most je ukupne dužine 969 metara i širine 45 metara sa šest saobraćajnih traka, dva koloseka za šinski saobraćaj i dve pešačko-biciklističke staze. Maksimalna propusna moć mosta biće oko 12.000 vozila na sat, a glavni projekat predviđa i provlačenje svih neophodnih vodova gradske komunalne i javne infrastrukture kroz konstrukciju mosta.

Uz most preko reke Save kompanija PORR radi još jedan veliki i kompleksni projekat, izgradnju petlje "Radnička". Ona će u tri nivoa povezivati novi most preko reke Save, novu petlju "Hipodrom", Radničku ulicu, Bulevar vojvode Mišića i postojeću tramvajsku mrežu i predstavljaće glavni deo južnog pristupnog puta, koji je dugačak jedan kilometar.

"Radovi su podeljeni u tri faze, tako da je ove godine prioritet izgradnja saobraćajne veze sa petljom 'Hipodrom' i mostovskih rampi za Radničku ulicu. U drugoj i trećoj fazi do 2013. gradiće se izdignuti kružni tok sa svojim silaznim i uzlaznim rampama, zatim nadvožnjak preko železničke pruge sa šest saobraćajnih

traka, kao i druga neophodna infrastruktura", rekao je Martin Kukacka, direktor PORR Srbije i član Upravnog odbora.

Tu je i veoma uspešan železnički projekat Batajnica–Golubinci, koji je završen 2009. godine kao i rekonstrukcija puta E75 kroz Beograd.

The activities of the PORR Group focus on building construction, civil engineering, road construction and project development. Based on great technical competence and comprehensive know-how, PORR holds a top position in all its business fields. **Experience is our asset.**

Know-how counts. We have it.

PORR GRUPA SRBIJA & CRNA GORA
Milutina Milankovića 11a, Beograd

Tel. 011/3642-200; fax. 3642-201
www.porr.at www.porr.rs www.porr-montenegro.me

**Raiffeisen
BANK**

Šta možemo da učinimo za Vas?

Novac na Vašem računu za

24h

Gotovinski krediti

Besplatan broj za informacije

0800-111-000

www.raiffeisenbank.rs

VREME

Na ovoj stranici u štampanom
izdanju nalazi se reklama

► **nuspojave**

piše: Teofil Pančić

Kapuljače i pokrovitelji

Nevolja je u tome što jajare i barabe uvek dobiju patetične “ideološke zaštitnike”, bilo s leve ili desne strane

MIRIS PEČENE PILETINE jedan je od najzamamnijih izazova za gladnog čoveka, upravo *drska provokacija* za njegova izmučena čula; zapravo, i ako niste baš gladni taj će vam miris naterati vodu na usta. A ako je još i kombinovan sa odgovarajućim prizorom zlatnožutog pilenceta hrskavo prepečene kože koje se skladno okreće na ražnju pećnice, čovek može lako da pobrljavi od, hm, *želučane pohote*... Sasvim ozbiljno, ima nečega arhetipskog u toj slici, nečega što nas asocira na Rog Izobilja: ta, nije slučajno da proždrljivom Hogaru Strašnom sa stola prepunog đakonija koje tamani vikinškom suptilnošću, neizostavno veselo izviruje poneki pozamašni batac: nekako je jasno da Gozba bez njega nije potpuna.

Čemu na ovom mestu – a ne, recimo, u “Vremenu uživanja” – ovaj oblaporni(čki) mikroesej o vizuelno-olfaktivnoj divoti i neodoljivosti termički obrađene piletine? Novine iz bratske Hrvatske (Novi list, 20. 8. 2011) javljaju kako je “u jednom trgovačkom centru u Županji” na d(j)elu – avaj, ne i na jelu! – uhvaćen i uhićen stanoviti “muškarac srednjih godina”, koji je uzeo polovinu pečenog pileta umotanog u papir, ali kako nije nameravao – jerbo novaca nije imao – da ga i plati, lepo ga je strpao u gaće, nadajući se da će neopazeno išetati iz dućana s mirisno-zamamnom ‘ticom u donjem mu vešu... Na žalost našeg junaka, trgovkinja je provalila njegovu nečasnu nameru, i tako je građanin raskrinkan: “Smučilo mi se kada sam vidjela što je čovjek napravio. Ne znam da li bih ga prije žalila ili ispljuskala. Možete li uopće zamisliti taj prizor? Vrelo pile se uparilo, papir se iskidao i sve se polijepilo po međunožju, hlače su se umastile – prokomentirala nam je jedna Županjka koja je svjedočila nemilom događaju”.

Koliko je to pečeno pile arhetipsko, toliko je arhetipska i sama glad: da, ružno je i nezakonito ukrasti bilo šta od bilo koga, ali opet, u našim je moralnim čulima ugrađen i senzor za, u najmanju ruku, popustljivost i razumevanje prema onome ko je ukrao iz puke gladi, ko je ukrao nešto tako malo i jeftino, nešto što bi poslužilo neposrednom zadovoljavanju njegovog instinkta za opstankom; takav čovek nije kriminalac, nego nesrećnik i očajnik. Toliko znamo oduvek, to nam govori neki fundament ljudskosti u nama, i sve to nema nikakve veze s našim generalnim “uverenijima” iliti “pogledom na svet” – lično u pogledu pogleda preferiram mesečinu, po savetu onog Krležinog Doktora iz “Na rubu pameti” – i jesmo li inače nekakvi liberali, konzervativci, vernici, ateisti, nacionalisti, kosmopolite, trockisti, dokisti, biciklisti...

Šta me toliko fascinira u sićušnom, dirljivom zakonskom prekršaju tog neznanog slavonskog nesrećnika da mu posvećujem pola kolumne?! Pa, upravo to što takvi kao on odavno nisu junaci “angažovanih” kolumni jer se u njihovim *odviše ljudskim* činovima više ne prepoznaje nikakav upotrebljiv “ideološki naboj”... Naime, nekako istih tih dana dok se lik iz Županje nesrećno bavio pečenim piletom, divlja horda mladih lupeža u kapuljačama razlupala je izloge

radnji u pola Engleske gledajući da nekako prečicom zadovolji svoju Iskonsku Glad za firmiranim patikama i krpicama, fensi mobilnim telefonima, ajpedima, blekberijima i kako se već zovu ta sokočala, a za koja su negde načuli da ih Mora Imati Svako Ko Drži Do Sebe (jedino su knjižaru ostavili netaknutom!). Mada, da ga hebeš, nemam pojma zašto bi ti tipovi uopšte “držali do sebe”, kada je jasno kao dan da uopšte nemaju do čega da drže? Zamisli taj belaj: uzmeš da se pridržiš za sebe, kad ono – ništa, vazduh... Sasvim ozbiljno, nije problem u gomili besprizornika i bezveznjaka kakvi se roje po obodima velikih gradova bilo gde na svetu, niti u njihovom kukavnom lešinarenju na marginama jednog inače verovatno opravdanog, ali sasvim neartikulisanog “socijalnog nezadovoljstva”. Nevolja je u tome što takve jajare i gulanferi odmah dobiju patetične *ideološke pokrovitelje*, a to su u njihovom slučaju “radikalno levi”, “antiestablišment” i uopšte giga-mega-alter demagozi sa one **ne-pod-no-šlji-ve** šminerske postlevice, koji ispisaše prethodnih nedelja čaršavčine tekstova u kojima nam seckaju mozak na sitno dokazujući nedokazivo: da barabe nisu tek barabe, da iza njih stoji Opravdano Nezadovoljstvo i Pravedni Cilj, mada su im sredstva, eto, možda malko neprimerena.

U isto vreme, ovde se, u gudurama Zaostalog i Patrijarhalnog Balkana, sprema još jedna fertutna oko gej-parade, a ta frka i nije ništa drugo nego poluslučajan povod za ulične manevre naših SA jedinica, to jest lokalne fukare i bašibozluka koji svoje nasilničke i pljačkaške instinkte zaogrće u “ideološke parole”, samo što se tu ne radi o “levim”, kao najčešće na Zapadu, nego o “desnim” budalaštinama. A patike i blekberiji su inače isti i ovde i tamo, to odavno nije sporno... I ta ekipa ovde i te kako ima svoje ideološke pokrovitelje, tetošitelje i usmerivače, svoje “zabrinute patriotske intelektualce” koji se silno uzrujaju kad neko tu fukaru u kapuljačama nazove naprosto fukarom u kapuljačama. Ma neee, to su “naša deca”, “srčani mladi ljudi” koji se bore protiv kapitalizma i zlog establišmenta (tamo), ili koji “čuvaju naš teritorijalni integritet i suverenitet”, a obaška i “ugrožene porodične vrednosti” (ovde)!

Kako je naivna bila naša nada da će XXI vek doneti nešto fundamentalno novo na našem “idejnom” horizontu... Kad ono, čim malo zagusti, lepo vidiš kako se dižu i “levi” i “desni” totalitaristi – oni potonji, dakako, mnogo otvorenije i brutalnije; ne raspolažu oni tom retoričkom sofisterijom postmodernih anti-alterovaca... – i kako u sitnim periferijskim barabama, ukoljicama i maroderima prepoznaju stanovit *kadrovski potencijal* na kojem, dakako, treba još mnoooooo go raditi, pa će bar poneko od njih izrasti u... u šta, zapravo? Pa, recimo u *velikog* ukoljicu i marodera, a to je štof od kojeg se pravi izvesna sorta “istorijskih ličnosti”.

Ako ovoj priči treba ikakvo naravoučenje, onda je to možda najpre ovo: prezira je, ali i svakog aktivnog otpora, dostojna svaka – ali baš svaka! – ideološka ili kakva već formacija kojoj su mazgovi u kapuljačama ikada išta drugo nego mazgovi u kapuljačama.

“Nikada nisam videla toliko goveda na jednom mestu”

SUZANA MANČIĆ, TV voditeljka,
posle posete Jagodini (“Blic Puls”)

Goran Đoković,

stric Novaka Đokovića, pred početak US opena: “Cilj nam je da pokažemo svetu i celoj Americi da planeta ima novog vladara. Moramo sve da prilagodimo tome. Ali, spremamo se za ovaj zadatak celog života.” (“Večernje novosti”)

Irinej,

patrijarh Srpske pravoslavne crkve, “potvrdio saznanja da će možda upravo on na ‘svadbi veka’ koja je najavljena za ovu jesen venčati svetskog prvaka u tenisu, a ceremonija bi mogla da se obavi u manastiru Gračanica na Kosovu, čiji je Novak veliki donator”: “Znam da Novak ima devojkicu i da živi nehrišćanski, jer se nije venčao u crkvi, već živi u vanbračnoj zajednici. Šta da vam kažem?! Mogao bih da ga venčam ukoliko on izrazi takvu želju, ali to zavisi i od još nekih okolnosti, na primer, da li bi baš tada imao nekih obaveza ili ne. Inače, za venčanje u crkvi nadležan je paroh, ali ako neko baš ima posebnu želju da ga venča patrijarh, što je vrlo retko, i ukoliko, kao što sam rekao, to dozvoljavaju okolnosti, to može da se obavi.”

Da li bi mogao da im sredi venčanje u Gračanici: “Za Gračanicu postoji nadležni episkop, Teodosije. Ipak, ne znam šta da vam kažem... Mislim da je u ovom trenutku teško izvodljivo da se tamo obavi venčanje, s obzirom na stanje na Kosovu.” (“Alo”)

Danijela Jankov,

TV voditeljka, govori o današnjim momcima: “Počela sam da kuvam gledajući mamu, a prvo jelo koje sam napravila bila je dinstana piletina i pirinač zapečen u rerni sa dve salate. Sve to pripremila sam tadašnjem dečku Nemanji, a on je bio šokiran i pobeo glavom bez obzira jer je verovatno mislio kako hoću da se udam. Posle sam počela da pravim pite i pice za društvo, a dok sam bila udata, spremala sam tradicionalna jela kao što su sladak kupus, sarma, punjene paprike, lovačke šnicle...” (“Story”)

Mirjana Mateus,

poslovna žena i majka, govori o mogućem partneru: “Želim da sačuvam za sebe muškarca s kojim sam trenutno, jer je još rano za pokazivanje. Da se pojavila prava osoba za mene, sigurno bih ga pokazala prvo svojoj deci, a potom i medijima.”

Zašto ne voli da preurani sa informacijama:

“Smeta mi povezivanje sa raznim ličnostima jer mi se čini da im dajem veću reklamu nego oni meni, pošto me niko, recimo, nije povezao s Bredom Pitom.”

Mediji su je povezivali i sa vlasnikom Univerziteta Megatrend: “Mića je moj prijatelj koji je uz to veren i pred venčanjem, tako da je svako povezivanje s njim besmisleno. Za četiri godine koliko nisam s Lotarom, niko važan nije se pojavio da bih ga javno predstavila. Uživam u svojoj slobodi i nisam spremna da se vežem.”

Čime se rukovodi u životu: “Sve u životu radim po sopstvenim nahođenjima, a ko ne može da uđe na moj brod i zaplovi sa mnom treba da ostane sa strane.” (“Story”)

Haris Džinović,

pevač, otkriva da je kriza zahvatila i njegov sektor delovanja, pa mora sam da vozi: “Iskren da budem, sada sam prvi put u životu osetio umor i odjednom sam shvatio da mi treba opuštanje. Imao sam mnogo koncerata tokom leta i oni su očigledno uticali da se osetim iscrpljeno. Takođe, prvi puta u životu vozio sam na mesta gde sam nastupao i to me je dodatno umorilo.”

Melina Džinović,

supruga Harisova, govori o deci i francuskom jeziku, dok leto provode u Kanu: “Nisam želela da ih pošaljem u internat kako ih ne bih opterećivala školskim obavezama pre prvog septembra.”

Drago mi je što će u druženju s vršnjacima obnoviti francuski jezik. Mi u kući s njima ne pričamo francuski, ja zbog toga što ga ne znam, dok je Hariju čudno da priča s decom na stranom jeziku, mada perfektno govori francuski.”

Kakva je porodica Džinović: “Mi smo po prirodi hedonisti i uživamo u svim sitnicama: hrani, restoranima, muzici na plažama i zabavi koja nam se pruža. Radimo samo stvari koje nam prijaju. Baš sam prošle nedelje ostala sama u stanu i čekala Harija da se vrati sa pecanja kako bismo zajedno večerali kod kuće.” (“Story”)

Ksenija Mijatović,

pevačica, poznata po promjenjenom ličnom opisu, na pitanje šta je tajna njenog sjajnog izgleda, kaže: "Ne znam, šta da vam kažem, jer mi više niko ne veruje da ne držim dijete, da sam poslednji put bila kod estetskog hirurga pre osam godina, i da je sve posle toga genetika." ("Blic Puls")

Minja Miletić,

TV voditeljka sa Pinka, po obrazovanju lekarka, otkriva čitaocima koja je njena omiljena reč: "Torbu i cipele uglavnom kupujem u inostranstvu, jer ovde nema brendova koji se

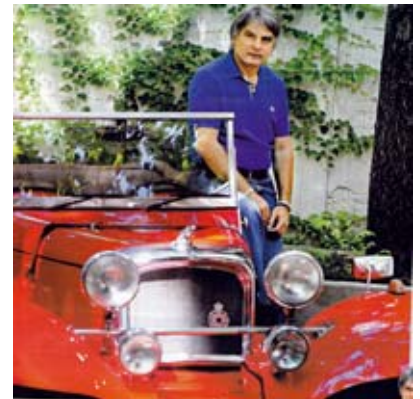
meni dopadaju. Najviše volim kada se u inostranstvu zadesim u vreme sniženja jer tada možete kupiti odlične brendove, po normalnim cenama. Ne znam kada će to da se dogodi i kod nas, jer i neki prosečni brendovi su skuplji ovde. Volim kada imam dobru tašnu i dobre cipele koje iskombinujem sa nekim prosečnim brendovima svima dostupnim." ("Ilustrovana politika")

Dušan Savić,

fudbalska legenda, priča o početku karijere u Francuskoj: "To mi je bio veoma lep period života i u Lilu i u Kanu. Francuska je pravi mediteran, volim njihovu ležernost, to kako lagano jedu, piju, razgovaraju bez žurbe. Oni neguju kult obroka, vina, priče, a meni to baš prija.

Najlepša stvar koja mi se tamo desila je rođenje sina Uroša. Stavim ga u kolica, pa prošetamo Kroazetom, po suncu, rano ujutru. Kada zaspi, sednem u kafanicu, uzmem novine, pićence. Vince, salatica, sir, Uroš se vrti po terasi, Marina... To mi je bilo najvažnije." ("Blic Puls")

Marko Karadžić,

funkcioner LDP-a, na letovanju je postao meta paparaca koji ga je snimio na kupanju i tražio objašnjenje: "Mnoge turiste, a naročito turistkinje, Karadžić je ostavio otvorenih usta kada je nonšalantno zbacio svoju poslovnu košulju, te su se ukazali brižljivo negovani biceps i triceps. Da li ga je bivši šef, ministar Svetozar Čiplić, toliko nervirao da Karadžić od muke nije mogao ni da jede, nepoznato je, tek – svima je bilo očigledno da je svoju liniju doveo do savršenstva. Svestan svoje vitalnosti, komesar Liberalno-demokratske partije nije se stideo da svoje telo pokaže u punom sjaju, te je pozirao svojim prijateljima praćakajući se u vodi."

Karadžić, na pitanje zašto pravi čudne pokrete glavom: "Na odmoru sam, pa uživam. Kupam se i sunčam po ceo dan.

Pokušao sam da prijateljima predstavim scenu iz reklame za šampon. Zamahivao sam glavom u fazonu 'to nisam ja, to je moja šauma'." ("Alo")

Verica Rakočević,

modna kreatorka, postala je muza piscu Vanji Čobanovu za njegov novi roman inspirisan njenim životom. Dok čeka završetak knjige, kreatorka golica maštu čitalaca pričama o njihovom susretu: "Kada sam videla o čemu Vanja želi da piše, roman o modnoj kreatorki, pozvala sam ga da iz Novog Sada dođe u Beograd, ali sam, u međuvremenu, zaboravila na to. U trenutku sam se setila da dolazi, na brzinu se istuširala i sačekala ga. Kada se pojavio na vratima sav u svojoj visini i snazi, s jedne strane, a tih i mističan s druge, meni je kroz glavu prošlo: 'Jao izgledam kao kreten'."

Kako izgledaju njihovi razgovori: "S obzirom da sam ovan u horoskopu, gestikuliram i rukama i nogama dok govorim, a Vanja, koji je izuzetno miran čovek i potpuno drugačiji od mene, uspeo je da me natera da pričam polako."

Kako bi definisala njihov odnos: "Vanja je čuvar tajne mog srca."

Da li je Vanja razlog što je Verica na svom FB profilu napisala da je u vezi: "Ja sam to stavila, ne da bih obaveštavala javnost, već zato što me je uvek intrigirala ljudska glupost. To je bilo mnogo pre nego što sam sreća Vanju, ali ako ljudi nemaju pametnijeg posla, onda neka glodu kosku." ("Story")

Dovedite prijatelje!

Akcija traje do 31.12.2011. za registrovane prepaid i postpaid korisnike koji su najmanje 3 meseca u mts mreži.

mt:s

500 din
za postpaid
korisnike

100 din
za prepaid
korisnike

Osvojite bonus za svakog prijatelja!

Pozovite prijatelja da postane postpaid korisnik! Za svakog vašeg prijatelja koji sklopi novi postpaid ugovor dobijate 100 din kredita ako ste prepaid korisnik i 500 dinara bonusa ukoliko ste postpaid korisnik.

U mts poslovnici dovoljno je da prijatelj navede vaš mts broj kao preporuku.

Koliko god prijatelja dovedete toliko puta vam se bonus umnožava!

Postpaid bonusi važe 6 meseci od prvog bonusa za pozive u mts mreži, SMS i prenos podataka.

imate prijatelje!

www.mts.telekom.rs

Korisnički servis 064/789

ПОПУЛАРНА
МЕДИЦИНА

ЗАВОД ЗА
УЧБЕНИКЕ
Кућа знања

Мирослав Самарџић, Лукас Расулић **НЕСАНИЦЕ**

ЧИТАЛАЦ ЋЕ ИЗ ОВЕ КЊИГЕ НАУЧИТИ:

- КАКО МОЗАК РЕГУЛИШЕ РИТАМ СПАВАЊА- БУДНО СТАЊЕ?
- КОЈИ СУ УЗРОЦИ НЕСАНИЦЕ?
- КАКО СЕ ЛЕЧИ НЕСАНИЦА?
- ШТА ТРЕБА ДА ЧИНИ И ГДЕ ДА ТРАЖИ ПОМОЋ ОНАЈ КОГА МУЧЕ ПРОБЛЕМИ СА СПАВАЊЕМ?

Жарко Мартиновић **БОЛ У ДОЊЕМ ДЕЛУ ЛЕЂА**

Бол у доњем делу леђа представља најчешћи вид хроничних тегоба код особа старих до 45 година и истовремено је други разлог по учесталости, после главобоље, због којих се пацијенти обраћају лекару. Сваки лекар у својој професионалној пракси долази у ситуацију да лечи ове пацијенте. Уколико се лечење не спроведе правовремено и адекватно, многи пацијенти остају са трајно умањеном радном, па и животном способношћу. Циљ ове публикације је управо да постави основне смернице у дијагностици и лечењу болног синдрома у доњем делу леђа.

Жарко Мартиновић **ГЛАВОБОЉЕ**

ЧИТАЊЕМ ОВЕ КЊИГЕ, НАЋИ ЋЕТЕ ОДГОВОРЕ НА ПИТАЊА:

- ШТА ТРЕБА ДА ЗНАМО О ГЛАВОБОЉИ?
- ШТА ТРЕБА ДА ПРЕДУЗЕМ?
- КАКАВ ИСХОД МОГУ ОЧЕКИВАТИ?

► **lisica i ždral**

piše: *Ljubomir Živkov*

Mihajlova doktrina

U tvrdnji “mi nećemo nikad dati Kosovo” nije jasna nijedna reč: ni ko smo tačno i zapravo *mi*, ni kako to *nećemo*; niko ne zna šta znači *dati*, od silnog ponavljanja ne znamo više šta je to *Kosovo*, pa čak ni šta znači *nikad*

Kako neki ljudi znaju da se nešto dogodilo pre sedamnaest, a nešto drugo pre četiri i po godine? Ja bih bio zaboravio i godinu kad sam otišao u vojsku da se poslednji čin mog vojnog roka nije podudarao sa bolešću mog vrhovnog komandanta (koji je, gle, bio komandant i mome ocu); bio sam stražar na Dunavu, nije mala počast kad ti povere najdužu evropsku reku, da ju ti nadzireš. Tamo sam, protivno PS-u, nosao majušni tranzistor, u jutro maglovita kao da su iz *Seoba* slušao sam izveštaje konzilijuma iz Ljubljane i instrumentalnu muziku na talasima budućeg Javnog servisa, rekao bih da je dosta narodnih pesama bilo snimljeno bez pevača baš za slučaj ako nekome iz CK dugoročnije pozli, e, pošto sam demobilisan dva meseca pre Maršalove smrti, znam da je reč o osamdesetoj godini, a na prijavnici u maloj požarevačkoj kasarni pojavio sam se nepunih godinu dana ranije, na Dan NDH, što slučajno znam da pada (još uvek) desetog aprila, nisam znao da vojsku služim u rodnom mestu budućeg šefa države (koji će mi u svome direktorskom stadijumu biti i komšija u Save Kovačevića, ja bejah u Lozničkoj, tada je najpoznatija žiteljka Požarevca bila Milena Pavlović Barili, doklen o Miri Marković nisam znao ništa, kao što nisam znao ni docnije, kad sam prekomandovan u Batajnicu, da stražarim na mestu buduće masovne grobnice). Ono čime sam hteo da otpočnem ovaj tekst, a što je povezano sa Kosovom (sve je za pravog Srbina povezano sa Kosovom), zbilo se pre četvrt veka. Svirao sam u “Dva jelena” i čovečanstvo je bilo mnogo kompletnije nego danas, bili su živi Salko, Reuf, Ljupče, Tatljak, posle šihte u “Politikinoj” štampariji došao bi Žare i otpevao *Milioni zvezda blude*, iz “Borbinе” zgrade došao bi Teša (Meca) sa džepovima deformisanim od sutrašnje štampe koju bi razdelio zainteresovanima, u punoj snazi, ruimen i raspoložen bio je Voja Rus, Jelena se još nije bila razbolela i sa njenom se muzikalnom tercom ili sekstom moglo računati, na recepciji je radio Giška, kome smo bili zahvalni što nam u takozvani lovački salon šalje ponajbolje goste (potonji su u pradoba bili nenaoružani, pesme su poručivali iz glave, nisu morali da se iz mobilnog prisećaju šta najviše vole i šta bi voleli da čuju), prisutni su bili Vuja, njegov i moj kontraš Bole, Šane, Hadžija, Šole, Tuta, tja, mogao bih, da sam nadaren za istraživačko novinarstvo, ustanoviti i kad se desilo to sa Kosovom, tačnije sa Popovom “dijanom”, beše nekakav okrugao jubilej u karijeri gospođe Bakočević, tim dobrom je ansambl “Lole” trebalo da sa operskom divom otpeva i odsvira pesmu *Viju vetri, viju vali* za koju sam napisao odgovarajući aranžmančić, gde ćemo da imamo probu, možemo u “Dva jelena”, gde smo se bili dobrano odomacili (“Tamburice” su tamo držale i instrumente u posebnim lokerima dobijenim od

uprave, Mirovo čelo odatle je bilo i ukradeno da bi bilo nađeno pred Terazijskom česmom: lopov se neprijatno iznenadio kad je umesto gitare ugledao tamburu sa četiri podebele žice i pužem malo manjim od onog sa kontrabasa, pa je plen sa indignacijom ostavio u blizini govornice sa koje će nam se napredni ljudi obraćati nakon 9. marta), moja ćerka je čula da idem u Skadarliju na probu sa operskom pevačicom i proudly rekla gostima da njen tata “svira sa Bakočevićkom u ‘Dva jelena’”, što će reći da je imala četiri ili tri godine, idemo dakle, napokon, na Kosovo, tj. na slučaj obijanja Popove “dijane”. In medias res!

Pre nego što će iz nje biti pokraden dragocen ribolovački pribor, imala je “dijana” predistoriju, zovimo ju pretkosovskim ciklusom: došao nam pripit drug i kolega i ispričao da mu je celo jedno krilo na autu ulubljeno, ne seća se da li je sam lično to uradio, ili ga je neko na parking u udesio, uglavnom je posle još jednog pića zadremao u takozvanom “flambeu” ugostiteljskoj jedinici ispod našeg lovačkog salona. Kad smo završili šihtu, Sale i ja ga probudimo, krenemo sa njim Cetinjskom da vidimo “dijanu” i procenimo štetu, kad, vlasnik se zaprepastio ugledavši oštećeni lim: pogledajte šta mi je neko uradio, pa to je bilo, kažemo, ti si nam ispričao, kad je bilo, šta lupetate, dok sam ja kod vas popio pivo neko me udario i pobegao, nije, Pope...

To je bilo pa prošlo, obijanje “dijane” i krađa pribora lakomisleno ostavljenog u njoj desiće se koju godinicu docnije. Dolazi istovetni vlasnik opravljenog vozila u “Dva jelena”, dešperatan da dešperatniji ne može biti, obili mu kola i odneli ne znam koliko štapova, koliko mašinica, varalica, meredova... Nije bilo nijedne turneje da Reuf, Pop i Ljupče ne kupe neku *šekspirovu* mašinicu (genije dramskog zapleta ima tu čast da se po njemu zovu pecaroške mašine u kojima najlon nema potrebe da se zaplete!) i znali smo da je šteta prilična, sažaljevali smo oštećenog u okv. naših mogućnosti, među gostima se zatekao njegov drug, tada novinar (koji postaće i ambassador! a činilo se da je RTB krov sveta!) koji mu je rekao: “Slušaj, Pope, mogu oni da ti obiju auto, mogu da odnesu štapove, mogu da pokradu udice, mašine, ali znanje koje ti imaš, terene koje si ti upoznao... – ne može niko da ti uzme!” Oštećeni je u početku primao reči utehe ne sluteći kakvo ga naravoučenje čeka, potom je prasnulo, ali ja držim da Srbija treba da se drži onako kako Pop nije smogao snage da se postavi nakon istorijskog gubitka njegovog vekovnog pribora: mogu Albanci, njihovi zaštitnici i mentori da nam uzmu Kosovo, ali čuvstva koja nas obuzimaju kad se ta reč čuje, uspomene koje mi imamo na Lazareve junake, pa na zadužbine naših feudalaca – to ne može niko da nam uzme!

RECTE ILLUMINAS

Naslov s prizvukom samouverene reklame – *Dobro svetlim*, objedinjuje antičke svetiljke Singidunuma iz zbirke Muzeja grada Beograda, izložene u Konaku kneginje Ljubice. Osim informacija o tadašnjem životu na prostoru sadašnjeg Beograda, u priči o njima se oseća i privatnost onih kojima su svetlele.

Čovek je ko zna kad uvideo neophodnost svetlosti. Kad je ovladao vatrom, osposobio se za pravljenje naprava kojima će moći da proizvodi svetlost. Prve lampe, one iz šestog i sedmog veka pre nove ere, imale su oblik otvorene šoljice. Tek krajem četvrtog veka pre naše ere je pronađena lampa iz koje se ulje, dragocena tečnost bez koje nema veštačke svetlosti, neće prosipati. Rimljani su nasledili taj izum, veoma ga usavršili, i obilato ga koristili. Zato su njihove

lampe pronalazene svuda po carstvu, pa tako i u Singidunumu. “Preko 600 lampi, celih ili fragmentiranih, pronađeno je na teritoriji Singidunuma: u kastrumu, u civilnom naselju i nekropolama, u vilama rustika iz šireg okruženja grada”, kaže dr Slavica Krunic, autorka ove izložbe. “One su od prvog do petog veka korišćene u domovima, za rasvetu javnih građevina, ulica, hramova, kupatila, i u pogrebnim ritualima. Najbrojnije su od gline, a svega je nekoliko primeraka od bronzе, stakla i olova.”

Najstarije lampe u zbirci Muzeja grada su iz helenizma, iz prvog veka pre naše ere.

Izložba o antičkim svetiljkama priča o počecima serijske proizvodnje, brendiranja i reklame. Pre svega, ipak, o ljudima i svetlosti

Pretpostavlja se da su ih doneli izviđači (trgovci?) ovog prostora nepoznatog civilizovanom svetu. Na izložbi su pokazana četiri takva primerka. Najbrojnije su rimske, datovane od prvog do trećeg veka. Verovatno su ih do Mezije, do naše provincije, preneli rimski vojnici. Da bi ih koristili, potrebno je bilo uvesti maslinovo ili neko drugo ulje, pa izložba Slavice Krunic počinje amforama u kojima je do Mezije transportovana ova dragocena tečnost. "Maslinovo ulje je tada bilo skupocena roba i upotrebljavalo se pre svega za ishranu. Samo bogatiji stanovnici su ga koristili i za osvetljavanje", kaže Slavica Krunic. "Osnovni elementi svake lampe su rezervoar, kljun i drška. Na gornjem delu rezervoara je otvor za sipanje ulja, a na vrhu kljuna je fitilj. Rupica za dovod vazduha kojim je sprečavano pucanje svetiljke prilikom gorenja, obično je na kljunu ili između diska i kljuna. Rezervoar može biti kružni, ovalni, jajasti, kruškasti, pravougaoni i loptasti. Drška je različitog oblika i štiti od opekotina. Disk rezervoara i drška su najčešće ukrašeni."

Izgradnjom puteva i povezivanjem rimskih provincija, iz svih delova carstva u Singidunum, između ostalih stvari, stižu i lampe i kalupi za njihovu proizvodnju. Međutim, kad se ispostavilo da uvoz ne može da zadovolji potrebe stanovništva, osnivaju se zanatske radionice za proizvodnju lampi. Shvatili su, kaže Slavica Krunic, "da im

je jeftinije da robu presele u Singidunum gde bi im otvarali radionice, nego da transportuju lomljive lampe iz Italije. Sve je funkcionisalo. Preneli bi kalupe, uposlili robove i ubirali zaradu. Slična je današnja logika preseljenja proizvodnje u Kinu." Uzor su uvezeni primerci, kopira se čak i pečat stranog proizvođača, ali istovremeno nastaje i domaći dizajn. Serijski pravljene lampe počeci su masovne proizvodnje. Najpopularnije su takozvane "firma lampe", lampe izrađivane u radionicama u velikim serijama. Slavica Krunic kaže da su "firma lampe" najbrojnije, u zbirci ih je više od 200 primeraka. "Najpopularniji proizvođač je bio *Fortis*, a nađeni su i proizvodi radionica *Agilis*, *Cassi*, *Festi*, *Fronto*, *Neri*, *Sexti*, *Octavi* i drugih.

Zna se da su lokalni majstori bili *Flavi* i *Ianvari*, i one kojima je pečat u obliku jelove grančice ili cveta." Pečat je utiskivan na dno svake lampe, kao dokaz porekla, ali je to ujedno bio i početak brendiranja.

Lampe su spadale u najrasprostranjeniju trgovačku robu antičkog doba iako su, budući da nije svako mogao da kupi ni skupoceno ulje ni njih, predstavljale luksuzne predmete. Ne bi li se što bolje prodale, njihov izgled je prilagođavan zahtevima trenutne mode i potrebi naručioca. Pribegavano je i – reklamama. Naime, u Singidunumu je pronađena jedna oštećena svetiljka sa reljefnim tekstom *Recte Illuminas*, što u prevodu znači "Dobro svetlim". Zar ne zvuči kao savremeni reklamni slogan?

Ova naša lampa je retkost – zna se samo za još jednu, čuva se u muzeju Ermitaž u Sankt Peterburgu, sa sličnim natpisom – "Ja sam lampa, sijam bogovima i ljudima."

Zatim, da bi se dopale kupcima, lampe su morale da budu lepe. "Zato njen proizvođač nije samo neko ko je izliva iz kalupa, on je umetnik", kaže Slavica Krunic. "U našoj zbirci su lampe u obliku, na primer, meduze, pozorišne maske, boga Dionisa, na jednoj je pokazan religiozni obred: sveštenik pored žrtvenika, muški portret... Otkriveno je nekoliko figurálnih lampi: u obliku groteskne glave, stopala u sandali, Amora, sa ljudskim likom, i u obliku ribe. Posebno su zanimljive lampe u obliku

stopala. Jedna je otkrivena u grobu i nosi ime majstora *Vetii* ili *Ulpia*, a druga je iz naselja i predstavlja dvojako stopalo. Tako modelovane lampe vezuju se za Izidin kult, u čijoj ikonografiji je predstavljeno spajanje dva sveta. One donose sreću, a kada se nalaze u grobu, imaju apotropejsku funkciju. Za izradu figurálnih lampi je morao da se izradi i kalup, ali i da se razbije nakon pečenja što je sve povećavalo njihovu cenu. Neobične su i one u obliku šišarke zato što često imaju identično ukrašenu i donju i gornju polovinu. Prstenaste lampe su kružnog oblika, njihov prečnik je mogao biti jedan metar, sa velikim brojem otvora za fitilj. Bile su preteče današnjih lusterâ.

Najbrojnije su lampe sa predstavama životinja: delfin, orao, zec, košuta, pas, lav, panter, različite ptice... Životinje su predstavljane pojedinačno i veoma realistički. Svaka je imala odgovarajuće značenje u mitologiji. Delfin, na primer, je sveta životinja Apolona, a s obzirom na to da je Avgust smatran njegovim sinom i inkarnacijom, predstava delfina na lampi bi mogla da bude izraz carske propagande.

Singidunum ima dva rariteta, tipove lampi kakve nisu nađene na drugim mestima: to su lampe većih dimenzija, sa otvorenim diskovima za više fitilja i zanimljivim drškama, i sa sferičnim diskom i trakastom drškom. Osim već pomenutih svetiljki s natpisom, retke su i one s predstavom ljudskog lika, gladijatorskih borbi i erotskih scena. Stoga je posebno dragocen primerak lampe na kojoj je portretisan rimski car Julijan Apostati, pristigle iz Aleksandrije. Retke su i skupocene bronzane lampe, na izložbi ih je nekoliko.

Svetlost je bila važna i u pogrebnom rituelu. Familija pokojnika je stavljanjem lampe na prag oglašavala smrt u svojoj kući. Telo je izlagano u dvorištu, a sa strana odra postavljane su lampe. One su bile obavezne i u grobu, da umrlome osvetle put u drugom životu. Svetiljke kao prilog u grobu su projekcija verovanja osobe koja je daruje preminulom, ali i verovanja preminulog. Takođe, ona su ogledalo društvenog statusa i bogatstva pokojnika.

Izložba *Recte Illuminas* traje do kraja septembra, i predstavlja centralni ovogodišnji projekat Muzeja grada Beograda. Monografija na oko 500 strana sa gotovo isto toliko fotografija "Antičke svetiljke iz Muzeja grada Beograda i načini iluminacije u Singidunumu od I do IV veka", prvi je ovakav dokument o antičkim svetiljkama.

◀
Sonja Ćirić

Kultura i politika

Nasleđe za budućnost

Govoreći o umetnosti, učesnici Devetog regionalnog samita Uneska pokušaću da se približe rešenjima nekih političkih pitanja

LIDERI, MINISTRI KULTURE i njeni stvaraoci iz zemalja Jugoistočne Evrope borave danas i sutra u Beogradu i na arheološkom nalazištu Viminacijum, povodom Devetog regionalnog samita Uneska. Domaćin je predsednik Srbije Boris Tadić. Takođe, kao deo Samita, organizovan je i okrugli sto.

Ovu vest poslednjih dana objavljuju brojni mediji, što je pre svega posledica značaja koji događaj ima, pa tek zatim protokolarnog obaveštavanja o državnim aktivnostima.

Samit će biti održan 2. septembra, na Viminacijumu. Prema informaciji iz Kabineta predsednika Republike Srbije prosleđenoj "Vremenu", na Samitu će, osim domaćina Borisa Tadića, učestvovati predsednici Albanije Bamir Topi, član predsedništva Bosne i Hercegovine iz reda bošnjačkog naroda Bakir Izetbegović, predstavnik Bugarske Georgi Prvanov, Hrvatske Ivo Josipović, Makedonije Đorđe Ivanov i Crne Gore Filip Vujanović. Pored njih, u radu Samita učestvovaće i generalna direktorka Uneska Irina Bokova, evropska komesarka za obrazovanja, kulturu, multijezičnost i mlade Androula Vasilou, i generalna direktorka za obrazovanje, kulturu i nasleđe, mlade i sport Saveta Evrope Gabriela Bataini-Dragoni. Grčka i Moldavija će na samitu biti predstavljene na nivou ministra kulture i zamenika ministra kulture. Programom su predviđeni plenarno zasedanje u dva dela, i obilazak arheološkog lokaliteta Viminacijum.

Tema Devetog samita "Savremena umetnost i pomirenje u Jugoistočnoj Evropi" nagoveštava da će prisutni razgovarati i o kulturi i o politici. Prema Uneskovom sajtu, gospođa Irina Bokova će prisutne podstaći na saradnju među državama regiona – u skladu sa jednim od glavnih zadataka i ciljeva Uneska, promovišući kreativne kulturne inovacije koje bi pokrenule socijalni, ekonomski i humani razvoj Jugoistočne Evrope. Kako je rečeno medijima iz Kabineta predsednika Srbije, predsednik Tadić će inicirati temu o srpskom kulturnom nasleđu na Kosovu i Metohiji.

Viminacijum je odabran za mesto Samita kao

lokalitet od najvišeg državnog značaja, s namerom da se svetu pokaže da naša zemlja ne čuva samo spomenike koji su na listi Uneskove svetske baštine već i sve ostale. Prema agenciji Tanjug, Zorica Tomić, ambasadorica Srbije u Unesku, očekuje da će Samit "biti prilika da se našim gostima pokaže ne samo jedno izuzetno vredno arheološko nalazište, već i ozbiljnost, stručnost i profesionalizam u očuvanju kulturne baštine, bez obzira na to da li će ovaj lokalitet biti upisan na Uneskovu listu ili ne. Način na koji Srbija tretira kulturnu baštinu je upravo najveća preporuka pri odlučivanju o njenoj kandidaturi za članstvo u Komitetu za svetsku baštinu Uneska."

Konkretno, očekuje se da će Samit biti prilika za reafirmisanje zahteva Srbije da Caričin grad, manastir Manasija, Bač, Rajačke pivnice i Smedervska tvrđava budu upisani na Uneskovu listu svetske kulturne baštine, odnosno da se priključe Starom Rasu sa Sopoćanima, manastirima Studenici i Visokim Dečanima, Pečkoj patrijaršiji, Bogorodici Ljeviškoj, i manastiru

Gračanica koji su već deo svetske baštine.

Predstavnici Srbije na Samitu će posebno pokušati da pažnju kolega usmere na nama važno pitanje: zaštitu i očuvanje srpskih srednjovekovnih i drugih kulturnih spomenika na Kosovu. Zbog toga dolazak gospođe Irine Bokove ima posebnu važnost po domaćine Samita – naročito u svetlu svežeg sećanja da je na

35. redovnom godišnjem zasjedanju Komiteta za svetsku baštinu Uneskoa održanom krajem juna u Parizu, “vođen pravi diplomatski rat” kako je ministar inostranih poslova Vuk Jeremić opisao tamošnji razgovor o srpskim spomenicima kulture na Kosovu i Metohiji. Na pitanje o tom problemu, ministarka Zorica Tomić je podsetila da njihov status štiti rezolucija UN-a 1244, “koja je pre svega obavezujuća za Unesko kao specijalizovanu agenciju UN-a”. Podsetila je i “da je interkulturalna komunikacija jedan od najboljih načina da se promovišu univerzalne humanističke vrednosti, pre svega vrednosti dijaloga i uvažavanja različitosti, kao i prilika da se na delu manifestuje otvorenost za saradnju na zajedničkim projektima”.

Učesnicima Samita će u radu pomoći akciona platforma koju će im predložiti učesnici Okruglog stola, odnosno ministarske konferencije koja se održava danas, dan pre Samita, u Beogradu u Legatu “Čolaković” Muzeja savremene umetnosti. Umetnici i profesionalci iz domena kulture i umetnosti iz zemalja regiona pozvani su da govore o svojim iskustvima u regionalnoj saradnji, odnosno o “Savremenoj umetničkoj produkciji u regionu Jugoistočne Evrope – nasleđu za budućnost”. Završnoj sesiji će prisustvovati ministar kulture, informisanja i informacionog društva Predrag Marković i ostali ministri nadležni za kulturu zemalja učesnica Samita.

U Muzeju savremene umetnosti objašnjavaju da organizovanjem Okruglog stola žele “da u potpunosti i na najbolji mogući način iskoriste ogroman kulturni i politički potencijal međumetničke komunikacije u regionu”. Ističu da je “emancipatorska i kritička umetnička praksa kao polje slobodnog dijaloga i demokratizacije kulture oruđe kojim gradimo budućnost u kojoj će i ta umetnost postati deo baštine čovečanstva” podsećajući da “savremena umetnost ne prepoznaje granice kao linije razdvajanja” i da “često prethodi političkim i ekonomskim integracijama”. Trivo Indić, predsednik Nacionalne komisije za saradnju sa Uneskom, očekuje da će “najviše reči biti o razvoju i promociji savremene umetnosti, njenih praksi i institucija u regionu”.

Dobrim rezultatima Devetog samita i njegovog Okruglog stola, rezultatima koji će nas približiti, kako se očekuje, doprineće i ambijenti elegantne zgrade Legata “Čolaković” na Dedinju, i nekadašnjeg rimskog grada Viminacijuma.

◀
Sonja Ćirić

Foto: Milovan Milenković

Viminacijum

Osnovan u prvom veku nove ere, bio je jedan od najznačajnijih legijskih logora na Dunavu, a izvesno vreme i glavni grad rimske provincije Gornje Mezije, koja je obuhvatala najveći deo današnje Srbije, severnu Makedoniju i deo severozapadne Bugarske. Površina njegove uže gradske teritorije bila je 450 hektara, a šire 220. U njemu je živelo trideset do pedeset hiljada stanovnika – što je antički ekvivalent današnjem Beogradu. Danas je ispod neizgrađenog zemljišta, što ga čini raritetom. Na lokalitetu su dostupni mauzolej i nekropole sa grobovima, freske iz kasnoantičkog perioda, ostaci ulice i kanalizacije, severna kapija logora koja je izlazila na Dunav, terme na čijim zidovima su freske, ostaci amfiteatra koji je mogao da primi i do 12.000 gledalaca. Arheolozi pokušavaju da spasu i obnove ono što su uništili Huni u petom veku nove ere, a zatim i svi ostali. Trenutno se obnavljaju amfiteatar i akvadukt koji će Viminacijum opet spojiti s Dunavom.

Viminacijum se nalazi u blizini Starog Kostolca, 12 kilometara od Požarevca.

Foto: Milovan Milenković

Foto: Darko Stanimirović

Inicijative: **Belgrade Raw – fotografski kolektiv**

Beograd bez botoksa

U vreme kada je sve dizajnirano, fotošopovano, botoksirano, “umiveno”, ono što je ekspresivno i iskreno doživljava se kao neka nova poetika. Momci iz foto-kolektiva Belgrade Raw pozvani su da se priključe umetnicima koji predstavljaju Srbiju na manifestaciji “Donumenta 2011”, koja počinje 15. septembra u Regenzburgu

“MI SE NE bavimo onim što je suprotno od uobičajene predstave ‘lepog grada’, ne tražimo ružan grad. Jednostavno, mi lepotu grada vidimo na drugi način, vidimo je u onome što je svakodnevica, a to je uglavnom potisnuto duboko ispod ‘šminke’ klasične turističke fotografije”, kaže za “Vreme” Nemanja Knežević, fotograf, jedan od petorice članova foto-kolektiva Belgrade Raw.

U vreme kada je “slanje pozitivne slike u svet” i “pozitivne poruke” postao imperativ u javnom govoru, a i pripadajućem stvaralaštvu, u vreme kada je sve dizajnirano, fotošopovano, botoksirano, “umiveno”, ono što je ekspresivno i iskreno doživljava se kao neka nova poetika. Petorica beogradskih fotografa, Nemanja Knežević, Andrej Filev, Luka Knežević Strika, Darko Stanimirović i Milovan Milenković, fotoreporter nedeljnika “Vreme”, okupili su se oko zajedničke ideje fotografisanja grada u kom žive. Našli su se na internetu, izlažu na *Flickr*u, fotografišu u Beogradu i sebe zovu Belgrade Raw (Sirovi Beograd).

Organizovali su se kao fotografski kolektiv pre dve godine sa željom da život Beograda

predstave baš onakvim kakav on jeste. “Za nas svakodnevni život, koji možda nekome ne izgleda naročito atraktivno, predstavlja duh vremena u kome živimo, i upravo je to ono što mi pokušavamo da zabeležimo”, kaže Nemanja Knežević. Iako se ne ograničavaju samo na uličnu fotografiju, ona ipak predstavlja najveći deo njihovog opusa. Slikaju sve što im privuče pažnju, ljude, ulice, ptice, fasade. Ulaze u klubove, parkove, kafane, kao i svi koji konzumiraju život u gradu. Autori koji čine ovaj kolektiv su nezavisni u odabiru teme, zajednički im je jedino Beograd. Do sada su objavili nekoliko stotina fotografija, a ono što ih čini posebno zanimljivom grupom jeste poziv svima koji su zainteresovani da grad fotografišu “svojim očima” da se uključe u aktivno dokumentovanje svakodnevice.

Da iskrenost koju Belgrade Raw potencira u izrazu, fotografišući prizore koji nisu uvek laki za oko, i nije tako nepoželjna, dokazuje njihovo prisustvo u medijima. Do sada su gostovali u nekoliko televizijskih emisija i dali intervjuje za najtiražnije dnevne listove. Ovog leta su izlagali u Lajpcigu, Malmeu i Herceg Novom.

Polovinom septembra u Regenzburgu počinje godišnja manifestacija “Donumenta”, a selektor Miroslav Karić, kustos umetničke asocijacije Remont, pored mnogobrojnih umetnika koji predstavljaju Srbiju odlučio se i za Belgrade raw. U razgovoru za “Vreme”, kaže da se za ove mlade beogradske fotografe zainteresovao čim je saznao za njihov rad: “Zaintrigirao me pre svega njihov model delovanja, kao i način na koji su odlučili da prezentuju svoju fotografsku aktivnost, ali i da druge uključe u dokumentovanje svakodnevnog života naše prestonice. Njihov potencijal je u svežem, autentičnom, iskrenom pristupu u beleženju i dočaravanju urbanog ambijenta i identiteta jedne sredine, sa svim njenim kompleksnostima i paradoksima. Hteo sam da publici predstavim nekog ko se bavi nepatvorenim iskustvom života u Beogradu.” Srbija će na “Donumentu” predstaviti rezime stanja na umetničkoj sceni, a prema rečima kustosa, Belgrade Raw su se “našli u selekciji kao mlade snage koje kroz formu udruživanja i samoorganizovanja krče sebi put na sceni i pronalaze način da aktivno participiraju u društvenom životu”.

Foto: Andrej Filev

Donumenta 2011.

“Donumenta” je godišnji događaj na kome se predstavlja umetnost i kultura zemalja Dunavskog regiona i održava se od 2003. godine u nemačkom gradu Regenzburgu. U saradnji sa selektorima zemlje-gosta na “Donumentu” se prezentuju aktuelne produkcije iz oblasti likovne umetnosti, muzike, književnosti, savremenog plesa, teatra, filma. Od 2003. godine na ovoj manifestaciji su učestvovali: Ukrajina, Moldavija, Bugarska, Austrija, Rumunija, Hrvatska, Slovačka, Mađarska. Ove godine zemlja koja se predstavlja je Srbija, a selektor je Miroslav Karić, kustos umetničke asocijacije Remont. Predstavljanjem domaće recentne umetničke i kulturne produkcije Srbija postaje deo međunarodne platforme za kulturnu razmenu podunavskih i zemalja jugoistočne Evrope.

Izložba se održava u nekoliko izlagačkih prostora u Regenzburgu, a umetnici koji su odabrani su: Aleksandar Dimitrijević, Aleksandrija Ajduković, Ana Adamović, Biljana Đurđević, Dorijan Kolundžija, Dubravka Sekulić, Dušica Dražić, Ivan Grubanov, Ivan Petrović, Jamesdin, Katarina Zdjelar, Mileta Prodanović, Milica Tomić, Nikola Džafo, Siniša Ilić, Slavimir Futro, Škart, Uroš Đurić, VacuumPack, Vladimir Nikolić, Žolt Kovač i Belgrade Raw.

Radovi Belgrade rawa mogu se videti na adresama www.belgraderaw.com i www.twitter.com/belgraderaw, a oni koji žele da svojim fotografijama predstave doživljaj grada, slike mogu da šalju na www.flickr.com/groups/belgraderaw.

Tanja Jovanović

Foto: Luka Knežević-Strika

Foto: Nemanja Knežević

Kit Ričards i život o struni

Rokenrol polako postaje školska lektira kroz nove knjige koje beleže suštinu ovog iskustva

“It’s not just about living forever, Jackie, the trick is living with yourself forever.”

(KIT RIČARDS se u ulozi oca obraća kapetanu Džeku Sperou)

ODUVEK SMO ZNALI sledeće: kad se knjiga rokenrola jednom ipak bude zaklopila, veliko poglavlje pripašće Kitu Ričardsu. Jedino što nismo znali da će ga on sam napisati već danas i da će stvarno imati neverovatnih 576 strana.

Naravno, Ričards je najoriginalniji od originalnih buntovnika, i ovakva šok taktika potankog iznošenja svega kako je zaista bilo nije mu nimalo strana. Kao gitarista Rolingstonsa godinama je definisao šta gitara u rokenrolu treba da radi, ovako ili onako utičući na sve gitariste koji su ikad pokušali da ga sviraju. Kao član te grupe definisao je i otpadnički izgled evropske rokenrol zvezde. Da ne pričamo o svim onim anegdotama mitskih proporcija sa turneja iz ekscjesima prebogatog zlatnog doba rok muzike, čija su glavna perjanica godinama bili baš Rolingstonsi, a Ričards najživlji učesnik i pokretač svih zbivanja. No, u njegovom slučaju, usta su uvek bila široko otvorena, jezik dug, a srce se nosilo napolju, pa je i knjiga baš takva.

Kitov autobiografski zapis zato počiva na najsolidnijim temeljima proživljenog – na magiji stvarnih događaja – i ima veće posledice nego što bi se moglo očekivati. Ovaj pisani poduhvat sa *breakthrough* naslovom *Život* – nastao u saradnji sa engleskim novinarom Džejsom Foksom, koji je pet godina jurio nemirnog Ričardsa dok je ovaj jurcao po raznim kontinentima, pokušavajući da ga intervjuiše i zabeleži sve priče – pojavio se jesenas, a danas je veliki hit širom sveta (zahvaljujući Laguni upravo pretočen u naš jezik). Nije ni čudo da je reč o mini fenomenu kada je u pitanju ovako jedinstvena knjiga: Ričards ne samo da je jedan od glavnih aktera nastajanja rok kulture u njenom modernom obliku nego i osoba koja prepričavajući samo ono što mu se usput desilo u stvari stalno oživljava rokenrol kao iskustvo i daje mu smisao, vodeći nas kroz razne kontekste,

od glamurozne vožnje jahti na Azurnoj obali do mračnih sporednih ulica Los Angelesa, od Natali Delon do Grema Parsonsa, sve dok ne shvatimo šta bi rokenrol mogao biti.

Ne lupati glavu suviše

Deci poznatiji kao otac kapetana Džeka Sproua iz *Pirata sa Kariba*, Ričards je navikao da živi u opasnosti, do danas više puta narušivši sve popularne zdravstvene teorije od kad je svoje vreme deset godina uzastopce proveo na top-listi rok ličnosti čija se smrt očekuje svakog trenutka, kasnije uspešno padajući na glavu sa grane, lomeći sebi rebra u biblioteci, razbijajući lobanju u čamcu, sve to baš tokom dana zasluženog odmora, no to je druga priča.

Ili možda nije? Naime, neke anegdote vezane za Kita Ričardsa pokazuju se kao istinite, a neke ne, no anegdote su svedjedno ono od čega je satkan život kad se priča drugima. Ovde ćemo naći poštene istorijske zabeleške o načinu i okolnostima pod kojima je nastala svaka presudna pesma Stounsa, kao i opsežnu sagu o tome kako ga je sve njegov idol Čak Beri zavladao i zezao tokom snimanja slavnog biografsko-koncertnog filma *Hail! Hail! Rock n Roll*, ali verovatno svi žele da saznaju da li je Kit zaista prevazišao svoju narkomansku fazu menjajući krv više puta i da li je zaista ušmrkao pepeo svog kremiranog oca – no nećete to saznati čitajući “Vreme”, piše u knjizi detaljno.

Iz navedenog štiva ozbiljan čitalac upoznaje nekoliko mogućih portreta Kita Ričardsa, nekoliko njegovih ličnosti: dečaka koji je apsolutno svakog dana dobijao batine na povratku iz škole u svom delu grada, dok nije uspeo da nađe rešenje za ovaj problem, momka koji danima nije jeo da bi njegov bend plaćao savršenog starijeg bubnjara, (Čarlija Votsa), uspešnog muškarca zaljubljenog u prijateljevu ženu (Brajan Džons i sudbinski susret sa Anitom Palenberg), te konačno čoveka na čijem su istinski prijateljskom rameu plakale Džeri, Merijen, Bjanka i druge devojke koje su imale želju da okušaju prevrtljivu sreću u emotivnoj vezi sa njegovim večnim ortakom Mikom Džegerom. Temperamentni romantik starog

kova, koji najviše na svetu voli žene, decu, drugare, gitare i pištolje – redosled zavisi od raspoloženja i doba dana, ali odavno isključuje narkotike, čija je uloga nekadašnjeg stalnog pratioca vrlo detaljno opisana, bez odmaka i sa dovoljno uverljive životne mudrosti tipa: “Spaslo me je to što sam uvek koristio najbolju robu”.

Početne desetine strana ovog ogromnog parčeta čitanja izveštaj su dickensovskog mirisa i ukusa iz prve ruke o čamotnim uslovima u kojima je nastala ljubav za nečim drugačijim u životu, što će se na kraju zvati rokenrol – neke stranice su verovatno najbolje stranice o iskustvu muzičara koji se dirljivo naivno bori za svoju muziku, neke druge su najbolje stranice o odrastanju u Engleskoj krajem siromašnih pedesetih, što je sve predtekst za revoluciju koja se potom desila. Sve do epizode snimanja jednog od najboljih rok albuma svih vremena, albuma *Exile on Main St.* 1972, knjiga ima vrtoglavo ubrzanje i životnost dokumentarca, njen tempo malo usporava tokom drogom razbijenih sedamdesetih, ali ostaje prepuna lucidnih zapažanja i živopisnih skečeva iz blistavih dana rokarske dekadencije, zaključno sa drugim venčanjem (Peti Hansen). Potom spisateljska dinamika lagano pada – ako se izuzme ogorčena tenzija vezana za Džegerov pokušaj započinjana solo karijere u MTV-jem razvaljenim osamdesetim. Onako kako Kit to lapidarno radi, ovo se pretvara u jedan od najboljih opisa iskustva sa rokenrol pevačem i frontmenom: egoizam, samozaljubljenost i nesigurnost idu ruku pod ruku sa dečakim šarmom, seksualnom magijom i umetničkim razlozima.

Osnovna stvar zbog koje vam ovaj tekst iznova vraća osmeh jeste saznanje da je Kit Ričards od početka do danas očigledno ostao deran, koji se usuđuje da radi razne stvari samo zato što mu se hoće. Mik Džeger i Kit Ričards, kao Tom Sojer i Haklberi Fin popularne muzike, po legendi uvek idu tamo gde se ne sme, a ova knjiga je čvrst dokument o tome da su to stvarno i radili. Negde pred kraj ova storijska polako dobija oblik zbirke epizoda iz jednog neverovatnog života, ne ostajući više fokusirana na jedan tok misli, kao da

KIT RIČARDS

glavna ličnost više ne može da se sasvim sabere. Sa druge strane, ni tu se ne može ništa prigoroviti, jer su stvari oko Kita postale jednostavno suviše razučene i pod stare dane pomalo tužne, dok jedan po jedan junak *Života* nestaje sa scene.

Letenje bez dozvole

Ipak, glavina priče pripada jednom veličanstvenom trenutku u kome je časovnik civilizacije preskočio sekundu unapred, oslobodivši neslućenu energiju nove kulturne revolucije. Momenat kad su Rolingstonsi prepoznati kao oličenje neumitne društvene promene desio se 1963, posle njihovog prvog singla, a za vreme njihove prve turneje po Engleskoj. Ričards se jasno seća i glasno beleži kako su taj momenat prepoznavanja obavile devojke. Samo od tog saznanja je dovoljno početi neko novo pisanje rokenrol istorije uveličano za žensku energiju – jer njima je rokenrol bio potreban koliko i dečacima.

Najživlje čemu se možemo približiti u shvatanju šta su Rolingstonsi i na koji način su promenili muziku, a s njom i kulturnu matricu u svoje doba, jesu ti momenti u kojima Kit skromno priznaje da su se nekako našli u centru zbivanja, ali on ne zna kako. Njihov antiestradni stav i antiestablišment praksa, razlikovali su ih od svega do tad poznatog na britanskoj sceni i masa tinejdžera je pohrlila ka ovom svetlu u mraku. Ova scena se potom mnogo puta ponavljala u istoriji rok muzike, sa svakom novom velikom ličnošću ili bendom, ali tad je bila sveža, nepredvidiva i moćna.

Kad je njihov bezobrazno odabran bluz singl *Little Red Roster* novembra 1964. došao na prvo mesto engleske top-liste singlova, a potom stigao i do SAD, Americi je spolja otkriveno njeno sopstveno nasleđe, odnosno način da ono što je do tad viđeno kao crnačka geto muzika, sa one strane rasne barijere, postane deo beličkog omladinskog postkulturnog jezika. Drugim rečima, da nije bilo Rolingstonsa, teško da bi bluz, pa i soul dobili legitimaciju dozvoljene masovne popularnosti

– nije bilo poznatog američkog crnačkog muzičara koji nije ovoga bio svestan i to rekao Ričardsu kasnije. Ovo je samo epizoda koja ilustruje kako je ono što je izgledalo kao utopija kroz Rolingstons postalo moguće – iz ove knjige postaje jasno da u tom trenutku muzika jeste menjala svet, i da svet nije znao šta će mu se desiti.

Naravno, u ono vreme su sve ove storije smatrane za trivijalne, kao i pesme koje su dolazile iz ovog kruga. Tada skoro niko, naime, nije smatrao da je reč o nečem što će ostati i nadživeti vreme i aktere. Za neke filmove, knjige, fotografije, to se možda moglo reći, ali ne i za rokenrol. Danas, ako želite da opišete to vreme, skoro sigurno ćete izabrati i pustiti neku stvar Rolingstonsa. A ako želite da vidite lice rokenrola, pogledaćete u lice Kita Ričardsa.

Jedna nota vodila je drugu

Njegova autobiografija pandan je ovom licu. Mada Ričards priča svoju priču kao da priča viceve, jasno je da ih govori sa smrtno ozbiljnom namerom. Povremeno socijalno prilagođen, povremeno izrazito neprilagođen, ali uvek sa saosećanjem za svakog bližnjeg, sa solidarnošću za svakog učesnika koja se stiče samo na prvoj liniji fronta, uvodi nas u jednu moguću odu slobodi pojedinca, koji sme da uradi sve što poželi, naročito ako je to pogrešno. Od prve do poslednje strane *Život* slavi slobodu izbora odvrnutu do kraja – ali ono što vas konačno drmne jeste spoznaja da je takva predstava o neograničenoj ličnoj slobodi, koja je bila nedohvatna za mnoge i tada, u ono vreme barem ispunjavala nečiji san i obećavala kako ona može da izgleda. Danas je već teško i sanjati o slobodi, jer sužnji zaista više nemaju pojma...

Život Kita Ričardsa zato nije samo dobrodošli odmor od agresivnih uslovnosti savremenog sveta – njen intimni i direktni govorni jezik prilagođen pisanoj reči u stvari je onaj kojim bi Rolingstonsi pisali kad bi pisali, i poručuje ono što bi oni poručili kroz taj medij. Sama činjenica da neko ceo svoj životni koncept, osim na teškom radu i potrebi da se iskaže kroz muziku, zasniva na tome da čini samo ono što *hoće*, te da je tako nešto nekad bilo moguće – danas nam služi kao podsetnik koliko je svakodnevnica preprogramirana, a broj životnih mogućnosti koje se mogu sasvim slobodno izabrati, a da nisu ponuđene kao gotovo rešenje na nekoj polici, mnogo manji i užinego u vreme kad se Ričards u prigradskom Dartfordu latio plastične gitare koja je, naizgled nedohvatna, visila visoko na zidu.

Dragan Ambrozić

In memoriam

Dragan Klaić

(1950–2011)

Dragan Klaić, ugledni teatrolog, kulturni analitičar, predavač na više evropskih univerziteta, dugogodišnji direktor Holandskog pozorišnog instituta, pozorišni kritičar i esejista, preminuo je 25. avgusta u 62. godini u Amsterdamu. U izuzetno bogatoj, raznovrsnoj i dinamičnoj karijeri, Klaić se kao visoko cenjeni stručnjak bavio savremenom izvođačkom umetnošću, evropskom kulturnom politikom, i interkulturalizmom. Rođen u Sarajevu, Klaić je studirao i diplomirao u Beogradu na Odseku dramaturgije Fakulteta dramskih umetnosti. Doktorirao je, iz oblasti pozorišne istorije i kritike, na američkom univerzitetu Jejl 1977. godine. Od 1978. do 1991. bio je profesor Istorije svetske drame i pozorišta na Fakultetu dramskih umetnosti u Beogradu – generacije studenata pamtiće ga po vrsnom znanju, pedagoškom entuzijazmu i predavačkoj inovativnosti. Klaić je bio i jedan od najznačajnijih pozorišnih kritičara osamdesetih godina, dugogodišnji voditelj Okruglih stolova BITEF-a, saradivao je sa nekima od najznačajnijih pozorišnih stvaralaca tog vremena, osnovao je evropski pozorišni časopis "Euromaske", čije je izlaženje prekinuo 1991. godine rat u Jugoslaviji. Posle toga, Klaić je otišao u Holandiju i postao direktor Holandskog pozorišnog instituta u Amsterdamu. Tokom devet godina njegovog mandata, ta institucija je postala savremena i dinamična, otvorena za evropsku saradnju i projekte. Predavao je na Univerzitetu u Amsterdamu, u Lajdenu, Beogradu, Budimpešti, Istanbulu i Bolonji. Koncipirao je i održao i niz radionica i letnjih škola širom sveta. Njegovo poslednje objavljeno delo je *Mobility of Imagination: A Companion Guide to International Cultural Cooperation (Mobilnost mašte: Priručnik za međunarodnu kulturnu saradnju)*. Iduće godine biće objavljena Klaićeva najnovija knjiga *Resetting the Stage: Public Theatre Between the Market and Democracy (Promena scenografije: Javni teatar između tržišta i demokratije)* u Bristolu. O značaju rada i dela Dragana Klaića i dubokom pečatu koji je ostavio u evropskoj i svetskoj kulturi, svedoče i brojni napisi u svetskoj štampi i na mnogim kulturnim portalima, koji ovih dana izlaze povodom njegove smrti.

Katarina Pejović

Donja strana stvarnosti

- Slobodan Tišma: BERNARDIJEVA SOBA
► Kulturni centar Novog Sada, 2011.

Odjednom, creva su mi proradila, morao sam da požurim u stan. Kada sam se popeo gore, ve-ce je bio zauzet, onaj debeli je bio unutra. Bio sam strahovito ljut. Rekao sam mu da požuri, da ne mogu da izdržim, na šta mi je on odvratio da se strpim.

Počeo sam da lupam po vratima, ali on nije mario. Setio sam se kupatila, tamo je bila još jedna klozetska šolja, ali i kupatilo je bilo zauzeto. Trčao sam od ve-cea do kupatila, nekoliko puta, ali ništa nije vredelo. Ukenjao sam se, ne sasvim, ali pustio sam malo u gaće, tako mi je bilo lakše. Zbilja žalosno, u rođenom stanu. Ali ja nisam bio gazda, nikome nisam ulivao respekt, niko me nije uzimao ozbiljno.

Kao da je zbirkom priča *Urvi-dek* iz 2005. (v. "Vreme" br. 760) "pod stare dane" započeo sasvim novi i sasvim plodan literarni život, Slobodan Tišma – jedna od nezaobilaznih ličnosti novosadske likovno-muzičko-književne avangardne scene još od ranih sedamdesetih – od tada ispisuje *kriptonovosadski*, to jest "urvi-dečki" prozni triptih koji ga, možda za mnoge i neočekivano (naravno za poslovično arogantne i neupućene), više nego solidno pozicionira na onoj poluimaginarnoj mapi savremene srpske proze, onoj koja bi imala detektovati i reflektovati samo ono vredno, ono novo, ono drugačije... Naime, prvo ta knjiga, a potom i roman *Quatro Staggioni* (v. "Vreme" br. 986) do tada nekako odveć skrajnutog i samozatajnog Tišmu su, u izvesnom smislu, po prvi put učinile jače "vidljivim" u svetu "relevantne" proze srpskog jezika, a da pri tome sam pisac nije ni na koji način izneverio svoj osebojan glas. A ovde govorimo o onoj vrsti osebojnosti i autentičnosti – sasvim po strani od svakog izveštačenog i napornog prenemaganja wannabe avangardista & undergroundista bilo koje fele i pasmine... – koja je do te mere nedvojiv deo autorskog sveta da

Slobodan Tišma, sve i kad bi hteo – a teško da bi hteo – ne bi mogao da je se odrekne... Prostice rečeno, prozni tekst Slobodana Tišme, uzmete li bilo koju njegovu stranicu u ruke, prepoznaćete i ako ne vidite ime autora štiva koje vam se našlo u ruci. Ono što tu tekstualnost možda prevashodno određuje jeste radikalno pesnički pristup proznom tekstu i vaskolikom "radu u jeziku" i njegova nesputana asocijativnost i anarhoidna zaigranost, na neki začudan i začuđujući način kombinovana sa stanovitom lo-fi skromnošću pripovedačkog subjekta trajno i opsesivno sklonog "miniranju" svakog svog potencijalno tvrdog iskaza koji mu zamiriše na inherentnu autoritarnost tzv. zdravorazumskog diskursa, dakle, subjekta koji se više od svega grozi bilo kakvih Velikih Reči, Priča i Događaja. Zato se u njegovim prozama, na jednom nivou, uglavnom "ne dešava ništa", mada koliko na onim ostalim nivoima sve vrvelo od malih, poganih egzistencijalnih drama...

Tišmini "noseći" junaci takvi su da njima nekako i ne može da se "dogodi" bilo šta senzacionalno (a još manje oni mogu da se *dogode* bilo kome ili čemu) mada preko njih uredno prolaze i

šleperi i tenkovi pomahnitale Istorije, reže politički režimi, kevcu umetničke i medijske huljice, obrušavaju se na njih svakovrsne intimne katastrofe... Tako je i u najnovijem, kratkom Tišminom romanu *Bernardijeva soba*. Njegov je narator Pišta Petrović karakteristično tišminski pasivni iliti "slabi subjekt", lik koji zapravo teži svojevrsnom socijalnom samoutrnuću, skoro totalnoj nevidljivosti za radare "društva", od kojeg ionako ne očekuje ništa i u čijim *muškim, odviše muškim* igrama moći ne sudeluje. Pišta je Petrović neuspeli student raznih umetnosti, neostvareni umetnik, po standardnim merilima nedefinisana egzistencija, jedna od za svet njegovih proza karakterističnih "fluidnih" persona koje vegetiraju na margini Velikih Priča, ne želeći da se dislociraju odatle, mada to nikako ne znači da neće biti prisilno deložirani, i to napolje, preko ruba egzistencije, pa na koncu i Priče same... Baš kao što će i Pišta biti deložiran iz vojnog stana, u nekadašnjem vlasništvu njegovog oca koji je pak, posle raspada zemlje "ostao na drugoj strani". No, biće to samo finale, do kojeg treba da se dogodi svašta. Pišta će ionako u tom stanu, bežeći od ispraznosti i samoće i "glumeći frajera" okupiti ekipu gradskih poluumetnika, propalih političara i svakovrsnih drugih zgubidana, koji će ga polako istiskivati odande, sve dok se ne odluči da se useli u olupinu automobila parkiranog pred njegovom limanskom zgradom. U tom limenom "telu, oklopu" zapravo započinje Piština priča, sastavljena od fragmenata snovitih događaja koji se jesu ili nisu odigrali (poput saobraćajne nesreće u kojoj, Pištinom posrednom krivicom, gine nepoznata devojka), i od krhotina nejasnih,

nedorečenih uspomena na bivši život pod sumnjivo zaštitničkim okriljem razvaljene države i rasturene porodice (otac u Splitu, majka u hipi komuni negde na jugu Srbije...), od kojeg nije ostalo ništa doli jednog stana koji samo što mu nije oduzet, i u njemu navodno jako vrednog nameštaja, kreacije čuvenog umetnika Bernarda Bernardija, koji međutim možda i nije Bernardo, a i taj nameštaj možda i nije tako vredan i tako njegov...

U poređenju s prethodnim romanom, *Bernardijeva soba* gotovo da je "klasičan" roman linearne naracije, ali to treba prihvatiti krajnje uslovno, jer kod Slobodana Tišme malo je toga u goloj "priči" a mnogo u jeziku i, kako se ono kaže, *atmosfera* kojom njegova proza zrači. Zanimljivo, Tišma ponavlja jedan uspeli trik iz prethodne knjige, to jest, na kraju romana nalazi se poglavlje pisano "samo za veoma nestrpljive" u kojem autor zapravo sasvim precizno *prepričava* sopstveni roman, sažima njegovu "radnju" na nekoliko strana! I tu vidimo čaroliju jezika na delu: zaista je *dovoljno* pročitati to kratko poglavlje i znaćete sve bitno o tome "o čemu se radi" u *Bernardijevoj sobi*. A opet, to je savršeno nevažno i time ne dobijate baš ništa, jer se sve bitno nalazi na onih prethodnih stotinak stranica. A šta je to *bitno*? Pa, recimo to ovako: umetnički vrlo upečatljivo ostvarena slika trajnog raspadanja jednog "čvrstog" sveta u kojem smo imali proživeti svoje živote, a od kojeg nije ostalo ništa. Kao ni od bilo kojeg drugog sveta, jer Tišma u te Velike Sveto-ve ionako ne veruje; radije se priklanja zagrcnutim solilokvijima svojih "slabih subjekata" koji žive jednu *donju stranu stvarnosti*. Za šta je, bogme, potrebna povelika hrabrost, bilo da ste Pišta Petrović ili Slobodan Tišma.

Teofil Pančić

Munja

Svetsko prvenstvo u atletici održava se u korejskom gradu Dageu. Atletska takmičenja su za mene najlepší deo tradicionalno dosadnog letnjeg **TV programa**. Od detinjstva volim celodnevne prenose, spuštene roletne, napolju vreline leta, a na televizoru neki fantastični sportisti postavljaju nove svetske rekorde. Atletika je zaista kraljica sportova jer tu (osim dopinga) nema prevare, najčešće pobeđuje najbolji i najspremniji, jer su atletičari sačuvali duh olimpizma, poštenja i ne ponižavaju protivnike. Drugi aspekt atletike koji volim jeste njena suština koja čoveka tera da **se nadmeće sa samim sobom**, da nadmaši samog sebe i ljudske sposobnosti stalno pomera do krajnjih granica prirode. Atletika nam pomaže da bolje razumemo kako funkcioniše ljudsko telo, kako duh i motivacija pomažu ili odmažu sportisti, pa je atletičar nalik na kosmonauta na zemlji. Dok gledate vrhunskog sportistu, možete samo da nagađate kako on pred sobom vidi stazu, protivnike, kako oseća svoje telo, da bi se konačno desio trenutak čarolije – kada se postavi novi rekord. Vidite seriju pokreta koje je čovek **uvežbao do perfekcije**, vidite da je svaki pokret pod potpunom kontrolom duha, čujete publiku i onda se desi taj izbačaj, skok, hitac ili trka u kojoj čovek pobeđi sebe. Onda nastaje ushićenje i orgazmički doživljaj koji se sa atletičara prenosi na publiku. Ovaj doživljaj je toliko jak da je verovatno razlog zbog kog su pobednici atletskih takmičenja imali status polubogova. Čovek je nadrastao sebe, preskočio **ograničenja prirode** i približio se bogovima Olimpa. Ove godine, tu radost pobede i novog rekorda svet je očekivao od šampiona Useina Bolta iz Jamajke. On je toliko glatko prošao kroz uvodne trke, da je sebi čak dozvolio da se u polufinalu smeje u poslednjim metrima, da namerno prikoči, da pogleda u semafor sa rezultatom.

Bolt je toliko **superioran** da se u finalnoj trci nije ni postavljalo pitanje pobednika, već rezultata. Publika je navijala za rekord.

Onda dolazimo do onog dela prenosa kada kamera ide od sportiste do sportiste, vidite njihova najbolja vremena, tu pada busanje u grudi, ljubljenje grba, slanje poljubaca i igra zavođenja sa kamerom. Bolt je u tome nenadmašan, jer ima zarazan smeh, bazičnu radost deteta koje trči najbrže u selu, nadimak mu je Čovek munja. Ovog puta pokazao je i na frizuru i izveo mali performans pantomime. Njegovi protivnici u trci su hodali poput pantera u kavezu, napred-nazad, kao da šetkajući se dolaze do nevidljivog zida.

Na kraju – prilikom starta, Bolt je krenuo ranije i **zato je diskvalifikovan**. Posle toga je start ponovljen i pobeđio je momak sa Jamajke, koji trenira sa Useinom Boltom. Na ponovljenom snimku neuspešnog starta vidi se bolna grimasa svetskog šampiona kada u deliću sekunde shvati da je pogrešio. Prerani start, gotovo kao prerani finiš sa lepom devojkom, noćna mora svakog muškarca.

Ne može odmah opet, moraš da sačekaš sledeću priliku. Ova erotsko- atletska komparacija nije zlonamerna, jer u oba slučaja zadovoljstva mozak luči istu vrstu hemijskih potkrepljivača. Zato je neuspeo start hladan tuš, telesno razočaranje, psihološki kvrc, uzbuđenje koje je pobeđilo nad pravilima trke.

Dobro, ima li ovaj neuspeli start nekakvo psihološko naravoučenje, jer danima ne mogu iz glave da izbacim sliku bolne grimase Useina Bolta. Ne mogu da sebe ubedim kako je strpljenje majka mudrosti, jer bi to bio put u proračunatost. Neki veruju da su se Jamajčani dogovorili, pa je novac od nagrade ovog puta otišao kolegi, a Bolt će da zaradi od sledećeg obaranja rekorda. Setite se samo kako je Sergej Bubka postepeno podizao **rekord u skoku sa motkom**, kada je sam sebi bio konkurent, daleko iznad domašaja ostalih konkurenata. Ja ipak verujem (ili želim da verujem) da Usein Bolt toliko voli da trči, da je poput deteta koje ne možete zadržati kada jurca sa drugarima. Zamislite onda dubinu paradoksa svetskog šampiona koji najviše na svetu želi da pobeđi i da se trka, a tu svoju želju mora da suspregne sve do momenta kada se začuje startni hitac. Da biste shvatili kako je kratak taj trenutak, zamislite da iz stanja zategnutosti celog tela u startnoj poziciji vaše telo kao tempirana **bomba** mora da eksplodira i izbaci vas nekoliko metara unapred. Zbog svega ovoga i dalje ću navijati za Munju!

Velika scena „Ljuba Tadić“

- 14 Sreda u 20.00 **NJE SMRT BICIKLO**
(da ti ga ukradu)
Biljana Srbjanović, reditelj Slobodan Unkovski
- 15 Četvrtak u 20.00 **METAMORFOZE**
Po Ovidiju Aleksandar Popovski, Jelena Mijović
reditelj Aleksandar Popovski
- 16 Petak u 20.00 **ROĐENI U YU**
reditelj Dino Mustović
- 21 Sreda u 20.00 **KRENUO SAM KA KUĆI**
ALI NISAM USAO
Théâtre Vidy-Lausanne E.T.E, Švajcarska,
režija: Heiner Goebbels, Festival BITEF
- 22 Četvrtak u 20.00 **KRENUO SAM KA KUĆI**
ALI NISAM USAO
Théâtre Vidy-Lausanne E.T.E, Švajcarska,
režija: Heiner Goebbels, Festival BITEF
- 4 Utorak u 20.00 **VIŠNJIK – PREMIJERA**
oktozar Anton Pavlović Čehov, reditelj Dejan Mijač

Teatar „Bojan Stupica“

- 17 Subota u 20.00 **ELIJAHOVA STOLICA**
Igor Štik, reditelj Boris Liješević, Festival BITEF
- 18 Nedelja u 20.30 **DRAMA O MIRJANI**
I OVIMA OKO NJE
Ivor Martinić, reditelj Iva Milošević

JUGOSLOVENSKO DRAMSKO POZORIŠTE
i GRAD TEATAR – BUDVA

Anton Pavlović Čehov

VIŠNJIK

Reditelj Dejan Mijač

Scenograf: Darko Nedeljković

Kostimograf: Leo Kulaš

Muzički saradnik: Vlada Pejčević

Scenski govor: Ljiljana Mrkić-Popović

LICA:

Ranjevka Ljubov

Andrejvna: JASNA ĐURIČIĆ

Anja: JELENA PETROVIĆ

Varja: JELENA ĐOKIĆ

Gajev Leonid Andrejevič: SVETOZAR CVETKOVIĆ

Lopahin Jermolaj

Aleksejevič: BORIS ISAKOVIĆ

Trofimov Petar Sergejevič: BOJAN DIMITRIJEVIĆ

Simeonov-Piščik

Boris Borisovič: BRANKO CVEJIĆ

Šarlota Ivanovna: NADA ŠARGIN

Epihodov Semjon

Pantelejevič: NIKOLA VUJOVIĆ

Dunjuša: HANA SELIMOVIĆ

Firs: VLASTA VELISAVLJEVIĆ

Jaša: NEBOJŠA MILOVANOVIĆ

Prolaznik: ANDREJ NOSOV

Jugoslovensko dramsko pozorište
Kralja Milana 50, 011/2644-447, 3061-957
www.jdp.rsBlagajna radi od 10 do 13 časova i od 18h do početka predstave,
nedeljom od 18h do početka predstave.

Meksiko: Rat protiv narko-kartela

Ubicama na ubice

Santjago Loera je na zgarište Kazina Rojal došao da potraži mlađeg brata Migela Anhela, po zanimanju kuvara. On je prošlog četvrtaka posle podne došao u kazino da potpiše ugovor o angažovanju u kuhinji. “Migel je tu”, kaže tužno Santjago i pokazuje na leševe spržene do neprepoznatljivosti. Vlasti su ga zamolile za DNK uzorak zbog utvrđivanja identiteta leševa, među kojima je najverovatnije i njegov brat. Francisko je tražio svoju 47-godišnju majku Sonju, pasioniranu kockarku, koja je najmanje četiri puta nedeljno navraćala u kazino. “Volela je igre na sreću”, govori njen sin dok pretražuje leševe.

Naoružani maskirani napadači uleteli su 25. avgusta u Kazino Rojal u gradu Monterej na severu Meksika. U požaru koji su izazvali poginule su 52 osobe. Preživeli kažu da su napadači pretili gostima, pustili zaposlene da izađu, a zatim polili benzinom tepihe. Odjeknula je eksplozija, ljudi su počeli panično da beže.

U trenutku kada se napad odigrao u kazinu je bilo stotine ljudi.

Grad Monterej, koji naseljava oko četiri miliona stanovnika, bio je do pre dve godine simbol razvoja i prosperiteta, ali je u poslednjih nekoliko meseci postao poprište nasilnih obračuna mafijaških klanova Zetas i Zaliv. Prošlog meseca je u jednom baru izrešetano 20 ljudi, na mestu pokolja pronađene su torbe sa drogom. Predsednik Meksika Felipe Calderon brutalni napad na kazino nazivao je “varvarskim činom terora” i najavio još odlučniju borbu protiv kartela. Hiljade vojnika i saveznih agenata sada opsedaju sve kockarnice u gradu koje su do daljnjeg zatvorene. Uhapšene su tri osobe i konfiskovano oko 1500 mašina za igre na sreću iz 11 kazina. Vlasnici Kazina Rojal, izvesni Horhe Alberto i Raul Roha Kantu, izjavili su da su spremni da daju izjave policiji. Otvoreno je pitanje da li iza preduzeća *CYMSA Corp.* i *Vallarta Attractions and*

Emotions, u okviru kojih posluje Kazino Rojal stoji narko-kartel, da li je ovaj napad povezan sa obračunom bandi, da li je u pitanju bio neplaćeni reket ili nešto drugo?

PROJEKAT DELIRIJUM: Haos nasilja u Meksiku traje već pet godina. Od kada je predsednik Felipe Calderon najavio kampanju protiv narko-kartela krajem 2006. godine, u obračunima povezanim sa trgovinom drogom ubijeno je oko 42.000 ljudi. Meksička policija je početkom leta uhapsila šefa jednog od najvećih narko-kartela u zemlji La Familija (*La Familia*), poznatom po tome što odsecaju glave svojim neprijateljima, čime je zadala težak udarac organizovanom kriminalu. Kartel La Familija je umešan u proizvodnju metamfetamina namenjenog izvozu u SAD, kao i u distribuciju kokaina i marihuane. Šef kartela Hose de Hesus Mendes Vargas, poznat po nadimku El Čango (majmun), uhapšen je na autoputu u srednjem Meksiku. Nije bilo otpora, šef kartela je završio

Narko-karteli su ušli u svaki dom u Meksiku. Da li stric, brat ili drugar iz komšiluka, svako poznaje nekoga ko radi za kartel kao policajac, lokalni funkcioner ili običan mafijaški redov. Nakon krvavog obračuna u jednom kazinu i pogibije 52 ljudi prošle nedelje, vlada Meksika je ponudila 2,4 miliona američkih dolara za informaciju o ubicama. U ratu nemoćne države protiv narko-kartela i međusobnim obračunima kriminalnih organizacija u proteklih pet godina ubijeno je oko 42.000 ljudi

fotografije: Reuters

PORUKA KARTELA: Odrubljena glava i masakr na granici s Teksasom

karijeru, kriminalna grupa je uništena, saopštili su iz vlade.

Mesec dana kasnije američke bezbednosne službe razbile su deo lanca kartela La familija na svojoj teritoriji. Uhapšeno je 2000 trgovaca drogom, zaplenjeno 12 tona droge i 62 miliona dolara. Operacija pod nazivom "Projekat delirijum" trajala je 20 meseci u 12 saveznih američkih država, a u njoj je učestvovalo više od 300 federalnih, lokalnih i stranih agencija. "Projekat delirijum" je druga uspešno izvedena akcija protiv jednog od najnasilnijih meksičkih kartela", rekao je Mišel Leonhart iz agencije za borbu protiv droge (DEA). "La Familija je odgovorna za distribuciju narkotika i bezobzirno i nasilno uništavanje života sa obe strane granice", naveo je Leonhart. Sa druge strane, meksička vojska je sprovela niz akcija hapšenja članova La Familije i rasturanja njihovih kampova, posebno onih namenjenih obuci krijumčara droge.

Tužilaštvo je 12. avgusta saopštilo da je uhapšen i Garsija Montoja, vođa nezavisne organizacije Ruka sa očima (*Mano con Ojos*), koja se odvojila od moćnog kartela Beltran Lejva. Tužilac savezne države Meksiko Alfredo Kastiljo izjavio je da je Garsija bivši desetar marinaca i da je jedno vreme bio policajac na severu Meksika.

"Priznao je da je lično učestvovao u egzekuciji 300 ljudi i da je naredio više stotina ubistava", rekao je Kastiljo. Prema izveštajima medija, organizacija Ruka sa očima borila se sa Kartelom centra za prevlast nad teritorijom u prestonici i njenoj okolini.

SEDAM KARTELA SMRTI: Iako karteli ne kontrolišu neposredno sve oblasti Meksika, njihovi pipci se protežu svuda. Osim što zapošljavaju lokalne bande, vrše pritisak na policiju, vojsku, političare i novinare, njihovi saradnici se nalaze svuda. Zato, gde god ima više od dvadeset ljudi na jednom mestu koji nešto proslavljaju, velika je mogućnost da naoružane

ubice ulete. U gradu Sijudad Huarez, u obračunu kartela Huarez i Sinaloa od decembra 2006. do decembra 2010, nastradalo je 6500 ljudi. Kartela u Meksiku ima sedam, a nezavisnim organizacijama i umreženim bandama u lancu trgovine drogom ne zna se broj: Ruke sa očima, Kartel centra, Južnopacifički kartel, Severnopacifički kartel....

Kartelom Sinaloa komanduje Hoakin Guzman, likom sasvim običan Meksikanac sa gustim brkovima, obrvama i kosom. Ima nadimak Kratki, zbog rasta. On kontroliše obale Pacifika, oblast Sinaloa koja ima dugu istoriju trgovine narkoticima, odakle potiču svi ostali karteli. Sinaloa je najstariji i najžilaviji kartel, mnogi ga smatraju najvećim. Šef kartela Guzman je 2001. godine pobjegao iz zatvora i od tada je nedostupan vlastima. Drugog čoveka organizacije, Ignasija Koronela, vojska je ubila pre godinu dana. Kartel na platnom spisku ima gomilu vladinih i vojnih zvaničnika, a veruje se je ▶

Guzman sklopio dogovor sa vlastima o povlašćenom položaju zarad pružanja korisnih informacija o konkurentskim kartelima.

U julu ove godine otkrivena je najveća plantaža marihuane ikada, koja se prostire na 120 hektara. Ministarstvo odbrane nije preciziralo gde je pronađena plantaža, koja će, najverovatnije, prema dosadašnjoj praksi, biti uništena tako što će biljke biti posećene i spaljene, preneo je AP. Američki i meksički istražitelji pronašli su u novembru osvetljene tunele iskopane između Meksika i San Dijega, opremljene ventilacijom i sistemom za transport droge, najčešće marihuane.

Kartel Zaliv bio je moćan do hapšenja šefa Osijela Kardenasa Giljena 2004. godine. Od prošle godine ovaj kartel vodi krvav sukob sa svojim otcepljenim krilom Los Zetas u Meksičkom zalivu i državama Nuevo Leon i Koa Hula. Ogranak je postao jedna od najvećih kriminalnih grupa, zbog čega su se udružili dotadašnji najveći neprijatelji – karteli Sinaloa, Zaliv i Familija. Sinaloa i Zaliv su vodili rat za prevlast u Tamaulipas 2004/05. godine.

Mafijski iz kartela Los Zetas važe za najbrutalnije. Organizaciju čine bivši specijalci, odlično su naoružani, disciplinovani i obučeni. Primenuju brutalne taktike obezglavlivanja, mučenja i komadanja ljudskog tela. U avgustu prošle godine raskomadali su 72 imigranta i bacili u masovnu grobnicu u pograničnoj dravi Tamaulipas. Sumnja se da su oni izveli napad na kazino u Montereu. Kontrolišu zalivske države i kanale trgovine droge prema Centralnoj Americi. Poznati su po velikom uticaju na snage bezbednosti Meksika, posebno na policiju, a u savezništvu sa klanom Beltran Lejva.

Kartel Huarez kontroliše severni pogranični grad Sijudad Huarez, značajni punkt u trgovini drogom. Kartelom rukovodi Visente Kariljo Fuentes. Poput ostalih kartela, koriste lokalne bande za isporuke narkotika, a glavni ogranak je La Linea, kojima se pripisuje da su izveli bezbroj operacija sa Zetasima u pokušaju da isteraju Sinaloe iz njihove zone uticaja. Huarezi su u savezništvu sa klanovima Zetas i Beltran Lejva.

Kartel Beltran Lejva je potekao iz klana Sinaloa. Osnovani su ga braća Beltran Lejva. Najstarijeg i najmoćnijeg brata Artura 2009. godine ubili su marinci. Posle njegove smrti kum organizacije postaje srednji brat blizanac Hektor Beltran Lejva, koji je i danas na vlasti. Od pogibije prvobitnog šefa i nekoliko glavnih ljudi u kartelu znatno su oslabili što ih je primoralo na savezništvo sa klanom Los Zetas.

Eskadroni smrti

Meksički mediji tvrde da su u borbi protiv narko-kartela državni organi angažovali paravojne "eskadrone smrti", kojima se pripisuju hiljade ubistava i likvidacija. "Te naoružane grupe deluju u sivoj zoni uz odobrenje države", tvrdi levičar i bivši guverner Rikardo Monreal. Neki predstavnici meksičkog senata

smatraju da su se eskadronima smrti priključile stotine otpuštenih policajaca i vojnika i da njih, kao profesionalne ubice, angažuju kako političari tako i preduzeća.

O eskadronima smrti javno je počelo da se govori pre oko dve godine, kada je gradonačelnik San Pedra Garza Garsija, najbogatije zajednice u Meksiku, stupivši na dužnost najavio ubistvo jednog ozloglašenog lokalnog narko-bosa. On je obećao da će angažovati specijalnu jedincu sa zadatkom da likvidiraju naročito opasne kriminalce. To je i uradio, narko-bos je likvidiran.

Angažovanje specijalnih komandosa je meksička realnost, kaže Monreal. Većina guvernera raspolaže svojim plaćenicima, to jest eskadronima smrti, baš kao i preduzimači, zbog sve većeg broja otmica, ucena i ubistava.

Organizacije za ljudska prava u Meksiku skupile su dokaze za postojanje eskadrona smrti u 2000 slučajeva. Tvrde da oni, po kolumbijskom uzoru, tajno deluju pod okriljem države koja ih logistički potpomaže. Javno tužilaštvo nije pokrenulo nijedan slučaj, što se dovodi u vezu sa korupcijom u sistemu pravosuđa. Meksičko pravosuđe pri međunarodnom upoređivanju funkcionisanja pravne države, koje je sprovedla organizacija *World Justice Project*, završilo je na pretposlednjem mestu. Ubistva u ratu oko droge praktično se nikada ne rasvetle. Istražni organi u glavnom se ograničavaju na to da krivična dela pripisuju određenim kartelima bez ikakvih pojedinosti ili dodatne istrage. Proteklih godina u Meksiku je ubijeno najmanje 27 aktivista organizacija za ljudska prava.

Kolumnista Roberto Zamaripa u novinama "Reforma" upozorava: "U Kolumbiji su eskadroni smrti nastali kao grupe za samoodbranu protiv gerile. Pošto su određena područja očišćena od narko-kartela, oni su sami počeli da preuzimaju posao sa drogom i određuju politiku."

Sličnu sudbinu je doživeo i kartel Tihuana, čiji je lider Eduardo Areljano Feliks, uhapšen u oktobru 2008. godine. Današnji šef je njegov nećak Fernando Sančez "Inženjer" Areljano. U rascepu posle hapšenja glavnog kuma nastale su dve frakcije – jedna je uz kartel Sinaloa, a druga uz Los Zetas. Ponovo su se ujedinili posle hapšenja šefa jedne od frakcija i od tada se bore da povrate staru slavu. U senci su kartela Sinaloa, ne usuđuju se još da preuzmu velike poslove već se drže iznuđivanja i otmica.

Državom Mičoakan, prebivalištem predsednika Kalderona, hara klan La Familija, koji se od ostalih razlikuje po religioznosti. Počeli su kao organizacija za borbu protiv droge, a na drugu stranu su se prebacili 2006. godine i taj prelazak su obznanili u diskoteci – na plesni podijum su bacili nekoliko ljudskih glava. Stupili su u brutalan rat sa klanom Zetas, što je i nagnalo predsednika Kalderona sa objavi rat

svim kartelima. Njihov harizmatični lider Nazario Moreno Gonzales ("Najluđi") ubijen je u decembru 2010. godine. Sinaloa je preuzela njihovu teritoriju. Podelili su se u dve frakcije – Vitezove templare i Familiju. Hose Mendes Vargas, uhapšen u junu ove godine, iskoristio je Vitezove templare i Zetase da bi povratio teritoriju.

KAD SE AMERIKANCI UMEŠAJU: Ovoj armiji klanovskih ubica otpor pružaju specijalni timovi ubica za borbu protiv trgovine drogom. Već pola godine meksičke specijalce obučavaju američki specijalci sa dozvolom za ubijanje u okviru projekta "Sparta", sa ciljem formiranja elitnih jedinica za borbu protiv kartela. Američki instruktori su navodno bivši vojni operativci pod ugovorom ("plaćenici") i specijalni agenti iz CIA i Pentagona. "Njujork tajms" i meksički "Univerzal" izvestili su da su "operativci CIA i civili iz redova američke vojske doputovali u

RAT PROTIV DROGE: Meksički vojnik nadgleda spaljivanje 46 tona marihuane

Masovne ostavke policajaca

Posle napada naoružanih bandi na jednu policijsku stanicu u mestu Los Ramones na severu Meksika, oktobra prošle godine, svih 14 policajaca koji su tu radili podnelo je ostavke. Los Ramones se nalazi u pokrajini Nuevo Leon u kojoj se narko-karteli i različite bande bore za prevlast. Policijske stanice su česta meta napada, nekolicina gradonačelnika je ubijena, loše naoružane i slabo obučene lokalne policijske snage posle napada neretko jednostavno napuštaju službu. Predsednik Meksika Felipe Calderon zalaže se da gradsku policiju po potrebi zamene oružane snage.

meksičke vojne baze", kao i da se "elitne američke i meksičke jedinice treniraju u Koloradu". Slična operacija izvedena je 2005. godine u Iraku – u okviru projekta "El Salvador" kontroverzni odredi smrti iz Amerike pomagali su Irancima da se izbere sa pobunjenicima. Njihov zadatak nije bio da ta lica privedu pravdi, već da ih ubiju na licu mesta.

Na terenu se obavlja jedan posao, a u prostorijama DEA i CIA drugi. Preko Zambade Nijebe, uhapšenog u Meksiku kome se u Americi

sudi zbog trgovine drogom, odnosno preko njegovog advokata, koji je ujedno i saradnik šefa kartela Sinaloa, uspostavljena je veza sa mafijaškom vrhuškom. Navodno se američka vlada već odavno tajno dogovara sa šefom kartela Sinaloa Hoakinom Guzmanom o imunitetu u zamenu za informacije o ostalim organizacijama. Zambada Nijebla je na saslušanju tvrdio da su "od početka 2004. godine SAD započele pregovore sa Guzmanom. Spominjao je tajne sastanke agenata DEA u hotelu Šeraton 17. marta 2009. u Meksiku Sitiiju. Kao u nekom konfuoznom scenariju drugorazrednog američkog špijunskog trilera, spominje se i neki Umberto Loja...

To je bilo pre dve godine, a rat kartela je od tada još više eskalirao. U najkrvavijoj, 2010. godini, nastradalo je 15.000 ljudi. Iskasapljenja i obezglavljenja tela su ovog leta iskrsavala, a po običajima trgovaca drogom šake i stopala su razbacivani po različitim delovima oblasti Mičoakan, gde živi i radi predsednik Calderon. Ljudska glava je pronađena u najprometnijoj ulici Akapulka, a stopala i noge, sa porukom za zvaničnike, visili su u centru grada. Akapulko je jedna od najomiljenijih turističkih destinacija Meksikanaca, ali od 2010. godine broj

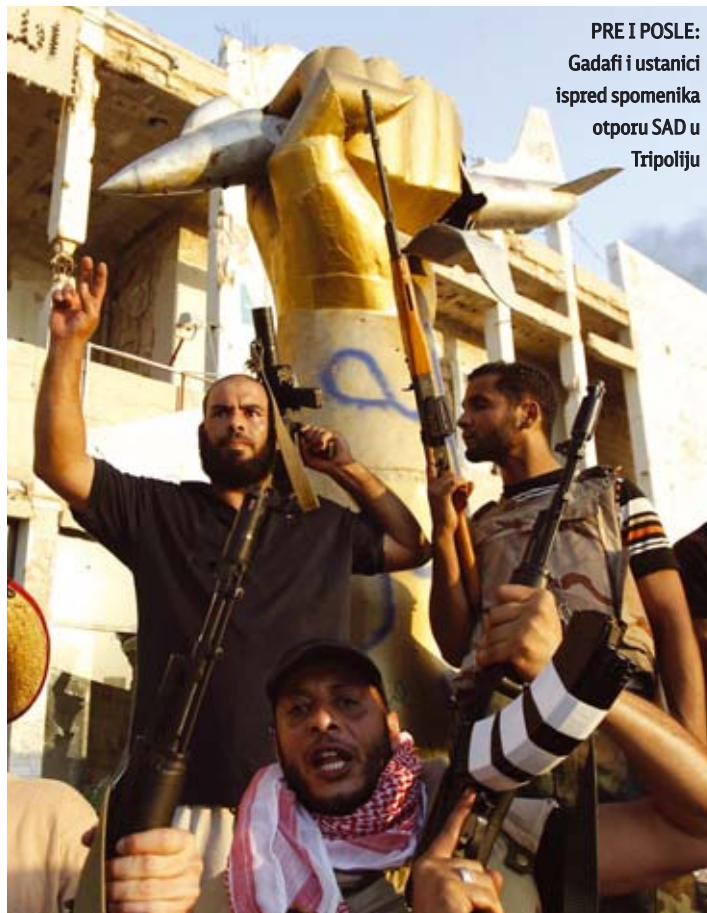
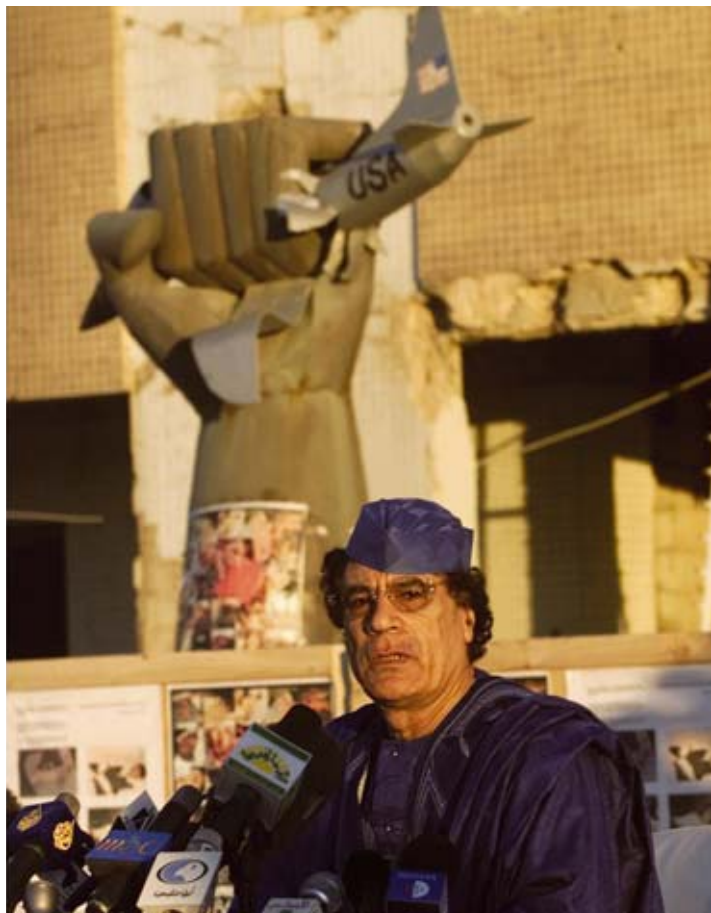
VOĐA KARTELA SINALOA: Joakim Guzman

posetilaca je opao zbog porasta nasilja i sukoba oko prevlasti između narko-kartela.

Vlada Meksika očajnički želi da promeni imidž zemlje ogrezle u kriminal koju oličavaju zadrigli, brkati narko-bosovi. Za novog šefa policije za dolinu Hwarez na granici sa Teksasom prošle godine je postavljena Marisol Vales, sitna 20-godišnja studentkinja koja lakira nokte u pink, nedavno je rodila sina i veruje u pacifizam.

Biljana Vasić

U ime naroda

PRE I POSLE:
Gadafi i ustanici
ispred spomenika
otporu SAD u
Tripoliju

Ramazanski bajram Libija je dočekala uz smrad bezbrojnih leševa koje iza sebe ostavljaju obe zaraćene strane, koje i dalje krvavo namiruju nacionalne, plemenske, klanovske, političke i sve druge račune. U vreme najvećeg muslimanskog praznika malo ko se usudio da napusti kuću, obiđe rođake i prijatelje. Strah caruje i iza zatvorenih vrata. Osim rata, zemljom haraju i bezbrojne razbojničke bande koje su se razmилele čim su sukobi počeli, a oružje se u neograničenim količinama prosulo po Libiji

DOK NATO BOMBARDUJE Sirt, grad u čijoj blizini je rođen Gadafi i koji je uporište snaga koje su mu još lojalne, pobunjenici prete da će ga spaliti do temelja u znak osвете ukoliko se pukovnikove snage ne predaju. Mada su čelnici armija koje učestvuju u intervenciji rekli da je kraj rata još daleko, jedan ishod je izvestan: Svi vidovi civilizovanog života se u Libiji raspadaју po šavovima. I u Tripoliju u kome šetaju brojni strani novinari stanje je loše, a u mestima koje nisu tako medijski atraktivna situacija je na ivici katastrofe. Ranjenici i bolesnici po bolnicama umiru od gladi i žeđi na paklenim avgustovskim vrućinama, ulice gradova su prepune đubreta koje niko mesecima ne čisti. U telefonskom razgovoru poznanik iz Libije kaže da nema dovoljno hrane, lekova, benzina, cene

POSLE BITKE:
Leševi vojnika
lojalnih Gadafiju
u Tripoliju

onoga što još može da se nabavi su eksplodirale. Dok se zaraćene strane i svet zabavljaju ratom i pitanjem gde je Gadafi, obični ljudi su na ivici očaja, jer u većini mesta nema struje, a sve veći problem je i nedostatak vode, koja je u Libiji oduvek bila pitanje golog opstanka.

U Libiji se nigde ne može pobeći od vrelog daha Sahare, koja zauzima 95 odsto teritorije zemlje. Gotovo sav život koncentrisan je u uskom pojasu uz obalu Mediterana, ali i tamo se od peska otima svaka travka i komad zemlje na kojoj može nešto da se gaji. Ni u mirna vremena vode nije bilo dovoljno, karakteristika libijske arhitekture su veliki betonski rezervoari na krovovima kuća i zgrada. U nekim mestima poput Zuare, grada u blizini granice sa Tunisom oko koga su se prethodnih dana vodile teške borbe, vode za piće ni pre rata uopšte nije bilo, dovozila se cisternama. Slična situacija je i u mestima na visovima Džebel Nafusa, ali od kada su sukobi počeli, cisterne sa vodom dolaze retko ili nikako, a od kada nema struje, ne rade ni pumpe koje izvlače vodu iz bunara.

U ovoj zemlji ne postoji nijedna reka, pa su podzemne rezerve jedina voda koju Libija ima. "Velika veštačka reka", koja se gradi već decenijama, ogromnim betonskim cevima prečnika četiri metra iz srca Sahare transportuje vodu koja se izvlači iz rezervi koje su se milenijumima skupljale duboko ispod peska. Nema izveštaja da su cevovodi oštećeni u borbama, ali ni vesti šta se zaista dešava po prostranstvima libijske Sahare, i pod čijom kontrolom su gradovi i putevi tog dela zemlje.

Potruga za pukovnikom

Pobunjenici su ponudili 1,7 miliona dolara za hvatanje Gadafija, živog ili mrtvog. "Pozi-vamo Gadafija i njegove saradnike da se predaju kako bismo mogli da ih zaštitimo i poštujemo ilegalnog pogubljenja", izjavio je jedan od zvaničnika novog režima. Mada su stizale vesti da je pukovnik viđen u Zimbabveu i Alžiru, još se ne zna gde je Gadafi. Pobunjenici tvrde da je u Sirtu ili Sebhi, gradu oko 650 kilometara južno od Tripolija, u oblasti Fezan. Još nema vesti šta se dešava u gradovima u toj pustinjskoj oblasti, koja zauzima bezmalo trećinu Libije, i koji su od početka pobune bili na strani Gadafija.

Alžirsko ministarstvo spoljnih poslova saopštilo je da se Safija, supruga Moamera Gadafija, njegova ćerka Ajša i sinovi Hanibal i Mohamed, u pratnji dece, nalaze u Alžiru.

Izveštaj

U javnost je procurio još neobjavljeni plan generalnog sekretara UN-a Ban Ki Muna u kome se navodi da bi za Libiju bilo najbolje ako se formiraju međunarodne snage koje bi predvodile Francuska i Velika Britanija, uz učešće policije UN-a, kao i da se u tu državu pošalju posmatrači budućih izbora. U izveštaju se navodi da libijski fondovi u inostranstvu iznose 150 milijardi dolara, ali da ih ne treba prebrzo vratiti Libijcima. Po pomenutom izveštaju, Afrička unija ostaje na marginama budućih događaja u Libiji.

Fotografije: Reuters

Sigurno je, međutim, da je Libiju napustio veliki broj stranaca, a da je veći deo zemlje funkcionisao upravo zahvaljujući stranoj radnoj snazi. To je važno pre svega za stručnjake koji su radili u naftnoj industriji, izvodili i kontrolisali velike infrastrukturne projekte, poput "Velike veštačke reke". Lekari i medicinsko osoblje u bolnicama bili su mahom iz Rusije, Ukrajine, Srbije, Iraka, Egipta, Sudana, Filipina... Međutim, i najteže i najprljavije poslove, od čišćenja ulica do građevinskih i poljoprivrednih radova, obavljali su stranci.

IMIGRANTI: Gadafi je u svojoj viziji ujedinjene Afrike ukinuo vize za državljane većine afričkih zemalja, u Libiji je živelo i radilo skoro milion stranaca, uglavnom iz najsiriomašnijih zemalja podsaharske Afrike i Azije. Ali, pukovnikov apel o sklapanju brakova sa afričkom braćom nikad nije uhvatio dublji koren, rasizma i prezira prema Afrikancima koji su radili one poslove koje Libijci nisu hteli bilo je i u miru. Zbog svojih otvorenih granica Libija je bila i tranzitni centar za ilegalne afričke emigrante koji očajnički žele da se dokopaju Evrope. Pogled afričkih imigranata na Libiju često je bio pun gorčine, ne samo zbog prezira rezervisanog za one sa dna društvene lestvice. Nije malo bilo ni onih koje su trgovci ljudima doveli

do obale, uzeli im novac, prevarili i ostavili da po pijacama i gradilištima Libije mučno odrađuju pare spremljene za put u neki bolji svet.

Kada je devedesetih godina Libiju zbog sankcija pogodila ekonomska kriza, netrpeljivost prema imigrantima se pojačala, a mržnja je eksplodirala pre šest meseci kada su svetski mediji redom pronosili vesti o divizijama Gadafijevih crnih plaćenika iz afričkih zemalja. Dok su afrički imigranti bežali od rata, bili su izloženi ubistvima, prebijanjima, pljačkama od strane pobunjenika i naoružanih bandi.

Prošle nedelje se oko hiljadu Egipćana, Jordanaca i Filipinaca ukrvalo na trajekt bežeći iz

Tripolija, dok hiljade drugih, mahom iz podsaharske Afrike, još čekaju na evakuaciju. Trajekt koristi Međunarodna organizacija za migracije (IOM), da bi pomogla strancima u Libiji, naročito iz zemalja koje su previše siromašne da pošalju svoje brodove. Zvaničnik IOM-a Otman Bilbajsi je rekao da će sledećim brodom pokušati da evakuiraju što više ljudi iz podsaharske Afrike, koji su meta napada pobunjenika.

Portparol Nacionalnog prelaznog saveta negirao je da su pobunjenici odgovorni za ubistva nevinih ljudi. "Te optužbe su iznete u prvim danima revolucije. To se nikada nije desilo. Ako se desilo, to su uradile Gadafijeve snage", rekao je on.

Malo je verovatno da će apeli Prelaznog nacionalnog saveta da se u Libiju vrate svi oni koji su u njoj pre rata radili, pri čemu prvenstveno misli na stručnjake, imati efekta u skorije vreme. I stručnjaci i svi drugi će na povratak pričekati sve dok se situacija u zemlji potpuno ne normalizuje, a sudeći po iračkim iskustvima to može da potraje. Libija će se, čak i da mir sutra počne, suočiti sa još jednim problemom o kome u ratnoj euforiji malo ko misli.

Gubitnici haosa u koji je potonula Libija su gotovo svi njeni stanovnici, a dobitnika će verovatno biti taman onoliko koliko ih je uživalo u bogatstvu i za vreme Gadafija. Van Libije, dobitnika je mnogo više. Francuski ministar odbrane Alan Žipe je na kritike da se dnevno za operacije u Libiji iz budžeta te zemlje odvajaju milioni evra, hladnokrvno odgovorio da je to investicija za budućnost. Budućnost Francuske, naravno, a ne Libije.

Momir Turudić

POROZNA GRANICA:
Prelaz Rafah na severu
Sinaja i izraelski vojnici
ispred osporavanog zida
na Zapadnoj obali

Krhko primirje na Sinaju

Božji i drugi ratnici

Najžešći teroristički napadi na Izrael u posljednje tri godine, izraelska odmazda, civilne žrtve, rakete domaće radinosti, kolateralna šteta, ubistvo egipatskih vojnika, krhko primirje koje ne drži: Najnovija eskalacija na Sinaju i u Pojasu Gaze preti da ugrozi egipatsko-izraelski mirovni sporazum koji je osnova stabilnosti u ovom neuralgičnom delu sveta

Za "Vreme" iz Kaira

LJUDI OSVAJAJU SINAJ ili ga brane još od vremena faraona, brojnih armija Persijanaca, Grka i Aleksandra Velikog, za kojima slede Rimljani, Arapi i krstaši, a zatim Napoleon i napokon Jevreji. Izrael od svog nastanka poručuje arapskim državama i islamistima "... da se grdno varaju ako misle da će da im prepusti Sinaj". Stari zavet kazuje da je Mojsije četrdeset godina predvodio Jevreje kroz Sinajsku pustinju posle njihovog oslobođanja iz egipatskog ropstva, za to vreme mu je sam Gospod dao Deset zapovesti, osnov njihove, ali i hrišćanske i muslimanske vere. Tek posle četiri decenije lutanja im je dozvolio da uđu u "obećanu zemlju" – današnju državu Izrael. Ovih naših dana, na osporavanom Sinaju se ušančila i teroristička organizacija Al kaida, koja deluje i sa jedne i sa druge strane izraelsko-egipatske granice, pa se hvali i da je na svome rabošu zarezala pet puta zaredom rušenje gasovoda kojim egipatski gas ide u Izrael i Jordan.

Al kaidi se pripisuju brojni napadi na policijske stanice širom Sinaja, izgradnja fabrika oružja i bombi, regrutovanje uglavnom Palestinaca, ali

i Egipćana. Ona je organizovala i vojnu paradu u prestonici Severnog Sinaja, El Arišu, kada su njeni pripadnici, koji su ispunili četrdeset kamiona, pod oružjem na ulicama ovoga grada demonstrirali silu, a da egipatska vlast pritom nije ni prstom mrdnula. Sinajskom Al kaidom komanduje egipatski doktor Ramzi Moafi, svojevremeno lični lekar Osame bin Ladena i stručnjak za hemijsko oružje. On je 30. januara ove godine umakao iz zatvora u kome je robijao. Usledile su akcije Al kaide i radikalnog krila Palestinaca, sa ciljem, kako tvrde neki analitičari, da se izazove novi egipatsko-izraelski rat. Sve ovo odvijalo se pred nosom egipatske armije i policije, ali i međunarodnih mirovnih trupa MFO (*Multinational Force and Observers*), koje brinu o egipatsko-izraelskom miru i čija se Severna komanda nalazi u blizini El Ariša.

Kada su aktivnosti Al kaide u Egiptu prevršile meru, u akciju je stupila egipatska armija i počela da goni i ubija doktorove ljude koji beže preko granice i utočište traže u pograničnim delovima izraelske teritorije, odakle su počeli da napadaju civilne objekte, pa i autobuse koji povezuju izraelski Ejlat i egipatsku Tabu. Posle serije

terorističkih napada na autobuse, putničke automobile i vojna vozila, pre dve nedelje na jugu Izraela blizu granice sa Egiptom – najkrvavijih u poslednjih tri godine, pri kojima je ubijeno osam a ranjeno više desetina Izraelaca – izraelska armija pokrenula je masivnu akciju protiv radikalnih palestinskih grupa, koje optužuju da stoje iza terorističkih napada. Prema palestinskim podacima u izraelskoj višednevnoj odmazdi prilikom granatiranja je ubijeno 15 ljudi. Izraelski mediji pišu da je "neprijatelj" nakon toga ispalio 33 projektila domaće radinosti na izraelsku teritoriju, pri čemu je poginuo jedan, a povređeno petnaest Izraelaca. U akciji protiv pripadnika palestinskih terorističkih grupa u pograničnoj oblasti iz jednog izraelskog helikoptera ispaljene su i granate koje su na egipatskoj strani ubile petoricu egipatskih vojnika. Dok Izrael govori o "kolateralnoj šteti", Egipat je odmah opozvao svoga ambasadora u Tel Avivu, a u Kairu su ispred izraelske ambasade organizovane velike demonstracije.

IZRAELSKO-EGIPATSKA BURA: I dok u Kairu, u kvartu Giza, ispred izraelske ambasade desetina hiljada Egipćana, među kojima su najglasniji Salafisti, demonstriraju zahtevajući oštre

Hamis i Fatah

Izraelska vlada i Hamas, koji vlada područjem Gaze, prošle nedelje su se složili da se proglasi primirje. Posle toga ispaljeno je još pet raketa na izraelsku teritoriju. Hamas je nastao kao palestinska, paravojna organizacija proistekla iz organizacije Muslimanska braća, koja se od 2006. godine organizovala i kao politička partija. Njeno rukovodstvo ne priznaje postojanje države Izrael za razliku od druge palestinske organizacije Fatah, koja vlada na Zapadnoj obali, a koja je spremnija na pregovore o priznavanju Izraela pod uslovom da se i Palestina prizna kao država. Palestinci su najavili da će 20. septembra pri Generalnoj skupštini UN-a podneti zahtev da Palestina bude priznata kao država unutar granica iz 1967. godine, koje obuhvataju Zapadnu obalu, Pojas Gaze i istočni Jerusalim.

A. I.

Fotografije: Reuters

mere protiv Izraela, dnevnik na arapskom jeziku objavljuje intervju sa ocem policijskog oficira koga su ubili izraelski vojnici: "Sin me je pozvao telefonom samo nekoliko trenutaka pre nego što je poginuo... Rekao mi je da su izraelski graničari krenuli u napad... Čujem paljbu sa svih strana... I onda je telefon mog sina začutao, jer on je bio mrtav." Prvak stranke naserista Samih Ašur poručuje da je proterivanje izraelskoga ambasadora iz Egipta "najmanje što bismo mogli da uradimo kako bismo osvetili ubistvo naših dragih sinova". Oni malo trezveniji apeluju da se sačuva mir pa tako general Seif al-Jazal stišava strasti i kaže: "Ovo što se dogodilo ukazuje na potrebu da Egipat zahteva amandmane na mirovni sporazum sa Izraelom, kako bi se Egipćanima dozvolilo da drže više vojnika na Sinaju, a što im mirovni sporazum iz Kemp Dejvida ne dozvoljava. Egipat, Izrael i Amerika trebao bi da počnu konsultacije o tome." To je bio odgovor na kritike Izraela, da Egipat gubi kontrolu nad svojim delom Sinaja.

U međuvremenu, izraelski ministar odbrane Ehud Barak uputio je izvinjenje Egipćanima i naredio vojsci da povede istragu. A jedan

funkcioner iz izraelskog ministarstva odbrane izjavio je da Izrael na mirovni sporazum sa Egipatom gleda kao na "fundamentalni elemenat svoje egzistencije". "Jedna stvar je sasvim sigurna, da u Izraelu nema nikoga ko bi želeo da naudi egipatskom policajcu ili vojniku", rekao je Amos Gilad iz Ministarstva odbrane.

U izveštaju MFO-a o pogibiji petorice egipatskih vojnika, koji prenosi egipatska državna agencija MENA, stoji da je Izrael povredio mirovni sporazum "upadom na egipatsku teritoriju i otvaranjem vatre na Egipćane na njihovoj strani granice".

Egipatska nekada militantna, a sada miroljubiva organizacija Gamaa Islamiya poručuje "...da je povlačenje egipatskog ambasadora iz Tel Aviva dobra stvar, ali da to ni izdaleka nije dovoljno". Mnogo oštrije reagovanje stiglo je od strane Muslimanske braće, čiji je predstavnik Mohamed Guzman izjavio: "A zašto mi ne uradimo istu stvar pa sa vojskom napadnemo Izrael i pobijemo izraelske oficire, isto onako kao što su oni pobili egipatske oficire? Naravno, ne bismo trebali da krenemo u jedan pravi rat..." U Egipatu niko, međutim, ne traži objašnjenje za to da

Ko sve tamo puca

U Tel Avivu se polazi od toga da iza najnovijih terorističkih napada na Izrael stoji radikalna grupa Komitet narodnog otpora (PRC), militantne palestinske organizacije koja je stacionirana u Pojasu Gaze. PRC je nastao 2000. godine i u početku nije profilisao neku sopstvenu ideologiju i ciljeve, već je bio neka vrsta prihvatilišta za pripadnike svih mogućih radikalnih grupa, piše u bečkom "Standardu" ekspert za Bliski istok Gudrun Harer. PRC-u su pristupili pripadnici Al Aksa brigada, Islamskog džihada, Narodnog fronta za oslobođenje Palestine, Hamasa, ali i različitih palestinskih bezbednosnih organizacija. Za osnivača važi Džamal Abu Samhadana, koga je 2006. likvidirala izraelska vojska.

Nedavno preminuli izraelski analitičar Ami Iserof tvrdio je, pre tri godine, da nije jasno da li pojedinci koji pristupaju PRC-u istovremeno ostaju pripadnici svojih matičnih grupa. Jasno je, međutim, da staru ideologiju ostavljaju za sobom, jer im je nedovoljno radikalna ili je napustila oružani obračun, kao u slučaju Fataha. U Izraelu se smatra da je PRC blizak sa šiitskim Hezbolahom u Libanu, koji ga i logistički podržava, što je jedan od kanala koji u Pojasu Gaze koristi Iran. Logoi PRC-a i Hezbolaha su estetski veoma slični.

Armija islama – nije sasvim jasno da li se ona otepcila od PRC-a ili je jedna njegova frakcija – u poslednje vreme je pojačano aktivna u Egiptu. Neki egipatski mediji tvrde da je samo dan pre terorističkih napada u Izraelu Hamas u dogovoru sa vladom u Kairu pokušao da privede jednog od vođa Armije islama. Egipat je tražio od Hamasa da zaustavi infiltraciju radikalnih grupa na njegovoj teritoriji.

U pojasu Gaze su aktivne mnoge radikalne grupe: Vojnici pomoćnika božjih, Armija islamskog zajedništva, Armija nacije itd. Za razliku od Hamasa i njegove lokalne misije – oslobođenje Palestine u njenim istorijskim granicama – te grupe su bliske globalnoj džihadističkoj misiji i Al kaidi. One su se proširile u Gazi od kad je tamo 2007. godine sam zavladao Hamas. U međuvremenu, Hamas nad njima nema pravu kontrolu.

A. I.

naoružani Palestinci sa egipatske teritorije pokreću terorističke napade na Izrael.

Na Sinaju je pokrenuta "Operacija Orazo, kojom egipatska armija pokušava da očisti poluostrvo od pripadnika Al kaide, radikalnih Palestinaca, ali i onih iz drugih islamskih militantnih organizacija. Taj opasni galimatijas pretili ne samo unutrašnjoj bezbednosti Egipta već i šire egipatsko-izraelskom miru koji je od suštinskog značaja za ovaj deo sveta. Ovo nije prvi put da se Palestinci igraju sa mirom u Egiptu, koji ih odvajkada pomaže i brani na međunarodnom planu.

U Kairu niko ozbiljan ne veruje da će ova pojedinačna epizoda bitnije uticati na aktuelne odnose Egipta i Palestinaca, kao što se desilo u vreme kada je egipatski predsednik Gamal Abdel Naser iz Egipta oterao vođu Palestinaca Jasera Arafata. Naravno, ako ne dođe do novih incidenata i ne budu pokrenute nove terorističke akcije protiv Izraela sa egipatske teritorije. Strepi se i od toga kakvu bi politiku zvanični Egipat mogao da vodi prema radikalnim palestinskim organizacijama, ako na vlast dođu Muslimanska braća.

Miroslav Višnjić

Genijalni egomanijak

Otac kompjutera odlazi sa mesta prvog čoveka kompanije Apple

SLABA JE UTEHA u saznanju da nijedan od najbogatijih, najmoćnijih i najinventivnijih ljudi na svetu ne može da izbegne zlu sudbinu. Vest o povlačenju direktora kompanije Apple Stiva Džobsa nije toliko potresla svet zato što postoji mogućnost da beli sjajni proizvodi kompanije koju je vodio više ne budu tako fantastični, već zato što je u prvi plan izbila teška borba jednog egomanijaka i genijalca za sopstveni život – borba u kojoj sav novac ovog sveta, znanja i poznanstva ne mogu da pomognu.

Džobs se zbog teške bolesti povukao na sporrednu, počasnju funkciju predsednika upravnog odbora kompanije obznanivši svoju odluku pomalo dirljivim pismom sa datumom 24. avgust: "Uvek sam govorio da, ako ikada dođe dan kada ne budem u mogućnosti da ispunim svoje obaveze i očekivanja kao direktor Applea, ja ću biti prvi koji će vas o tome obavestiti. Nažalost, taj dan je došao", stoji na početku kratkog pisma.

Džobs je naveo da podnosi ostavku na mesto prvog čoveka Applea i naveo da bi voleo – ukoliko upravni odbor kompanije smatra da je to u redu – da bude na položaju predsednika odbora. Preporučio je da za direktora bude imenovan dugogodišnji drugi čovek kompanije Tim Kuk.

Na kraju je dodao: "Verujem da najsvetliji i najinovativniji dani Applea tek dolaze. Radujem se što ću ih gledati i doprineti kroz svoju novu ulogu. U Appleu sam stekao neke od najboljih prijatelja u životu, i svima vam zahvaljujem na godinama koje sam proveo radeći sa vama. Stiv"

POTRAGA ZA SMISLOM: U zvaničnoj vrlo kratkoj biografiji Džobsa, koju nudi kompanija Apple, piše da je bio jedan od osnivača te kompanije i jedan od osnivača i većinski vlasnik Pixara (Pixar Animation Studios). Pixar pravi sve one fantastične crtače kao što su *Priča o igračkama* (Toy Story), *Voli* (Wall-e), *Automobili*, *Čudovišta iz ormara* (Monsters Inc.), *Potraga za Nemom* (Finding Nemo), *Izbavitelji* (The Incredibles)... Pre pet godina kupila ga je kompanija Walt Disney, a u toj transakciji Džobs je postao najveći pojedinačni akcionar Disneya (vlasnik sedam odsto akcija) i član borda direktora te kompanije.

Na kraju skromne biografije se ipak kaže da je Džobs odrastao u voćnjacima u kojima su

uzgajane kajsije, u mestu koje je kasnije postalo poznato kao Silicijumska dolina.

Rođen je 1955. godine u San Francisku – otac Sirijac i majka Amerikanka odmah su ga dali na usvajanje. Biološki otac Abdulfatah Jandali kasnije je postao profesor političkih nauka, a majka Džoana Simpson se bavila patologijom govora i rodila je još jedno dete. Ta Džobsova polusestra Mona Simpson postala je poznati pisac i profesorka engleskog na UCLA (Univerzitet Kalifornije u Los Angelesu). Džobs je pronašao svoju biološku porodicu i kontaktirao ih. Danas je veoma blizak sa Monom.

Džobsovi staratelji Pol i Klara Džobs, kod kojih je došao kao novorođenče nazvali su ga Stiven Pol. Otac je bio mehaničar zaposlen u kompaniji koja pravi lasere, dok je majka radila kao računovođa. Pol ga je naučio kako se radi sa alatom, a sa sedam godina Džobs se zaljubio u elektroniku. Dok je završavao srednju školu u Kupertinu, Kalifornija, odlazio je u obližnje mesto Palo Alto, u sedište kompanije HP (Hewlett-Packard) gde je slušao predavanja.

Palo Alto, kao i Kupertino i još mnoštvo gradića u južnom delu zaliva San Francisco pripadaju Silicijumskoj dolini koja je u poslednjih tridesetak godina doživela neverovatan razvoj. Mada su mestašca i sa dolaskom IT giganta kao što su HP, Google, Cisco i Oracle ostala mala – uglavnom imaju oko 50.000 ili 60.000 stanovnika – doživela su fantastičan razvoj: imaju izuzetnu stopu visokoobrazovanih stanovnika i fantastičan prosek plata.

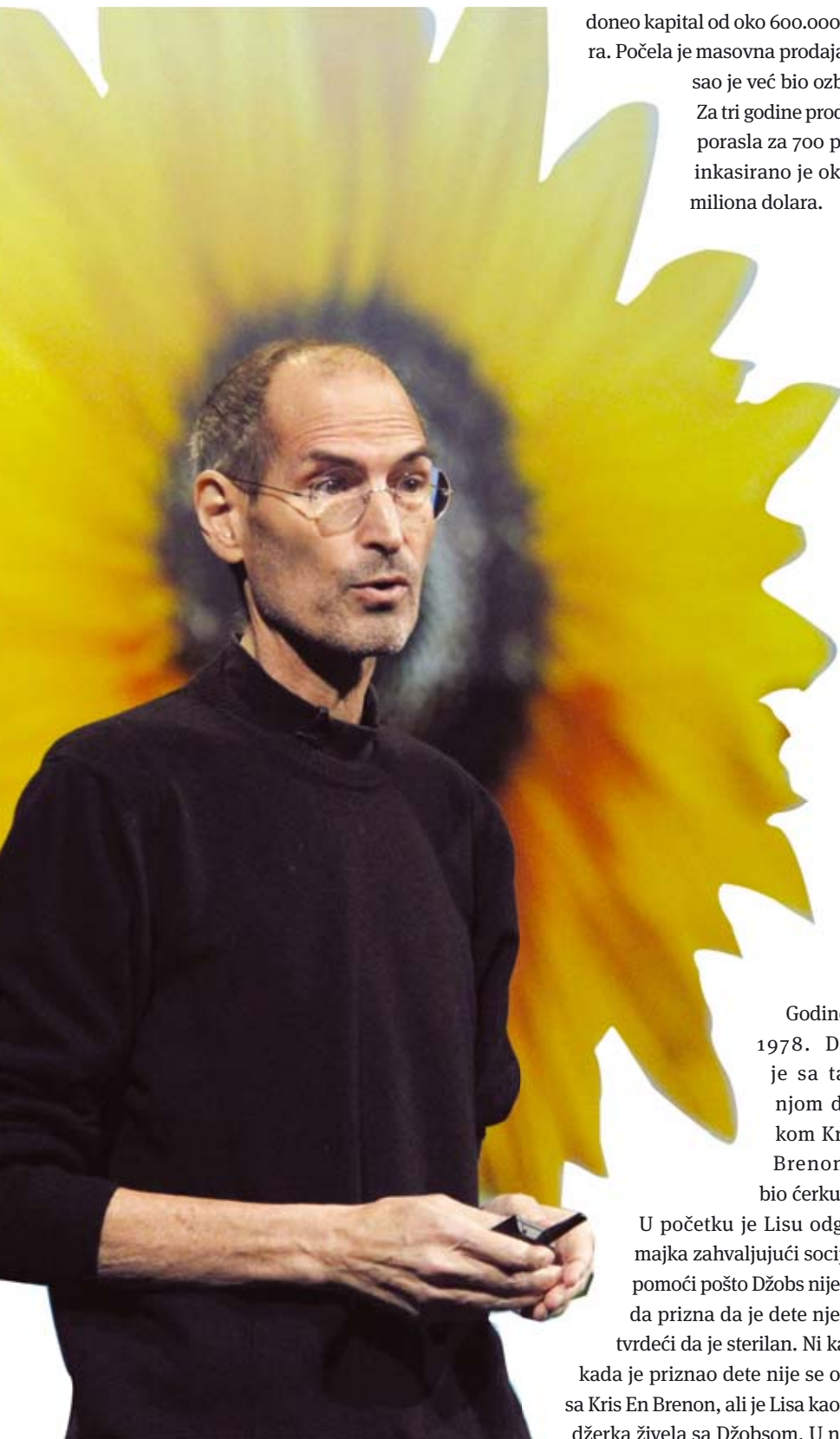
Džobs je tokom srednjoškolskog raspusta počeo da radi u HP-u gde je upoznao nekoliko godina starijeg Stiva Voznjaka, čoveka sa kojim je ubrzo ušao u kompjuterski biznis. Voznjak je u to vreme bio sveže ispisan sa Kalifornijskog univerziteta u Berkliju i manijački je pravio preteče današnjih geđžeta, a prema rečima Džobsa, to je prvi čovek koga je upoznao a da se bolje od njega razumeo u elektroniku.

Posle završetka srednje škole 1972. godine Džobs je krenuo na Rid koledž u Portlandu, Oregon. Voznjak je ovih dana ispričao za televiziju CNN kako Džobsu nikako nije bilo jasno zašto mora unapred da odabere usmerenje. Želeo je da pohađa najrazličitije časove bez obzira na to kojoj

oblasti pripadaju. Brzo se ispisao, ali je nastao da prisustvuje predavanjima iz kaligrafije što mu je kasnije dosta značilo kada je dizajnirao računare. I dalje je spavao u studentskom domu, ali u sobama druga, na podu. Novac je zarađivao skupljajući flaše koka-kole i odlazio je po obrok u obližnji hram Hare Krišne.

Dve godine kasnije odlučio je da sa drugarom ode u Indiju u potragu za duhovnim prosvetljenjem. Za to mu je bio potreban novac, pa se zaposlio u kompaniji Atari, čuvenom proizvođaču video-igrica. I zaista je otišao u Indiju, a iz nje se vratio kao budista, sa obrijanom glavom, u tradicionalnoj indijskoj odeći i pod dejstvom LSD-a.

ZAGRIŽAJ: Vratio se poslu u Atariju gde je ponovo sreo Stiva Voznjaka. Sa 21 godinu zajedno su napravili prvi kompjuter – dok je Voznjak bio mag za elektroniku, Džobs je imao genijalne dizajnerske i marketinške ideje. Džobs je prodao svoj Folksvagen kombi, a Voznjak HP-ov kalkulator, dve najvrednije stvari koje su u tom trenutku posedovali. Skupili su 1300 dolara i pokrenuli proizvodnju. Dobili su kredit od lokalnog prodavca elektronike i napravili malu liniju u garaži porodične kuće Džobsovih. Prve računare prodali su Byte Shopu u obližnjem gradiću Mauntin Vju. Nazvali su ih Jabuka I (Apple), po Džobsovom omiljenom voću. Logo je predstavljao zagriženu jabuku što je bila mala igračka – asocijacija na bajt (byte), jedinicu digitalne informacije, i na ugriz (bite). Računar je koštao 666,66 dolara. Već sledeće godine nastao je Apple II, koji je bio jači i imao je mnogo bolji dizajn. Džobs je pozvao programere da prave aplikacije za Apple II pa je ubrzo nastalo oko 16.000 najrazličitijih programa. Negde u to vreme u Apple je prešao marketing menadžer iz Intela Majk Markula i sa sobom

doneo kapital od oko 600.000 dolara. Počela je masovna prodaja i posao je već bio ozbiljan.

Za tri godine prodaja je porasla za 700 posto i inkasirano je oko 140 miliona dolara.

trenutku zabavljao se i sa Džoan Baez, navodno samo zato što je ona bila ljubavnica Boba Dylana, čiju je muziku Džobs veoma voleo. "Radio sam mnogo stvari na koje nisam ponosan, na primer način na koji sam se sa 23 godine ponašao kad je moja devojka ostala u drugom stanju, ali ja nemam nikakvih skeleta u svom ormaru kojima ne mogu dozvoliti da izađu napolje...", rekao je Volteru Isaksonu, koji je pisao njegovu biografiju. Ubrzo pošto mu se rodila ćerka, Apple je razvio novi kompjuter koji je dobio ime Lisa.

Džobs je pravio ono što se danas zove *user-friendly* proizvod. Njegovi računari bili su jednostavni za upravljanje i korisnici su intuitivno znali šta tačno treba da urade da bi dobili traženi rezultat. Tako su kompjuteri postajali i zaista personalni, i plus, bili su manji i lepo dizajnirani. Sve ove osobine Apple proizvodi zadržali su i danas. Mada je u Srbiji – u kojoj Apple nema predstavništvo pošto smatraju da smo još siromašno i neuređeno tržište – raširen stav da su to skupe stvari ispod čije se lepe maske kriju krševi, SAD i Zapadna Evropa sa time se ne bi složili. Činjenica je da je Apple pokrenuo i još vodi hardversku revoluciju. Sedamdesetih je napravio interfejs kakav danas imaju svi računari: ikone na desktopu i miš kojim se na njih klikće, a i danas pravi uređaje koje svi bar malo kopiraju.

Kada je Apple izašao na berzu 1980, kompanija je vredela 1,2 milijarde dolara. Sledio je i Apple III računar, nove aplikacije, nova grafika, još masovnija upotreba. Prvi pravi konkurent – prvi IBM personalni računar model 5150 – tek se pojavio.

Godine

1978. Džobs je sa tadašnjom devojkom Kris En Brenon dobio ćerku Lisu.

U početku je Lisu odgajala majka zahvaljujući socijalnoj pomoći pošto Džobs nije želeo da prizna da je dete njegovo, tvrdeći da je sterilan. Ni kasnije kada je priznao dete nije se oženio sa Kris En Brenon, ali je Lisa kao tinejdžerka živela sa Džobsom. U nekom

U februaru 1982. godine na naslovnoj strani magazina "Tajm" našla se fotografija Stiva Džobsa, jabuka i kompjuter. Nju je pratio tekst o ljudima koji rizikuju ulažući u visoku tehnologiju među kojima je i jedan dvadesetšestogodišnjak. Stiven Džobs je pet godina ranije osnovao Apple Computers i praktično samostalno stvorio kompjutersku industriju. U tom trenutku vredeo je, piše "Tajm", 149 miliona dolara. Život je bio dobar.

Tokom osamdesetih živio je u kući sa 14 spavaćih soba u kojoj jedva da je bilo nameštaja. U dnevnoj sobi stajao mu je BMW motocikl, koji je dao na korišćenje samo američkom ▶

predsedniku Bilu Clintonu. Kasnije mu se Clinton odužio tako što mu je dozvolio da prespava u Linkolnovom krevetu u Beloj kući.

STIV KAŽE: Posvećenost idejama koje su iz njega samo izvirale nagonila ga je da se stalno ubeđuje i sukobljava sa kolegama. Ubrzo se proćulo da je novobogataš i tehno-genijalac Stiv Džobs drzak i težak čovek. No, stalno je gurao dalje. Apple je 1983. pozvao Džona Skulija, predsednika kompanije Pepsico da se pridruži Džobsu i Voznjaku. Zapravo, Džobs ga je ubeđivao da dođe pitanjem: "Da li želiš da prodaješ zaslađenu vodu do kraja života ili ćeš da dođeš kod mene u Apple da menjamo svet?" Sledeće godine napravljen je Mekintoš, koji je doživeo ogroman uspeh, a Džobs je preuzeo vođenje odeljenja koje se bavilo ovim računarima. "Mekintoš je is-pao tako dobar zato što su ga pravili muzičari, umetnici, pesnici i istoričari koji su sasvim slučajno u isto vreme fantastični stručnjaci za računare", rekao je kasnije "Njujork tajmsu".

No, stvari su u to vreme krenule nizbrdo. Tržište računara je posrtalo, počela su masovna otpuštanja, ali Apple je, mada vredan oko dve milijarde dolara, zapao u probleme uglavnom zbog unutrašnjih sukoba Skulija i Džobsa. Stiv Džobs je 1985. izgubio posao u firmi koju je praktično stvorio – izbačen je iz odeljenja koje je razvijalo Mekintoš. Tog 12. septembra 1985. stao je pred odbor Applea i rekao neprirodno ravnim tonom: "Dosta sam razmišljao, vreme je da nastavim sa svojim životom. Očigledno moram nečim da se bavim. Imam 30 godina." Otprilike u to vreme osnovao je novu kompaniju NeXT, koja je radila iste stvari kao i Apple – pravila je manje, lepše i naprednije računare sa ciljem da pretekne Apple. Jedini problem je što su NeXT-ovi proizvodi bili papreno skupi, pa je Džobs odlučio da marketinške aktivnosti usmeri ka ljudima koji su se bavili obrazovanjem i naukom. Posle silnih pokušaja da pokrene neku veću prodaju, ugasio je hardversku diviziju i posvetio se softveru.

Jedanaest godina kasnije, 1996, pozvao je Apple. Kompanija je ubrzo najavila da kupuje NeXT za 429 miliona dolara, a sa tom transakcijom i Džobs se vratio tamo odakle je počeo

– u Apple. Narednih godina napravio je velike promene u kompaniji – ukinuo je nekoliko divizija i projekata i zadržao samo ono što je dobro zarađivalo. Ukinuo je čak i sve filantropske projekte. Među zaposlenima je zavladao strah – Džobs je bio toliko drčan i neprijatan i niko nije znao na čemu je i hoće li ujutro imati radno mesto.

NeXT Step, softver koji je pravila kompanija NeXT, evoluirao je u Mac OS X, operativni sistem za Apple računare. Porasla je prodaja, a napravljen je iMac. U međuvremenu se Džobs oženio i dobio troje dece. Radio je za platu koja je godišnje iznosila jedan dolar (morao je da

bude na platnom spisku radi zdravstvenog osiguranja) i živeo je u staroj kući u blizini voćnjaka sa kajsi-jama gde je i odrastao.

Krajem devedesetih usledio je još jedan težak period kada je Appleova prodaja počela naglo da pada. Iz krize je izašao uz malu pomoć konkurencije – direktora Microsofta Bila Gejtsa i dogovora koji je podrazumevao prilagođavanje Microsoft Office programa Apple računarima. U jednom trenutku na kraju pregovora

zatekao se sam u ogromnoj prostoriji sa dugačkim stolom za kojim inače zaseda upravni odbor, ali tog dana bio je prazan. Džobs je odlučio da nađe nove ljude i krene iz početka.

Među anegdotama iz tog perioda još se pričava ona po kojoj je Majkl Del, osnivač proizvođača računara Dell, na jednom skupu u oktobru 1997, na pitanje šta bi uradio da on poseduje Apple, rekao: "Ugasio bih kompaniju, a akcionarima bih vratio novac." Devet godina kasnije, 2006, kada je Apple na berzi prestigao Dell, Džobs je svim zaposlenima poslao pismo koje je glasilo: "Ispostavilo se da Majkl Del nije dobar u predviđanju budućnosti. Prema današnjim podacima sa berze, Apple vredi više od Della. Akcije vrede nekad više, nekad manje, i sutra stvari mogu biti drugačije, ali sam mislio da je dobro da se toga danas pri-setimo. Stiv."

OPRAŠTANJA: U dvehiljaditim krenulo je zlatno doba kompanije: iTunes (2003), MacBook (2006), iPhone (2007), iPad (2010)... Ovi uređaji postali su moda, a onaj ko ih nije imao bio je siromašan/neznalica/zatucan. I pored svih

uspona i padova i burnih decenija, Džobs je ostao isti. I dalje je nosio farmerke, patike i crnu rolku. Ostao je arogantan, netolerantan i veoma zagrižen za ono što je radio. "Forčn" je pisao da ga mnogi smatraju za "vođenog egomanijaka Silicijumske doline". Umeo je i da se povuče i meditira kako bi se potpuno umirio. Ne jede meso, osim ribe. Prima 300 i-mejlova dnevno. Nikad nije bio poznat kao filantrop. Sluša Bitlse i Boba Dilana.

Poseđuje 5426 miliona akcija Applea i 138 miliona akcija Diznija. "Forbs" procenjuje njegovo bogatstvo na 5,1 milijardu dolara.

"Vaš posao će ispuniti veliki deo vašeg života i jedini način da njime budete potpuno zadovoljni je da verujete da je ono što radite velika stvar, a jedini put do velike stvari je da volite ono što radite. Ako to niste našli, tražite...", govorio je Džobs.

Pre sedam godina Džobs je prvi put obznanio da ima velike zdravstvene probleme. U 2004. lečio se od raka pankreasa, retkog i manje agresivnog oblika. Za to vreme kompaniju je vodio Tim Kuk, koji je pre nekoliko dana preuzeo funkciju direktora. Od tada se u javnosti dosta diskutovalo o njegovom zdravlju, a svako Džobsovo obraćanje publici bilo je povod za konstataciju da izgleda još mršavije i bolesnije. Osim toga, čulo se i da akcionari imaju pravo da znaju kakvo je njegovo zdravlje, te da to više nije samo Džobsova privatna stvar. U nekoliko navrata saopštavao je i po koju informaciju: da ima problema sa disbalansom hormona ili da se ispostavilo da je njegovo zdravstveno stanje gore nego što je mislio. Početkom 2009. otišao je na šestomesečno bolovanje kako bi se posvetio sebi i svom zdravlju. Za to vreme urađena mu je transplantacija jetre, a prognoza za oporavak bila je "odlična". U januaru ove godine ponovo je otišao na bolovanje, a pojavio se u martu na predstavljanju iPad2 tablet uređaja.

U svetlu svega ovoga, najava da se potpuno povlači sa mesta direktora kompanije zvuči vrlo ozbiljno. No, njegovo zdravstveno stanje poznata je stvar. Osim toga, i zabrinutost za budućnost Applea bila je kratkotrajna: Tim Kuk ionako je vodio glavne poslove već godinama. U ovom trenutku Apple već ima viziju, planove ili čak i polugotove proizvode koji će biti lansirani narednih godina. U tom smislu, bar još neko vreme, sve će vrlo ličiti na Džobsa i na sadašnji Apple. A dalje? Ko zna. Niko ga ne bi iznenadilo da se i Džobs ponovo, po ko zna koji put, vrati i počne sve od početka. ◀

Marija Vidić

Šesti, antipartokratski Sajam šljiva u Osečini

Šljiva po šljiva

Ajde pomoćnica ministra Pindžo, ali otkud Ministar kulture, i to Informaciono društvo, među šljivama, pa još u Osečini? Otkud Piloti, taj Kiki, glupo i takoreći partokratsko pitanje

fotografije: Dragan Todorović

Utoj Osečini – Zapadna Srbija, sredokrača između Valjeva i Loznice – može se reći, znaju pos'o, bar kad je tamošnji Sajam šljiva u pitanju. Dok je predsednik opštine bio iz Nove Srbije, banku drž'o, pušt'o pare, Velja Ilić. Čak se i Matija Nacionalni, kao lični izaslanik Koštunice, jedne godine

primio zvanja otvarača Sajma. Poslednjih godina, otkade je predsednik opštine iz G17, po najnovijem URS, glavni su Dinkić i njegovi ministri. Tako je, posle Dinkića, Verice Kalanović, Prvi šljivar post'o aktuelni ministar kulture, informisanja i informacionog društva, gospodin Predrag Marković. Naravno, i bezbeli,

bilo je tu još URS šljivara, od pomoćnika ministra, državnog sekretara, poslanica, raznog URS državnog protokola, sve do tije "Pilota", tog Kikija, koji mnogo dobro prosvir'o na razni Dinkićevi sajmovi i posela.

OČO UPLATI LOTO: Dakle, petak, što proš'o, tačno 26. avgust, Osečina slavna. Reporter ►

MINISTAR ZA KULTURU I OSTALO, NA DELU: Predrag Marković među šljivama

odma' uzme vidi šta ima, prođe to Etno dvorište, gde štandovi sa razni vez, đakonije od šljive, svrati do Posela kod lampeka, gde se demonstrira kuvanje pekmeza, snimi sve što tu sedi u tu narodnu nošnju, zabeleži da se peva *Teraj mala ovce preko brega*, nastavi preko stepeništa-bine u izložbenu halu, vazdan štandova sa šljivom, rakijom, još toga, opazi da Glavni voditelj jedan mnogo gologlav, koji sa bežični mikrofoni prenosi šta sve ima, šta će bude, da će bude "Žikina šarenica", sa lice mesta i uživo.

Reporter se iskusno vrati do zgrade opštine, sedne u kafanicu baš i naspram nje. Novinar nastavi da se ponaša iskusno, pogleda šta ima napred, tri jarbola sa zastave, opštinski funkcioner objasni da je zastava sa stilizovanom drvenom crkvom, plavom bojom koja šljiva, znamenje Osečine, ispoštovana sva heraldika. Novinar utefteri URS načelnika Kolubarskog okruga, koji je radno bio pred zgradom, pojavi se i URS predsednik Opštine Stevanović, stiže kolona automobila, izađe sami ministar kulture i još koječega Predrag Marković, laneno drap odelo sa raskopčan sako. Ministar državnički uđe u opštinu, državnički i izađe, pređe do one kafanice preko puta, reče funkcioneru, što objasnio heraldiku zastave, Jesam rek'o da ću doći!

Tu ministar – sa bradom, koja je, kad se bolje et pažljivije pogleda, bila u obliku dve spojene šljive, koja'no se u narodu zove mudovača – državnički zapali bezfilternu cigaru, državnički primi neke fotografije sa Smederevske tvrđave, koje tamošnji direktor don'o jerbo čuo da će ministar bude u Osečini. U sve to ministar državnički skide lan sako, osta u kratkoj rukoj košulji, i ode uzbrdo Osečinom slavnom.

Gde ode ministar naprečac i uzbrdo Osečinom slavnom, jedna iz taj ministra protokol koja zna odgovor na svako pitanje glede ministra, reče da ministar oči uplati loto, uplaćuje iste brojeve koje mu tata uplaćiv'o.

Uto, u svoj državnički auto, stiže mlađani, u mlađahne i sive farmerke, državni sekretar u Ministarstvu ekonomije Milan prezimena Đokić. Otkuca i podne, sve postaja na to veliko sunce, sačekaše ministar Marković uplati loto, ondak svi i zajedno i sa državnim automobilima krenuše u radnu i svečanu obavezu obilaska Obilaznice oko Osečine koja u izgradnji. Svi i uspešno stigoše na lice mesta, novi Kružni tok, račvanje postojećeg i novog puta. Svi uzeše vode koja služena ispod beli suncobrana, stadoše u red da se slikaju, ministar je državnički pome'o slobodnu ruku, dok mu druga beše zauzeta bezfilternom cigarom, jedna iz protokola Ministarstva ekonomije, zadužena za Nacionalni investicioni plan podeli pres materijal, naglasi da su obezbeđena sredstva za rekonstrukciju putnog pravca od Sušare do škole u Plušču, u dužini od 924 metra, te od Pecke do Skadarske crkve u dužini 1788 metara.

KAD ON PRŽI: Po protokolu reč dobi URS predsednik Opštine, Nalazimo se na Kružnom toku, to je početak Obilaznice, nešto što je bila velika želja generacija unazad... Ona iz protokola namesti Mlađanog NIP državnog sekretara u mlađahne farmerke tako da se iza njega vidi Kružni tok, saobraćajni znak koji to pokaziv'o, ovaj stade 'de treba, reče, Zadovoljstvo mi je da možemo konstatovati da je Osečina od onih opština gde se svake godine vidi napredak... Jopet se javi predsednik Opštine, Kao predsednik opštine presrećan sam. Sve se vrati do ministra koji državnički zapali

jošte jednu bezfilternu cigaru, svi u redu i po retku i frontalno krenuše stazom obilaznice koja imadaše jedno, deset gore, deset dole, 200 metara. Idući tako predoše ti' jedno 200 metara, dodoše do mosta, tu i' sačeka Izvođač radova, ministar sve državnički pozdravi, samo reče, Svaka čast.

Ondak sa ti državni automobili sve krenu na taj Sajam šljiva. Prvo pa udariše u to Etno dvorište, upadoše u tezge sa razni sadržaj, ministar sa URS poslanicu do sebe pokaza svako interesovanje i URS poslanica pokaza svako interesovanje. Prodoše tezgu sa razno slatko, ministar jok, zato Poslanica proba, dodoše do razni čajevi, ministar reče Svaka čast, uze se uslika sa prodavačicu, se vidi ko ima bolju liniju, opazi Čaj protiv pušenja, uze kaže jednu krajnje lucidnu opasku, Dajte nekom, meni ne treba, nemam ništa protiv. Nastaviše, figurice od pečene gline, razni vez, pletene korpe, URS poslanica se odlično snalazila, Mlađahni državni sekretar je bio prisutan, ministar je svi ma osvetlav'o obraz, za sve im'o, Svaka čast. Na svaki državnički i kulturno-umetnički nivo bio i kad pregled'o kuhinjske kecelje, kad nije vid'o mušku kecelju, a baš mu treba, jer On kad prži, to prska na sve strane.

Ministar se baš zadržu u te Svaka čast kecelje, nastavi bude državnički i kulturno-umetnički, istina više prozno, inspirisan, tako da reporter ode dalje. Dalje bio ulaz u Izložbenu halu, to stepenište-bina, sa transparentom Sajam šljiva u Osečini. Tu sve na svome mestu, Mnogo gologlavi voditelj se preslišava iz fasciklu, prisutan vladika Valjevski Milutin, popova još i vazdan. Kad, eto to od onije kecelja ministra kulture i koječega sa svi svoji, jedan od velike i crne kace udari dlanom o dlan, ministar s obe

ruke dade takvoj podršci kraj. Ondak ministar po svaki običaj pozdravi Vladiku, Mlađani državni sekretar pade Milutinu vladiki na grudi, ministar s obe ruke ode u druge popove.

Stade muzika, nastavi se muzika, sve se pope na to stepenište-binu, turiše tu i maskotu Sajma, u nošnji deda Radoja, javi se Mnogo gologlavi voditelj, javi se žensko sa 'aljinu sa aplikacije u neku tešku heraldiku, biće mač sa krilima, pa uze da se teško recitira, *Šljiva pred kućom, zimzelena slika/ šljiva na grobu mesto spomenika...* Jopet se javi iskusni Mnogo gologlavi voditelj, Uvaženi vladiko Valjevski, gospodine Milutine... dragi prijatelji... šljiva je sastavni deo naših života... reče se i na engleski, Welcome to Serbia, pa još reče, Pozdravite ovu devojkicu, glumicu Anu Sakić, poznatu kao Ingrid snajka iz Švedske u neponovljivoj seriji Selo gori a baba se češlja. Glumica poznata kao Ingrid snajka iz Švedske, koja je izrecitala *Šljiva pred kućom*, se nakloni, najavi Opštine predsednika. Javi se Opštine predsednik, Zadovoljstvo mi je da mogu da pozdravim sve drage goste, a posebno ministra kulture, informisanja i informacionog društva, gospodina Predraga Markovića...

RASPLETENE KIKE: Snajka iz Švedske najavi i ministra gospodina Markovića, ministar gospodin Marković, sa tu takoreći prigodnu i takoreći dupla šljiva, da se na kaže mudovača bradu, prikopča samo jedno dugme, pa se državnički et epohalno et antologijski reče kada je zakopč'o svu dugmad, Dobar dan, veliko je zadovoljstvo biti ovde među pristojnim svetom, moguće da nas je šljiva naučila toj pristojnosti, jer ako ste prema njoj nepristojni onda nemate te milione, a ovde ima milion stabala. Čuli ste u pesmi šta je dobra šljiva, to je kao

devojka raspletenih kika. Mislim da mnogi u Srbiji ne znaju šta je kika, a ja ću vam ispričati kako se povezuju dobra tradicija i moderna tehnologija. I opriča, Omogućili smo da "Kika" ima svoj salon u Beogradu, i ja sam tamo kupio jedan mali suvenir na kome piše Kika, i u njega, kad god se neko iz kabineta, kad god se pojavi dama sa pletenom kikom, ubacim novac, na isti način moramo, i ovde u Osečini, da naučimo, da sa malo novca pomognemo da ljudi znaju da je čuvanje tradicije isplativo... Država pomaže, ali ne pomaže dovoljno iz samo jednog razloga, zato što vi nemate dovoljno para, jer država i vlada ne pomažu iz svog novca, nego od vašeg novca, od poreza. Dinar po dinar, kao mala časa u koju ja ubacujem po 20 dinara, kad god neko u kabinetu isplete kiku, tako i vi, šljiva po šljiva, običaj po običaj, čuvajte svoje i onda će sve ostalo doći samo...

Što se tiče novinara, istorije državnički govora, ovde bi mog'o bude kraj, ali ne bio kraj, Mnogo gologlavi voditelj pozdravi prisutnu pomoćnicu u Ministarstvu ekonomije, gospođu Renatu Pindžo, koja zadužena za dovođenje turista, reče da prvi pokrovitelj sajma Ministarstvo ekonomije... Ondak sve uđe u tu Izložbenu halu, kako udoše žensko bez kike iz

Ministrov kabinet reče 'de ministar da stane, upali se kamera Info službe Vlade Srbije, ministar se reče, Bilo je zadovoljstvo otvoriti ovaj Sajam... Međutim stade u pola rečenice, Mnogogologlavi voditelj je vršio prenos, pozdravlja Srbe širom Srbije i širom planete, tako omet'o ministra, ugasiše Voditelja, ministar počeo početka, Bilo je zadovoljstvo otvoriti ovaj Sajam, jer ovo nije samo privredna manifestacija, ovakva vrsta manifestacije povezuje pravu privredu, turističku privredu i kulturnu privredu.

Ministru priđe Snajka iz Švedske, pridoše popovi, poslanica, Pomoćnica ministra, Državni sekretar, sve uđe u izložene gajbice, šljive, rakiju. Ministar je za svakog im'o državničko Svaka čast, i Snajka se uspešno umetala sa impresiju koja je imala jednu reč, Savršeno. Svaka čast Savršeno obidoše sve šljive i gajbice, čak metalne šiljke za kapije i ograde, uspešno izajdoše napolje. Ministar stiže kratko do švedskog stola, koji beše na spratu sajamskog zdanja, bi i oni koji ostadoše da popiju još jednu, pa će onda d'idu. Mnogo gologlavi voditelj je neumorno prenosio program, uze pita i pomoćnicu ministra Pindžo, koja lebac zarađiva i kao član Skupštine Agencije za Kontrolu leta, koja podiže dve kese šljiva, samo reče, Slika sve govori. Tu se Voditelju reče jošte jedna iz To ministarstvo, koju voditelj mnogo dobro pohvali, ondak voditelj, tačno u 14 i 55, tačno do pomoćnice Pindžo, do'vati Predsednika opštine, kak'i su mu prvi utisci, Prvi utisci su sjajni, sve je prošlo na najbolji način, nastavljamo dalje... Nastavi se i Mnogo gologlavi voditelj, Večeras "Piloti", a sutra, sutra sa lica mesta najgledanija emisija, neprevaziđena emisija "Žikina šarenica"...

Dragan Todorović

Korak do najboljih

Na trećem takmičenju pod upravom Dušana Ivkovića tim Srbije će pokušati da obezbedi plasman na Olimpijske igre naredne godine u Londonu. Medalja je samo usputna stanica

OVAKO POSTAVLJEN CILJ izgleda kao realan. Potrebno je biti među šest najboljih i izboriti se za mogućnost da se Srbija pojavi na najvećem i najznačajnijem takmičenju. S obzirom na to da je tim koji sa klupe vodi Ivković svrstan u širu grupu favorita za osvajanje medalja, trebalo bi da se nacija raduje ovog septembra vestima iz daleke Litvanije.

U ovoj baltičkoj državi okupile su se prvi put dvadeset četiri reprezentacije i ekipe koje dođu do kraja takmičenja moraću da odigraju 11 utakmica u 17 dana, što je intenzivnije od bilo kog drugog takmičenja u košarci.

FIBA je prošle godine po okončanju kvalifikacija odlučila da proširi listu učesnika sa 16 na 24 i mnogi su to videli kao izlazak u susret reprezentacijama kao što je Italija, koja je po broju medalja evropska sila, ali je loše igrala poslednjih godina i nije uspevala da se plasira na Prvenstvo.

S druge strane, Ivkovićeva ekipa, odabrana pre tri godine, očišćena od izvikanih NBA zvezda i oslonjena na rad podmlatka FMP-a i Hemofarma, dolazi na turnir posle iznenađujućeg finala na prošlom prvenstvu 2009. godine, koje je glatko izgubila od furioznih Španaca, i posle sjanog nastupa prošle godine na Svetskom prvenstvu u Turskoj, gde je malo nedostajalo za finale sa superiornim Amerikancima.

Situacija sa ovom ekipom Srbije, koja po treći put nastupa na EP-u, u neku je ruku paradoksalna: svi i očekuju i ne očekuju najviši plasman. Srebro sa Prvenstva održanog u Poljskoj probudilo je nade da će Srbija, poput država čije uspehe voli da baštini, biti svetska košarkaška sila, ali su u isto vreme svi nekako oprezniji i ne govore o Srbiji kao "zemlji košarke". Ima nekoliko elemenata koji upućuju na ovakav stav: tim ima samo jednu zvezdu, Miloša Teodosića, a i on je nekako "lokalni", evropski heroj, u timu nema izrazitog "šutera", izostanak Novice Veličkovića biće veliki nedostatak za ovu ekipu i, na kraju, drugi su veoma jaki: Španci, Litvanci, Francuzi, Turci, Grci, Hrvati, Nemci, pa i Italijani, sa kojima je Srbija igrala u prvom kolu.

ŠEFOVI: Dušan Ivković i Dragan Đilas, novi predsednik KSS

Fotografije: Sava Radovanović / Tanjug

Gore nabrojani timovi su u velikoj meri u situaciji u kojoj je selekcija tadašnje SCG čekala prvenstvo koje je bilo organizovano u državnoj zajednici SCG. Imaju NBA igrače koji solidno nastupaju u SAD, i svi očekuju da taj "američki krov" donese prevagu. Međutim, to ne mora da bude slučaj jer se više puta pokazalo da je timski duh daleko važniji od imena koja čine taj tim.

Generacija koja je pretekla iz one jugoslovenske ekipe koju je takođe predvodio Ivković krajem osamdesetih i na koju se nadovezala ekipa koju je predvodio Dejan Bodiroga, ostavile su tako veliki trag u istoriji košarke van NBA standarda da je pitanje da li će se ikada pojaviti nešto slično – ne u Srbiji, nego u svim državama ne računajući SAD. Status apsolutnih favorita nosi ekipa Španije, koja će na ovom takmičenju nastupati u najjačem sastavu, ali ni oni nisu imali toliku nisku uspeha kao selekcije SFRJ, SRJ i SCG skupa od 1989. do 2002. godine: šest evropskih i tri svetske titule.

Dušan Ivković, najveća trenerska zvezda na Prvenstvu, zna sve i jasno mu je koliko može

njegova ekipa. On se i ovoga puta odlučio da ima igrače koji su spremni da treniraju jako dugo, da prođu čitavu torturu višemesečnih priprema, da odsustvuju od kuće i podrede svoje vreme uspehu nacionalnog tima. Ova dimenzija se često zaboravlja kada se ocenjuje učinak timova: šta god uradili na Prvenstvu, momci koji igraju u Litvaniji već su pokazali da imaju karakter i da mogu da vide dalje od čisto ličnih interesa.

Ivković je svestan da utakmice i rezultati na pripremama ne govore puno i zna da ne bi ni valjalo da ekipa u početnoj fazi takmičenja igra najbolje. Zato nije bilo previše priče oko toga da li je mogao da bude izbegnut poraz od Hrvata u Londonu ili od Australije ili Francuske i zašto je Velika Britanija ubacila Srbiji 90 i kursor poena. On je toliko iskusan da je sigurno napravio takav plan priprema sa svojim saradnicima koji podrazumeva da tim iz utakmice u utakmicu "raste", da igra sve bolje i da dođe do onoga što je određeno kao cilj.

Prethodna dva takmičenja na kojima je nastupala ova selekcija Srbije pokazala su da tim može da pobedi svakoga ako se uloži

MILOŠ TEODOSIĆ

Pozicija: plejmejker
Datum rođenja: 19. 3. 1987.
Visina: 195 cm
Klub: CSKA Moskva
Prethodni klubovi: Olimpijakos,
FMP Železnik
Reprezentacija: 72 utakmice
Broj poena: 613

MILENKO TEPIĆ

Pozicija: bek
Datum rođenja: 27. 2. 1987.
Visina: 200 cm
Klub: Panatinaikos
Prethodni klubovi: Partizan,
Vojvodina
Reprezentacija: 73 utakmice
Broj poena: 455

ALEKSANDAR RAŠIĆ

Pozicija: bek
Datum rođenja: 16. 3. 1984.
Visina: 195 cm
Klub: Lietuvos Rytas
Prethodni klubovi: Trabzon,
Partizan, ALBA, Dynamo Moscow,
Efes Pilsen, FMP, Borac
Reprezentacija: 36 utakmica
Broj poena: 244

IVAN PAUNIĆ

Pozicija: bek
Datum rođenja: 27. 1. 1987.
Visina: 195 cm
Klub: Nižnji Novgorod
Prethodni klubovi: Aris, Ostende,
Vojvodina, Mornar, Mega Ishrana,
Partizan
Reprezentacija: 42 utakmice
Broj poena: 133

NEMANJA BJELICA

Pozicija: bek/krilo
Datum rođenja: 9. 5. 1988.
Visina: 209 cm
Klub: Kaha Laboral
Prethodni klubovi: Crvena zvezda,
Arkadia, Superfund
Reprezentacija: 40 utakmica
Broj poena: 130

STEFAN MARKOVIĆ

Pozicija: plejmejker
Datum rođenja: 25. 4. 1988.
Visina: 199 cm
Klub: Valensija
Prethodni klubovi: Beneton,
Hemofarm, Atlas
Reprezentacija: 70 utakmica
Broj poena: 189

MARKO KEŠELJ

Pozicija: bek/krilo
Datum rođenja: 2. 2. 1988.
Visina: 206 cm
Klub: Olimpijakos
Prethodni klubovi: Crvena zvezda,
Keln, Đirona

Reprezentacija: 26 utakmica
Broj poena: 186

NENAD KRSTIĆ

Pozicija: centar
Datum rođenja: 25. 7. 1983.
Visina: 213 cm
Klub: CSKA
Prethodni klubovi: Boston Seltiks,
Oklahoma Tander, Trijulf, Nju
Džersi Nets, Partizan
Reprezentacija: 80 utakmica
Broj poena: 892

KOSTA PEROVIĆ

Pozicija: centar
Datum rođenja: 19. 2. 1985.
Visina: 218 cm
Klub: Barselona
Prethodni klubovi: Pamesa,
Golden Stejt, Partizan, Beopetrol
Reprezentacija: 83 utakmice
Broj poena: 443

MILAN MAČVAN

Pozicija: krilni centar
Datum rođenja: 16. 11. 1989.

Visina: 205 cm
Klub: Makabi Tel Aviv
Prethodni klubovi: Hemofarm,
FMP Železnik
Reprezentacija: 41 utakmica
Broj poena: 211

DUŠKO SAVANOVIĆ

Pozicija: krilo
Datum rođenja: 5. 9. 1983.
Visina: 204 cm
Klub: Efes Pilsen
Prethodni klubovi: Valensija,
Kahasol, UNIKS, FMP Železnik,
Borac
Reprezentacija: 35 utakmica
Broj poena: 337

BOBAN MARJANOVIĆ

Pozicija: centar
Datum rođenja: 15. 8. 1988.
Visina: 222 cm
Klub: Nižnji Novgorod
Prethodni klubovi: Žalgiris, CSKA,
Hemofarm
Reprezentacija: 15 utakmica
Broj poena: 52

maksimalan napor i ako Miloš Teodosić "ima dan". Od njega i od sposobnosti kapitena Nenada Krstića da kontroliše reket zavisice dosta u napadu Srbije. Za odbrambene strategije Ivković ima mnogo specijalaca poput Ivana Paunića i Stefana Markovića. Pored njih, ovo prvenstvo bi moglo da bude promocija Milenka Tepića i Milana Mačvana, koji su se u mlađim kategorijama naosvajali zlatnih medalja na prvenstvima Evrope i sveta.

U neku ruku, kako je to nedavno i rekao Dejan Tomašević, jedan od amblema generacije

koja je harala do 2002. godine, Prvenstvo u Litvaniji podseća na Svetsko prvenstvo u Atini 1998. godine na koje je tadašnja selekcija SRJ otišla bez velikih zvezda, ali se vratila sa titulom prvaka demonstrirajući snagu kolektivne igre i promovišući igrače na koje drugi nisu obratili pažnju.

Još jedan važan aspekt u vezi sa ovim prvenstvom: narod u Srbiji, tradicionalno vezan za televizijski program i uspehe sportista, biće malo više usmeren na Novaka Đokovića i njegov pokušaj da osvoji otvoreno prvenstvo SAD,

jer je u međuvremenu slava košarkaša pala na niske grane, što zbog toga što se pojavio supermen poput Đokovića, što zbog toga što i onaj koji bi mogao da bude "košarkaški idol", Miloš Teodosić, gotovo da i nije bio bitan dok je igrao u Srbiji, pa omladina i nije imala prilike da uživo gleda "belog Medžika".

U jedno možemo biti sigurni: tim koji vodi Ivković neće razočarati, odnosno igrače najbolje što može. Problem je u tome što ne znamo koje su mu stvarne mogućnosti.

Slobodan Georgijev

Leteća kamila na kvantaškoj

Kada se tretiraju usevi, onda nema problema, na njivu može da se sleti i ako se nešto desi

U PETAK 19. avgusta u večernjim časovima, u blizini hipermarketa Tempo na Novom Beogradu, prinudno je sleteo avion "PZL M18 dromader" Jat privredne avijacije. Pilot Radovan Nikolić (54) bio je na pri kraju zaprašivanja komaraca za taj dan kada ga je zadesio prestanak rada motora na ekstremno maloj visini, gde lete samo specijalni vojni – poljoprivredni avioni. Godine iskustva i prisebnost učinili su da iz nimalo zavidne situacije izađe skoro bez posledica, što se ne može reći za avion koji na fotografijama sa lica mesta izgleda prilično slupano. Uz prilično nepotrebnu dramatizaciju u medijima – pominje se blizina benzinske pumpe Zmaj u koju je "mogao da udari", kao i da "nije uspeo da izvuče točkove" iako ovaj tip aviona nema uvlačeći stajni trap, "kačenje krošnji drveća" itd., kao jedan od najverovatnijih mogućih razloga udesa, odnosno prestanka rada motora, navodi se problem sa dovodom goriva u motor. Pilot je novinarima "Pressa" posvedočio: "Na ovom tipu aviona za oba krila su pričvršćeni rezervoari. U jednom od njih je tokom leta potpuno nestalo benzina, a u takvim situacijama ručicom prebacite dovod goriva na drugi rezervoar. Međutim, ručica se zaglavila i ja sam na visini od oko 25 metara ostao bez goriva."

Šta i kako se tačno desilo, utvrdiće istraga. Koliko i najmanja sitnica može da utiče na bezbednost letenja govori i slučaj koji se desio jednom avionu ovog tipa pre izvesnog vremena, kada je u instalaciju za prozračivanje rezervoara (uvođenje vazduha u rezervoar da bi gorivo moglo nesmetano da ističe) uleteo neki po veći insekt i zapuštao dotok vazduha, napravio se vakuum koji je onemogućio put goriva do motora koji je "zaštekao" i stao. Ono što je sreća ili, tačnije, predostrožnost koja se više puta isplatila, jeste da kada je zaprašivanje u pitanju, "unapred se planira tako da ako nešto ne daj bože krene naopako pilot ima odstupnicu", objašnjava za "Vreme" Jon Kadarjan, šef

foto: Igor Salinger/aermedia.com

pilota Jat privredne avijacije. "Kada se tretiraju usevi, onda nema problema, na njivu može da se sleti i ako se nešto desi. U petak smo radili uglavnom u priobalju Save i to svaki avion 'trake' ne šire od 500 metara. Kada mu se već desio otkaz motora, pilot je uradio najbolje što je mogao", kaže Kadarjan, napominjući da iznad užeg centra grada nisu radili već godinama.

Pilot sa više od 5000 časova naleta, Kadarjan je pun hvale za "dromadere". U šali kaže da se jedino teško smešta u pilotsku kabinu, ali da je "daleko moćniji od 'letećeg traktora' 'An-2', ima tonu manje nepotrebnog tereta, a isti motor i istu snagu". Taj motor je posebna priča: u pitanju je zvezdasti motor "ASz-62" snage

1000 ks, novije proizvodnje, ali tehnološki datira iz perioda Drugog svetskog rata. Korene ima u čuvenom "Rajt R-1820" motoru (ugrađivan i na prve "DC-3 Dakote") iz koga je u SSSR nastao Švestov "Ash-62" 1937. godine i na kraju u Poljskoj po licenci "ASz-62". "Koristi skuplji benzin, za razliku od modernih motora koji rade na kerozin, težak je skoro 700 kilograma sa elisom i ima radnu zapreminu od 29 litara i troši oko 300 grama benzina po konjskoj snazi po satu", objašnjava Kadarjan, uz napomenu da retko lete na "punom gasu" već na nekih 60 odsto snage.

PZL (Polskie Zakłady Lotnicze) "M18 dromader" primarno je poljoprivredni vazduhoplov,

pijaci

Naoružanje, taktika upotrebe i nalogodavci

Za dejstvo po formacijama komaraca do kraja devedesetih koristio se malation, kada je zamenjen rastvorom lambda-cihalotrina, oko čije upotrebe i moguće štetnosti, pa samim tim i zaprašivanja iz vazduha, svako malo se podigne medijska prašina. Taktika upotrebe je da se napravi oblak aerosoli (sitnih kapljica) one veličine od koje udisanjem stradaju komarci i to tamo gde ih ima najviše "a to nije na vrhu solitera, nego pri zemlji". Zato je neka "radna visina" leta za avione zaprašivače komaraca 30 do 50 metara. Inače litar 0,8 procentnog rastvora cihalotrina rasprši se na tri hektara – što će reći manje od tri grama "čistog otrova" po hektaru. Jat privredna avijacija, sa sedištem u Vršcu, danas posluje pod Ministarstvom životne sredine, rudarstva i prostornog planiranja a deo osoblja i avione preuzela je od Jate privredne avijacija po odvajanju te delatnosti iz srpskog nacionalnog avio-prevoznika. Akcije zaprašivanja komaraca iznad užeg i šireg reona grada Beograda finansira Gradski sekretarijat za zaštitu zdravlja

koji se koristi za avio-tretiranje useva i uništavanje biljnih štetočina i komaraca, a može se upotrebiti i kao "vodeni bombarder" u suzbijanju požara. U ovoj ulozi delovanje mu je, zbog relativno ograničene nosivosti u poređenju sa većim avionima poput "kanadera", "berijeva 200" ili "iljušina 76" prvenstveno usmereno na gašenje lokalnih, tzv. tačkastih požarišta i preventivu njihovog daljeg širenja. Dizajniran je sredinom sedamdesetih u poljskom zavodu PZL Mielec u saradnji sa američkim proizvođačem Rokvel internešenel. Više od 800 "dromadera" raznih varijanti je proizvedeno, od kojih je oko 200 izvezeno u SAD. Lete u Kini, Grčkoj, Australiji, Kanadi, Južnoafričkoj Republici,

Španiji, Turskoj, Venecueli... U bivšu SFRJ isporučeno je nekoliko desetina aviona prvih varijanti, a od 1984. nude se verzije u kojima pored pilota ima mesta i za mehaničara, kako bi se pojednostavilo prebacivanje logistike na udaljena letelišta, kao i verzije sa modernijim i jačim motorima i povećanom nosivošću. Poseban kuriozitet u karijeri "dromadera" predstavljala je upotreba ovih aviona u sukobu u Hrvatskoj krajem 1991. godine, kada su se na istočnoslavonskom ratištu pojavila dva aviona ovoga tipa u maskirnim bojama i sa hrvatskim oznakama. Iako se moglo tada i čuti i pročitati o planovima za zaprašivanje neprijatelja bojnim otrovima, ovi avioni, inače mobilisani iz

osiječke privredne avijacije, najverovatnije su veoma ograničeno korišćeni za potrebe veze, lakog transporta i izviđanja.

Avion "PZL M-18 dromader" teško da će se nekoga zadiviti elegantnim, aerodinamičnim linijama, brzinom ili nekom atraktivnom akrobatskom figurom izvedenom na nebu. Još manje će mamiti uzdahe slučajnih ili namernih prolaznika, savršeno uglancan i okupan u zracima zalazećeg Sunca na platformi nekog aerodroma. Verovatno neće ni poleteti uz grmljavinu snažnog motora u pozadinskom kadru visokobudžetskog filma dok glavni junak na motorciklu jurca pored piste, pre nego što će otići kod zavodljive plavuše, koja mu je, usput, instruktorka letenja. "Dromader" odudara od percepcije aviona većine posmatrača koji se ne opterećuju nepotrebnim detaljima i kojima je avion najčešće velik spolja, prostran unutra, tih, udoban, poželjno ima dovoljno mesta za noge i nasmejane stjuardese, i naravno, stigne tamo gde je krenuo što brže. Ili je natovaren raznim pametnim i nepametnim bombama i raketama, nakrcan najsavremenijom tehnikom, sa pilotom ili pilotima koji u svojoj opremi liče na ono kako su malo starije generacije zamišljale humanoidne Marsovcе. Dromader nije ništa od toga, i izgledom i performansama veoma prikladno opisan u svom nazivu, koji je izveden iz latinskog imena kamile, deve to jest, one jednogrbe arapske – *Camelus dromedarius*: letelica nimalo atraktivnog izgleda, sa čoškastom kabinom visoko izdignutom iz trupa nekako nepravilno kutijastog oblika i pravougaonim krilima, prljav od izduvnih gasova, ulja, maziva i koječega, miriše na – većini ljudi veoma neprijatnu – kombinaciju cihalotrina (danas), malationa (do relativno skoro) ili drugih hemikalija i kerozina. Dodajmo tome i nimalo tih zvuk radijalnog motora.

Ipak, sve to je manje ili sasvim nebitno kada je u pitanju efikasnost u nameni za koju je napravljena ova letelica: zaprašivanje iz vazduha i lokalizacija tačkastih požarišta – a tu letelica kamila, avioni slični njemu jednostavno nemaju premca, ma kako izgledali, mirisali ili zvučali.

Igor Salinger

Uzduž i popreko

Sveto (us)trojstvo

VREME 1077

Pitanje opravdanosti saradnje sa MMF-om, kao i pitanje rezultata te saradnje, postavlja se od 2000. godine i našeg ponovnog učlanjenja u instituciju čiji smo jedan od osnivača. Međutim, od pomenute revolucionarne godine političari u Srbiji su uvek imali jaču kartu na koju su igrali u predizbornim kampanjama, bilo da je to takmičenje u evropejstvu i dokazivanje istog, ili nedaivanje Crne Gore i Kosova, tako da su ekonomske teme bile pomalo u zapečku u vreme kad je Srbija pokušavala da se konstituiše kao država. I tako do 2008. godine i eskalacije krize tržišta nekretnosti u SAD, koja se prelila na banke, pa na ostale finansijske institucije, i dovela do globalne recesije koja je obeležila 2009, a kod nekih i 2010. godinu. Ponašanje naših političara, pre svega vladajućih, bilo je neodgovorno pa smo krizu dočekali potpuno nespremni, misleći da na našu ekonomiju ljuljanje berzi nekih dalekih zemalja neće značajno delovati. Kakve su bile posledice znamo, i od tad ekonomska politika dominira političkim životom zemlje.

Danas se posete MMF-a analiziraju uzduž i popreko, traže se mane u aranžmanima koji treba da zadovolje fiskalna pravila koja nameće MMF, privredu koja je uslužno-uvozno orijentisana i koaliciona apetite naše vlade. U svetlu drugog talasa (ili nove) svetske ekonomske krize, koji su, poučeni neprijatnim iskustvom, ovdašnji vlastodršci dočekali spremno, MMF dobija dodatnu težinu. Naime, činjenica je da danas nijedan ozbiljan investitor neće uložiti u zemlju koja se ne pridržava osnovnih ekonomskih postulata koji se primenjuju u razvijenim zapadnim ekonomijama, tako da podrška MMF-a budžetsko-fiskalnoj politici vlade sigurno pojačava kredibilitet zemlje u naporima da privuče investicije, kojih je iz godine u godinu sve manje, 2008. godine su iznosile oko 1,5 milijardi evra, a 2010. godine samo 500 miliona, što je, otprilike, na nivou transfera iz dijas-pore (doznaka). Sa druge strane, MMF služi kao neka vrsta međunarodnog arbitra za ekonomsku politiku vlade kad se radi o domaćim prilikama. Ako se ima u vidu da su članice MMF-a sve naše prijateljske i neprijateljske zemlje sa istoka i zapada, jasno je da bilo kakva politička argumentacija protiv aranžmana ne stoji, a ona ekonomska o ulozi fonda u restrukturiranju postkomunističkih ekonomija je površna i umnogome netačna.

Treba napomenuti i sredstva koja smo od MMF-a pozajmili, u vidu specijalnih prava vučenja, koja učestvuju u našem javnom dugu sa oko 7,4 odsto.

Nažalost, MMF ne može da reši naše ključne probleme, koji su pre svega političke prirode i ogledaju se u zapanjujućoj neodgovornosti većine političara, koji se u borbi za vlast ne obaziru na opšte dobro. S druge strane, ako pogledamo ponašanje Republikanske partije u SAD prilikom promene zakona koji definiše nivo spoljnog duga pomenute zemlje, koji su bili spremni da dozvole da zemlja postane nelikvidna i da ne može u srednjem roku da servisira obaveze, mi ne treba da se iznenađujemo što se kod nas tako nešto dešava.

Marko Tošović, elektronskom poštom

Čiji je vruć krompir?

Kad kancelarka gleda na sat

VREME 1077

Poseta gospođe Angele Merkel, nemačke kancelarke, u odličnom prilogu Andreja Ivanjija, pokazuje koliko moć, politička i ekonomska, kako to arogantno čini i Amerika, i pored insistiranja na svojoj pragmatičnosti, što je u osnovi uvek dobro, ne želi da na najispravniji način politike – s dalekosežnom vizijom u koju je projektovano i razumevanje događaja – tumači, ocenjuje i pomaže svetu. U vezi s tim može se postaviti nekoliko pitanja: 1. uopšte ne poništavajući zločine Srba, ipak je upitno – ko beži i seli se, to je valjda jedino agresor, a ne neko ko živi na svom ognjištu; 2. koga čuvaju vojnici na Kosovu, pa i najvećim delom nemački, i od koga, pa da getoizovanom

narodu sada treba ukinuti mogućnost normalnog života; 3. kako to kancelarka nalazi jednakost u činjenicama ujedinjenja Nemačke i cepanja Srbije; 4. po kojoj logici stvari nemačko priznanje Kosova, eksplicitno neznano zašto, mora da bude poslušničko ponavljanje istog čina i sa srpske strane; 5. taj vrući krompir, od kojeg je kašu skuvala i Evropska unija, sada se prebacuje u srpski lonac, jer Evropa ne zna šta će s tim; 6. treba li Srbija da doveka plaća grehe svoje prošlosti i ove evropske neposkrane vruće kaše; 7. da je Kosovo, recimo, u Hrvatskoj, da li bi nemačka kancelarka reagovala na isti način? Insinuacija u ovom poslednjem pitanju uopšte nije ni slučajna ni sakrivena; tek nagoveštava nameru jednakog poštovanja svake države i svake kulture. A tek hrvatski pohod na onomadno srpsko robno tržište na Kosovu, koji se sav u patetičnim hiperbolama odvijao tik nakon posete gospođe Merkel Republici Hrvatskoj?! U stilu: isterali smo ih, pa sad gledaj ko će pre! Držanje srpskog predsednika bilo je dostojanstveno i u izjavama odmereno, ali potpuno jasno. Hoće li stići valjani odgovor nemačkih političara na ovde postavljena pitanja? I to od osobe koja izuzetno ceni nemačku kulturu, baš onoliko koliko vrednuje i sopstvenu i uopšte je ne vidi getoizovanom, što znači: malom.

Mirjana D. Stefanović, elektronskom poštom

Okretanje leđa

Kad kancelarka gleda na sat

VREME 1077

Ne znam da li me utisak vara, ali čini se da polako jedan po jedan "evropski prijatelji" okreću

leđa našem “voljenom vodi”. Prvo nestašni Silvijo već dva puta odlaže posetu Beogradu, a onda i ova Merkelova “nekulturno” gleda na sat kao da žuri na autobus.

Čini se da i Tadić mora da požuri na neki prevoz. (Za gde? Pa, zna, se u prošlost.)

Milan Miletić, elektronskom poštom

Pogrešna adresa

Niko nije čuo pucanj; Bila je otporna i jaka **VREME 1077**

List “Vreme” nije adresa na koju bi porodica Dade Vujasinović trebalo da se žali. Mi smo samo izveli logične zaključke iz podataka koje su – nažalost veoma aljkavo – prikupili drugi. G. Vujasinović, Dadin otac, zamera nam što smo se “tek sada” pozabavili tim slučajem; tek sada smo dobili uvid u spis. U tekstu lepo piše da nam prvi kriminalistički izveštaj s lica mesta nije bio dostupan, a g. Vujasinović nam zamera što smo ga izostavili. Viši inspektor u tom izveštaju kaže da je “najverovatnije” reč o samoubistvu, ali tu je reč o prvom utisku koji je daleko od kriminalističkog nalaza. O količini apsorbovanog i neapsorbovanog alkohola u Dadinom organizmu govore veštaci sudsko-medicinske struke i prisutni svedok, a ne mi. A da je “flaša viskija koja je trebalo da bude dokazni materijal popijena neposredno posle uviđaja” – to verujemo, znajući tadašnje navike. G. Vujasinović kaže da je Aleksandrić “vičan rukovanju puškom”, ali njegov posao nije spretno rukovanje lovačkim puškama (mada je to za pohvalu), nego savesno i temeljito obavljanje obdukcije, na šta smo ukazali. Da je iz te puške nekada, mnogo

ranije, bilo pucano (iz leve cevi) jasno je i nije od značaja za slučaj. Svi podaci govore da je Dada poginula od te puške, jer druge nema nigde. Da su olovne kuglice prečnika 5 mm u telu i oko nje bile savesno prebrojane, znali bismo je li ispaljen jedan patron ili dva. Da su filcani čepovi bili na vreme izmereni i opisani, bilo bi sve jasnije. To što niko nije čuo pucanj – ne znači mnogo, po iskustvima odranije.

Sandra Vujasinović, Dadina sestra, odmah kaže da je reč o “monstruoznom zločinu smišljenom od strane tajnih službi u državi koju vi zovete svojim”. Kao prvo, ja nikakvu državu ne zovem “svojom”, pogotovo ne onu Miloševićevu. Zatim: nazvati nekoga “lepom mladom curom” je kompliment u svim našim jezicima. Ja ne sumnjam da je Dada bila jaka i otporna, niti ulazim u psihološke detalje. Svi mi novinari smo tada prolazili kroz traume na terenu i svima su ostale posledice.

Prema tome, porodica Vujasinović ne bi trebalo da se žali nama; mi smo svoj posao obavili s dužnom pažnjom. Da su i drugi to učinili, ne bi bilo ovih dilema i lutanja. Nama se zamera što ne delimo tako duboku veru porodice Vujasinović da je Dada ubijena. U pitanje vere mi ne bismo ulazili, to je nešto drugo i mi to poštujemo.

Miloš Vasić

Pogrešan datum

Bila je otvorena i jaka

VREME 1077

Datum pisma koje pominjem u mom pismu iz prošlog broja “Vremena” nije tačan. Umesto 17. mart 1993. treba da piše 17. mart 1994.

Nadam se da ćete u jednom od svojih narednih brojeva ispraviti ovu grešku. Bitno je da se ovo ispravi, jer je veoma vazno da se zna da je Dada moja sestra napisala pismo, iz kojeg sam navela citat, neposredno pre nego što je ubijena, a ne godinu dana ranije!

Sandra Vujasinović, elektronskom poštom

Ispravka

U tekstu “Puč puču a sahara njet” (dvadeseta godišnjica: 73 sata tokom kojih se raspao SSSR), uz okvir “Šta je bilo s pučistima” tehničkom greškom objavljena je fotografija s potpisom “Uhapšeni pučisti: Hazbulatov i Ruckoj”, koja se ne odnosi na neuspeli puč u Moskvi avgusta 1991, opisan u tekstu, već na sukob oko Belog doma, sedišta Ruske državne dume u oktobru 1993. Taj drugi događaj se kratko pominje samo u jednom pasusu, ali je, pored pomenute fotografije, ilustrovan i sa još dve crno-bele slike akcija vojnika pred ruskim parlamentom, pa je upućeni čitalac mogao da stekne utisak da je dežurni urednik na temperaturi od 420C “pomešao moskovske pučeve”. Zbog toga se izvinjavamo.

Redakcija “Vremena”

>> prodaja&pretplata

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd (kurir)	Srbija (poštom)	kontinentalna Evropa (površinskom poštom)	ceo svet (avionom)
6 meseci	3500 din	3300 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	7000 din	6600 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

	bez PDF-a	sa PDF-om
6 meseci		
Srbija	750 din	1200 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog.

VREME ELEKTRONSKA ARHIVA

	Srbija	svet
VREME DVD komplet 1997–2011 (br. 334–1065)	900 din	USD 29
dopuna kompleta za dosadašnje kupce	500 din	USD 15

Elektronska arhiva nedeljnika VREME u PDF formatu sa sačuvanim stranicama kao u štampanom izdanju i sa mogućnošću pretraživanja, obuhvata period od marta 1997. do maja 2011. Diskovi se dostavljaju poštom u roku od 20 dana od kad dobijemo dokaz o uplati. Raniji brojevi Vremena ne postoje u ovom elektronskom obliku.

OSTALA IZDANJA

Srbija	Svet
DRAGAN TODOROVIĆ: Trupni portret	600 din 19 USD

U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene je uračunata poštarina. Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu **VREME, Trg Republike 5, Beograd**, ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje, knjiga ili VREME-DVD). Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt. Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME **isključivo na račun 205-13281-15**. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi <http://www.vreme.com/pretplata> pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na www.vreme.com/ pretplata. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga, a korisniku su na raspolaganju svi brojevi objavljeni na internetu od kraja 1998. godine.

► dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom ► telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ► e-mailom na prodaja@vreme.com

PROPAST NARODA I SEOBA U AMERIKU

ALEKSANDAR ZOGRAF.

U BEOGRADSKOJ 'POLITICI' IZ 1938. GODINE SAM PRONAŠAO ČLANAK O NEGOVANU RANITOVICU, SELJAKU KOJI PO PIJACAMA U SELIMA SREMSKE OBLASTI PRODAJE KNJIGE, OD KOJIH JE NEKE I SAM NAPISAO...

NEKIM SLUČAJEM, NEDAVNO SAM NA BUVLJOJ PIJACI NAŠAO NA JEDNU (OD ČAK ŠEZDESETAK) KNJIŽICA KOJE JE NAPISAO OVAJ SAMOUKI KNJIŽEVNIK - 'PROPAST NARODA I SEOBA U AMERIKU', PRVOBITNO OBJAVLJENA 1907., REPRINTOVANA 1924. TO JE POEMA PISANA U STILU NARODNE POEZIJE, UZ CINIZAM I KAPRICIOZNOST TIPIČNE ZA SRPSKE SELJAKE. POEMA SE OKOMLJUJE NA ZELENASE, SVEŠTENIKE I ADVOKATE, KOJI SE OKRIVLJUJU DA OTEŽAVAJU ŽIVOT SELJAKA U TADAŠNJOJ AUSTROUGARSKOJ, ŠTO JE BILO UZROK ISELJAVANJU U S.A.D....

"ČUJTE LJUDI I KAKVU REČ MOJU O PROPASTI NAŠEG NARODA I ŠTA SVE S NAMA ČINE GOSPODA OVDE NIJE MESTO SVE ISKAZATI JERBO ĆE MI ZABRANITI VLASTI!"

"MNOGI ČOVEK ŽALOSTAN I TUŽAN VEĆ JE MNOGO NA SVE STRANE DUŽAN, NEMOŽ' OVDE DUŽE DA S' ODRŽI DA S' JOŠ KOME NE ZADUŽI. SIROTI MORAJU DA PATE - JER UZAJMI NOVCA KOLKO MOŽE OD KAKVOGA SVOGA DERIKOŽE?"

"ONDA ČOVEK PLAĆA PUŠKARINU
ŠTO JE DRŽI DA VISI O KLINU,
NEKI DRŽI DA S' NJOM U LOV IDE
NEKI DA MU TEK U KUĆI VIDE
DA SE NOĆU OD LOPOVA BRANI
KAD B' SLUČAJNO DOŠLI I HARALI,
DANAS LJUDI NA SVOJE ORUŽJE
MORA PLATIT' ŠTO SE S NJIMA SLUŽE.
JOŠ ĆE MOŽDA TAKO VREME BITI
DA ĆI MINISTAR KAKAV NAREĐITI
DA SE PORAZ NA ŠTAPOVE PLAĆA,
ŠTO SE ČOVEK PO SELU POŠTAPA.
I SA ŠTAPOM LJUDI TAKO BIJU
VIŠE LJUDI SA ŠTAPOM, BEZ PUŠKE
OKRVAVE JEDAN DRUGOM NJUŠKE?"

"A POP-KAD KOME KRŠTEN LIST IZVADI
DVA FORINTA UME DA NAPLATI,
ZATO MORA DA ČUVA SVOJ LEBAC
A PRED SVETOM PRAVI SE KO SVETAC"

"KAD KO SEBI UZME ADVOKATA
DA G' ADVOKAT ŠTO BRANI NA SUDU
ON PETICIJU OD STRANKE PRIGNJEČI,
A KUĆA MU JOŠ BLIZU KOD SUDA,
NE DANGUBI NI PETNAEST MINUTA,
DAKLE VAZDAN OD JUTRA DO MRAKA,
MOŽ ZASTUPAT PO TRIDESET STRANAKA,
I SVAKOGA ON ODERE!"

"PA ZBOG TAKE TE U ZEMLJI PRAVDE
ZAT I BEGA NAŠ NAROD ODAVDE,
PREKO MORA ČAK U ZEMLJU NOVU,
TU BOGATU ZEMLJU KOLUMBOVU.
JA SAM MOJU PESMU SAD SVRŠIO,
KO PROČITA BOG GA POŽIVEO?"

Brijanje

Da se odmah razumemo: bradonjama svaka čast! Ja protiv bradonja nemam ništa; naprotiv: mnogi od njih su moji prijatelji, kolege, kumovi i drugari; imam čak i jednog bradatog zeta koga volim kao dete rođeno. Poslednje što bi mi palo na pamet je da im stavim primedbu na facijalne dlake. Ovo je slobodna zemlja i politički je nekorektno stavljati primedbe na tuđe njuške.

foto: Žilica Jovanović

Pošto smo to razjasnili, da nastavimo. Mojoj njušci brada i brkovi jednostavno ne pristaju nikako. To sam ustanovio sam od sebe dosta rano, a sve kasnije devojke i žene to su podržavale. Nije da nisam probao: u vreme slavnih Šezdesetih probao sam s bradom i kosom (tada sam je imao onoliko; kose to jest); nije išlo, mada je

bilo u modi. Onda sam skratio kosu i pustio brkove, ali je to ispalo nekako vojno-državno, maltene žandarmerijski. Pre toga su me u miliciji naučili da kosa ipak treba da bude koliko-toliko kratka; ne kao danas, ali ipak ne i preko okovratnika; bila su to liberalna vremena, a mode se menjaju. Onda mi je postalo jasno da ćelavim – beznadežno, neizbežno i sigurno, pa je pitanje kose izgubilo na značaju.

Nego da se vratimo temi. U jednom trenutku mog burnog i tužnog puberteta (a ima li drugačijeg?) moj tata, fini i blagi mudri čovek, ćutke mi je poklonio onaj brijač sa žiletima, četku za brijanje, čanče i sapun (kockicu). Plus – što je bilo jako važno, čak presudno – flašicu francuske kolonjske vode (srpski: afteršejv) “Eau sauvage” (divlja vodica). Pošto mi je kao klincu glavna zabava bila da gledam tatu dok se brije, nije bilo teško: sve sam naučio – teorijski. Ono malo paperja koje je krasilo moju malu njuškicu otišlo je bez problema; uspeo sam čak i da se ne posečem. Posle se paperje pretvorilo u žicu, a žileti su trajali sve kraće; nisu bili baš neki, ruku na srce. Tupe žilete oštrili smo u čaši vode, trljajući ih iznutra o zid, ali ni to nije mnogo pomagalo. Kupovali smo ih po komisionima (seća li se neko šta je to?) i bili su važan švercerski artikal. Moj banatski deda koristio je pravi brijač koji je oštrio o kožu vojničkog opasača iz Kraljevine Jugoslavije i ništa mu nije falilo; čuvao je, međutim, ljubomorno svoje feldvebelsko-kajzerovske špicaste brkove do kraja. Kad sam izrazio želju da nabavim takav brijač (iz grada Solingena), tata se užasn timerio i zabranio. Kasnije sam se – za opkladu – obrijao jednim dobrim lovačkim nožem koga sam naoštrio ljudski i – nisam se posekao. Pravi brijač, međutim, nisam stekao nikada, mada mi niko nije branio

– osim poneke bivše žene.

Možda je to zbog toga što su se pojavile električne mašine za brijanje, pa su mnogi od nas naseli na podvalu. Jedini koji sam mogao da podnesem bio je Braunov, onaj sa tri kružića. Ostali su mi izazivali osipe, svrab i koješta, naročito ruske kopije Remingtonovog aparata. To, međutim, nije bilo to: nema električnog uređaja koji će vas obrijati ljudski i tačka. Može za ispomoć i za ne daj Bože, ali ispadne musavo. Imao sam jednog jevtinog Braunovog na dve baterije AA; bio je dobar, ali je uginuo posle desetak godina. Dan-danas imam ruski aparat za brijanje koji se navija i radi na oprugu, ali ga čuvam iz sentimentalnosti, mada radi radnju kako-tako, podnošljivo.

Pravo brijanje mora da bude oštricom. U današnje vreme ima tušta i tma kojekakvih brijača; svi su “turbo-supergran-turizmo”, ne zna se kojega više hvala u reklamama. Pene takođe, a i “gelovi”, sveprisutni su. O kremicama i vodicama i da ne pričamo; rekao bi čovek da cela belosvetska kozmetička industrija ko šta radi samo brine o vašoj njušci. Sve je to – naravno – podvala globalnog kapitalizma. Što je brijač skuplji i sa više oštrica – to više dlaka ostaje u njemu i to je veće nerviranje pri brijanju. Prvi modeli bili dobri, ali su izašli iz mode, jer je trebalo prodati nove i skuplje. Svaka pena i gel rade radnju, a radi je i obični sapun ako ga pristima dobro zapenite na licu. Najbolji su, primetio sam, oni jednokratni “bacaci” pored kase u dućanu: ne hvataju dlake, traju iznenađujuće dugo i lako se čiste.

Dakle: prvo treba oprati lice vrućom vodom, to je jako važno, jer se dlake razmekšaju. Onda smesta naneti penu, gel ili sapun i sačekati nekoliko sekundi. Svako se brije na svoj način i to vam je cela jedna nauka: neko kreće od vrata, a neko od slepoočnica; neko od brkova, a neko od podbratka. Tekuća voda tu je najvažnija, zbog ispiranja uređaja. Pošteno govoreći, najbolje je obrijati se dvaput: prvo nizbrdo, pa posle uz dlaku. Tek tada budete glatki kako treba i bar 24 sata ste mirni. Ima ih koji moraju da se briju i dva puta dnevno, priznajem, ali oni u današnje vreme mogu da se drže te mode koju su davno uveli Italijani: stalne brade od tri dana, koja se reguliše električnom mašinom za šišanje. Ja, međutim, to ne mogu; predrasuda, mislim. Moja žena ima svoju omiljenu igru “crno-belo”: kad mi brada naraste, ona počne da je čupa zubima dok ne nađe crnu dlaku; njih je, razumete me, sve manje, pa se ja zato brijem sve češće. Jednostavno?

Lepo je biti glatko izbrijan, priznajem. Osim toga, brijanje zahteva trenutak pribranosti, sklada sa kosmosom i dubokog duševnog mira; treba ga uzeti kao religiozno iskustvo, pa je onda lakše i bezbednije.

A možda ću baš zato da nabavim taj pravi brijač iz grada Solingena.

Miloš Vasić

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec